Слава України

2017

НАВІКИ

Українські Ювілеї 2017 року

Дніпро Рубаніківське

Видавництво “Навіки”
ISBN:
© Василь Пишний

Молитва за Україну

Яке чарівне небо,
яка прекрасна земля, які добрі люди!
Господи!
Україна - це Твій Подарунок
усьому світу!
Хай же, Господи Боже наш,
всі, хто тут живе
і кого Ти ще приведеш сюди жити,
будуть вдячними Тобі
і живуть як рідня,
як брати і сестри, як Твої діти,
як Твій народ!
Хай добре живуть вони
на цій землі
і хай люблять -
і один одного, і оце небо,
оцю землю,
ці квіти, цей хліб,
цю мову і пісню -
цей чудовий Подарунок Твій
всім нам, українцям!
Господи Боже наш!
Це все Твоє! Це Любов Твоя!
Це Радість наша!
Слава Тобі навіки вічні!
Амінь

Три Гетьмани

Не зберегли ні праху, ні могил,
Трьох Гетьманів. За те і Бог карає
І ворог ненаситний налягає,
Пускаючи отруйні жала стріл.
Спустошуючи береги Дніпра,
Шматуючи святе Христове тіло.
Невже ота молитва відболіла,
З Богдана уст, Івана і Петра?!
…Не відболіла суща і жива.
Нетлінна, бо зродилася у Бога.
Лунає в Дикім Полі, на Порогах.
Її не вбив ні лях, ні татарва.
Ні каїнство московської орди,
Ні муки, ні сибірськії кайдани.
Бо встали незабутнії Гетьмани,
На захист проти лиха і біди.
Мов Трійця Божа, посеред тривог,
Стоять вони під стягом малиновим,
Покриті Богородиці Покровом,
Поставлені на зламі трьох епох.
І дивляться на ясен світ з Небес.
І моляться за нас і Україну,
Щоби вона повстала із руїни
І наш народ воістину воскрес!

Анатолій Калоша

Душу й тіло ми положим за нашу свободу
і покажем, що ми, браття, козацького роду!

Ювілеї 2017 року

Січень

1

Новий Рік

– Прп. Іллі Муромця, Києво-Печерського (1188)

2

– Прп. Ігнатія, архим. Києво-Печерського (1435)

3

– Упокоєння свт. Петра, митр. Київського і всієї Русі (1326)

4

– Вмц. Анастасії Узорішительниці (304)

– **180** років від дня народження **Житецького Павла Гнатовича** (1837-1911), українського філолога, педагога

6

– Різдвяний Святвечір

7

Різдво Христове

8

Собор Пресвятої Богородиці

– Прав. Йосипа Обручника; Давида, царя і Якова брата Господнього

9

– Ап. першомч. і архидиякона Стефана (34)

11

– Прп. Іова Манявського (1621). Прпп. Марка, Феофіла та Іоанна Києво-Печерських (XII)

12

– День українського політв'язня

– **110** років від дня народження **Сергія Павловича Корольова** (1907, Житомир - 1966, Москва). Український вчений і конструктор в області ракетобудування і космонавтики, головний конструктор перших ракет-носіїв, пілотованих космічних кораблів, основоположник практичної космонавтики. У 1924 закінчив Одеську професійну будівельну школу. З 1927 працював в авіаційній промисловості. У 1929 закінчив МВТУ і одночасно Московську школу льотчиків-планеристів. З 1930 - в Центральному КБ заводу ім. В.Р. Менжинського, з

серпня 1931 - створив ряд конструкцій планерів (“Коктебель”, “Червона зірка” і ін.). Після знайомства з роботами К.Е. Ціолковського Корольов захопився ідеями створення літального апарату ракетного типу.

Сім років (1939-1945) провів в ув’язненні (ГУЛАГ, пізніше - закриті ОКБ системи НКВД). Після звільнення очолив ракетну програму СРСР. Під його керівництвом створений перший космічний комплекс, багато балістичних і геофізичних ракет, запущені перші в світі міжконтинентальна балістична ракета, ракета “Восток” і її модифікації, перший штучний супутник Землі, здійснені польоти КК “Восход”, на яких вперше в історії здійснені космічний політ людини і вихід людини в космічний простір; створені перші космічні апарати серій “Місяць”, “Венера”, “Марс”, “Зонд”, ШСЗ серій

“Електрон”, “Блискавка-1” і деякі ШСЗ серії “Космос”; розроблений проект КК “Союз”. Не обмежуючи свою діяльність створенням РН і НО, Корольов, як головний конструктор здійснював загальне технічне керівництво роботами за першими космічними програмами і став ініціатором розвитку ряду прикладних наукових напрямів, що забезпечують подальший прогрес в створенні ракет-носіїв і космічних апаратів.

Смерть С. П. Корольова наступила від гострої серцевої недостатності. Втім, офіційна версія замовчує певні деталі, що, власне, і стали причинами смерті. Під час одного із допитів слідчий НКВС вдарив Сергія Корольова графином у обличчя, що призвело до масштабного перелому щелепи. У таборах кістки зрослися неправильно, через що щелепи Корольова більше не могли відкриватися у повному обсязі. Через ці наслідки, під час операції Корольова не змогли екстрено інтубувати - тобто ввести у його трахею трубку для штучного дихання і підтримання рівня кисню в крові. Найімовірніше, саме це і призвело до наростання серцевої недостатності і

подальшої смерті.

Прах видатного конструктора поховано у Москві, у Кремлівській стіні.

13

– **140** років від дня народження **Левка Макаровича Мацієвича** (1877, с. Олександрівка, Чигиринський повіт, Київська губернія - 7 жовтня 1910, Петербург). Український корабельний інженер, суднобудівник, автор проектів кораблів, підводних човнів, протимінних заслонів, морських аеропланів тощо, перший український авіатор, громадський і політичний діяч. Один із засновників Революційної української партії (РУП).

Загинув під час чергового польоту. На висоті 500 м. літак почав падати на землю і пілот випав із відкритої кабіни.

14

Найменування Господнє

– Свт. Василія Великого (379). Свт. Петра Могили (1647)

– Новий Рік за старим стилем

– **420** років від дня народження та **370** років від дня преставлення **Петра Могили** (1597, Сучава - 1647, Київ). Український політичний, церковний і освітній

діяч, архимандрит Києво-Печерського монастиря з 1627 року, Митрополит Київський, Галицький і всієї Русі з 1632 року, екзарх Константинопольського патріарха. Канонізований Церквою 1996 року.

Його вважають «батьком руської теології».

Навчався у Львівському братському училищі. Закінчив свою освіту подорожжю за кордон, де слухав лекції в різних університетах. Вільно володів латинською і грецькою мовами.

Спочатку він був військовим, брав участь в Хотинській битві, але під впливом київського митрополита Іова Борецкого, вирішив прийняти духовний сан. У 1627 р. він був обраний Києво-Печерським архимандритом.

Він влаштував окремо від києво-братської школи при Київській Лаврі вище училище "для викладання вільних наук на грецькій, слов`янській і латинській мовах" (1631); але коли братчики визнали його захисником і опікуном своєї школи і підпорядкували її виключно власті Константинопольського патріарха, Петро з`єднав свою лаврську школу з братською.

Висвячений на митрополита у Львові

(1633) Львівським єпископом як екзархом Константинопольського патріарха.

Потім повернувся до Києва, де відновив і облаштував церкву Св. Володимира, Спаса на Берестові, а також церкву Трьох Святителів, яку віддав братському монастирю. У 1635 р. були відкриті і очищені від розвалин залишки Десятинної церкви.

Засоби для впорядкування церков і монастирів Петро Могила брав звідусіль:

від лаври, зі свого особистого майна, з пожертвувань благочестивих людей. Особливу увагу звернув Петро Могила на Києво-Братську, звану Могилянською, школу. Викладацький персонал був

при Петрові Могилі на висоті свого покликання; професори, перед тим, як приступати до викладання, посилалися для навчання за кордон.

Петро Могила приготував до видання Катехизис для всіх православних християн і так званий Требник Петра Могили.

Нарешті, Петром Могилою були задумані дві колосальні роботи: "Житія святих" (ця робота виконана була вже тільки Дмитром Ростовським) і виправлення і встановлення слов`янського тексту Біблії, здійснене у XVIII сторіччі.

– **135** років від дня народження та **45** років із дня смерті митрополита **Іларіона (Івана Івановича Огієнка)** (1882-1972), українського мовознавця, письменника, перекладача, громадського і церковного діяча, вченого, педагога.

Серед відомих українських церковних і громадських діячів, істориків церкви і освітян вирізняється постать митрополита Іларіона. Протягом усього свого життя, займаючи чи то світські, чи церковні посади, він проніс любов до свого краю, рідної мови, православної церкви.

Помітний слід освітянської, релігійної

діяльності Івана Огієнка є, зокрема, у фондах Волинського краєзнавчого музею. Протягом багатьох десятиліть зберігали його праці, видання, фотографії у сховищах музею, не маючи можливості донести усю правду про цю людину. Адже повернення цієї постаті у наш край відбувалося практично з проголошенням незалежності рідної Огієнку України.

Народився І.І.Огієнко 15 січня 1882 року в містечку Брусилові Радомишльського повіту Київської губернії. У 1896 році закінчив початкову школу і вступив до чотирирічної військової фельдшерської школи в Києві. По закінченні цієї школи він почав шестирічну службу в лікарні з обов'язком вступити на медичний факультет Університету Св. Володимира в Києві, а згодом І.І.Огієнко переходить на історико-філологічний факультет. З 1905 року починається його активна наукова та громадська

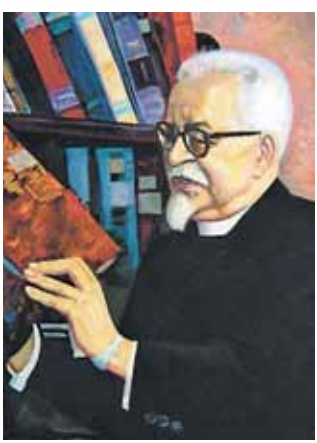

робота, зокрема співробітництво в київських виданнях («Громадська думка», «Рада»), участь у діяльності «Просвіти» та заснованому М. Грушевським Науковому товаристві імені Шевченка в Києві. В 1909 році І.І.Огієнко з відзнакою закінчує повний курс навчання в університеті, а вже в 1911 році його затверджують професорським стипендіатом. У 1915 році після складання магістерських іспитів Огієнку присвоюють звання приват-доцента. А у квітні 1917 року І.І.Огієнко, один з перших викладачів Київського університету, переходить на викладання українською мовою і практично розпочинає читати новий курс «Історія української мови».

З утворенням Центральної Ради в Києві Огієнка обирають членом ради новоутвореного Міністерства освіти. Він виступає з ініціативою про заснування Українського народного університету, який був відкритий у жовтні 1917 року, а у серпні 1918 року перетворений на Український державний університет. До урочистого відкриття цього навчального закладу професор І.І.Огієнко розробляє новий курс лекцій «Українська нова

культура». Постала гостра проблема запровадження української мови в державні інституції, навчальні заклади, церкву. У Києві одна за одною великими тиражами виходять навчальні книги, автором яких був Огієнко: «Рідна мова в українській школі» (1918), «Українська граматика» (1918), а також «Наглядна таблиця українського правопису» (1917).

У 1918 році І.І.Огієнка запрошують на посаду ректора Кам'янець-Подільського університету. На цій посаді він був до 1920 року. У 1920 році виїхав у Західну Україну і поселився біля Львова. У 1924-1926 роках викладав українську мову і літературу в учительській семінарії у Львові, а в 1926 році він був запрошений до Православного Богословського Відділу при Варшавському Університеті. Заснував і редагував у Варшаві журнали «Рідна мова» (1933-39) і «Наша культура» (1935-37), які сприяли популяризації української культури, виступали проти русифікаторської політики тогочасного керівництва України.

У жовтні 1940 року на соборі українських православних єпископів І.І.Огієнко висвячений (під ім'ям Іларіон)

архієпископом Холмським і Підляським. Тільки за 1940-1941 роки Митрополит Іларіон спромігся повернути 62 церкви та відновити 117 парафій, які у довоєнний період було забрано у православних і переосвячено у католицькі храми. В усій єпархії було введено українську мову, яка фактично набула офіційного статусу. Саме стараннями І.І.Огієнка було віднайдено Холмську Чудотворну ікону Божої Матері і 3 березня 1943 року урочисто внесено до кафедрального собору Холма. У цей час за сприяння І.І.Огієнка були видані для православного населення Холмщини: «Молитовник для православних українських дітей»; Холмський Православний Народний календар на 1944 рік»; «Літургія Святого Отця нашого Івана Золотоустого»; «Холмський богогласник», ч.1.; «Чин Божественних страстей Христових або Пасії»; «Українська Церква» т.1.; «Молебень на Новий Рік», а також переклади релігійних книг.

Влітку 1944 року Огієнко змушений емігрувати до Швейцарії, а у вересні 1947 року - до Канади. З переїздом до Канади почався новий етап видавничої діяльності І.І.Огієнка, який тривав практично до початку 70-х років XX століття. Вже

через два місяці після його облаштування у Вінніпезі, у листопаді 1947 року почав виходити редагований Огієнком місячник «Слово істини». З 1951 року відроджується у Вінніпезі започаткований у Варшаві часопис «Наша культура», який з 1953 року став називатися «Віра й культура», оскільки поновилося засноване Огієнком у Лозанні видавництво української книжки «Наша культура». У 1951 році його обирають першоієрархом Української Православної церкви в Канаді. Митрополит Іларіон доклав чимало зусиль для організації та розбудови українського національно-культурного та релігійного життя в Канаді. Заснував Теологічне Товариство (тепер Теологічне товариство Митрополита Іларіона), здійснив реорганізацію богословського факультету Манітобського університету, перетворивши його в Колегію імені св. апостола Андрія, очолював Науково-Богословське Товариство, розгорнув велику науково-дослідницьку та видавничу діяльність. За Іларіона було проголошено Акт об'єднання трьох українських автокефалій за кордоном.

І.І.Огієнко здійснив перший автентичний переклад Святого Письма

українською мовою. Цим Митрополит Іларіон забезпечив право українського народу на звернення до Бога рідною мовою, заклав підвалини організаційного оформлення української православної автокефалії та національно-мовної єдності українців України і діаспори.

Він автор ще таких книг: «Обоження людини», «Іконоборство», «Українська Церква за час Руїни», «Преподобний Іов Почаївський», «Святий Дмитрій Туптало», «Канонізація святих в Українській Церкві», «Словник української мови», «Хвалімо Бога українською мовою», «Князь Костянтин Острозький» і «Дохристиянські вірування українського народу».

Помер професор І.І.Огієнко 29 березня 1972 року. Похований на кладовищі Глен Іден у Вінніпезі.

Після смерті Митрополита Іларіона за кордоном було опубліковано багато його книг. Чимало книг митрополита є у фондах Волинської обласної універсальної наукової бібліотеки імені Олени Пчілки.

«Я робив, що міг, решту дороблять наступники», - писав Іларіон, завершуючи свою «ціложиттєву працю».

Політичні репресії в Україні

45 років тому (12-14 січня 1972) КГБ УРСР розпочав операцію «Блок», заарештувавши велику групу українців:

у Києві: Василь Стус, Іван Світличний, Євген Сверстюк, Леонід Плющ, Данило Шумук, Микола Плахотнюк, Зіновій Антонюк, Олесь Сергієнко, Іван Коваленко.

у Львові: В'ячеслав Чорновіл, Михайло Осадчий, Іван Гель, Стефанія Шабатура, Ірина Стасів-Калинець.

20 січня був заарештований священик Василь Романюк (згодом патріарх УПЦ КП Володимир); 20 лютого - поет Микола Холодний; 21 лютого - інженер Василь Долішній (на Івано-Франківщині); 18 квітня - літературознавець Іван Дзюба, 11 травня - психіатр Семен Ґлузман, 18 травня - філолог Надія Світлична (в Києві); 21 червня - інженери Анатолій Здоровий та Ігор Кравців (в Харкові); 6 липня - філософи Василь Лісовий і Євген Пронюк (у Києві); 13 липня - викладачі Кузьма Матвіюк та Богдан Чорномаз (в Умані); 11 серпня - поет Ігор Калинець (у Львові); 17 листопада - поетеса Ірина Сеник (у Бориславі), 9 грудня - лікар Лідія Гук (у Скадовську).

25 травня у Львові наклав на себе руки видавець самвидаву інженер Мар'ян Гатала.

За даними Харківської правозахисної групи, у 1972-1974 в Україні заарештували 193 особи. Згодом були репресовані Михайло Косів, Ярослав Кендзьор, Атеню Пашко, Василь Лісовий, Євген Пронюк і Василь Овсієнко.

Більшість отримали по 5-7 років ув'язнення у концтаборах суворого режиму та 3-5 років заслання.

15

– Прп. Серафима Саровського (1833). Прп. Сильвестра Києво-Печерського (XII)

– **25** років тому (1992) **Президія Верховної Ради України ухвалила указ про Державний гімн України** (затверджено музичну редакцію автором якої є М.М. Вербицький)

17

– **110** років від дня народження **Григорія Трохимовича Китастого** (1907-1984), композитора, диригента, бандуриста

18

– Хрещенський Святвечір

19

Богоявлення Господнє. Йордан

20

– Собор Хрестителя Іоанна

21

– Прп. Григорія Києво-Печерського (1093)

22

– **День Соборності України**

Пам'ятник на Соборній площі в м. Дніпро

24

– Прп. Феодосія Великого (529)

– **155** років від дня народження **Остапа Йосиповича Нижанківського** (1862-1919), композитора, диригента, громадського діяча

25

– Мц. Тетяни (226)

– **75** років із дня загибелі **Агатангела Юхимовича Кримського** (15 січня 1871, Володимир-Волинський - 1942, Кустанай). Український історик, письменник і перекладач, один з організаторів Академії наук України (1918). Жертва сталінського терору.

20 липня 1941 року Кримського заарештовано співробітниками НКВС і ув'язнено в одній із тюрем НКВС у Кустанаї. 25 січня 1942 року Агатангел Кримський помер у лазареті Кустанайської загальної тюрми № 7.

Дослідники досі б'ються, рахуючи, скількома мовами володів Агатангел Кримський. А він сам жартома відповідав: "Легше буде сказати, яких я мов не знаю". Цифра коливається від 60 до 100.

27

– Рівноап. Ніни (335)

– **90** років від дня народження **Олекси Івановича Тихого** (1927, хутір Їжівка, Краматорівський район, Артемівська округа, Донецька обл. - 5 травня 1984, тюремна лікарня м. Пермі). Український дисидент, правозахисник, педагог, мовознавець, член-

засновник Української гельсінської групи. Виступав на захист української мови. Заарештований у лютому 1956 за листа, надісланого до ЦК КПРС із протестом проти введення військ Варшавського договору в Угорщину. 18 квітня 1957 на закритому засіданні Сталінського обласного суду (м. Донецьк) на підставі ст. 54-10 ч. 1 Карного кодексу УРСР «за антирадянську агітацію та пропаганду» засуджений на 7 років таборів і 5 років позбавлення громадянських прав. Термін покарання відбував у Володимирській тюрмі та Дубовлагу.

Після звільнення 15 лютого 1964 Тихий, не маючи можливості влаштуватись на роботу за фахом, працював вантажником, слюсарем-механіком, оператором-дефектоскопістом, пожежником. Водночас проводив велику роботу з укладання словника української мови, розробив «метод навчання без школи» (за домашніми завданнями). У своїх публіцистичних творах

виступав за відродження української мови та національної культури на Донеччині.

У січні 1972 Тихий надіслав до редакції газети «Радянська Донеччина» статтю «Роздуми про українську мову та культуру в Донецькій області», а на початку 1973 - до Президії Верховної Ради УРСР листа під назвою «Думки про рідний донецький край» (у квітні листа було відправлено на адресу Голови Президії Верховної Ради УРСР І. Грушецького). У 1974 написав нарис «Сільські проблеми» та роздуми «Ви і ми», в яких виступив проти процесу русифікації та на захист української мови. У листопаді 1976 Тихий разом з М. Руденком, О. Мешко, П. Григоренком, Л. Лук'яненком, О. Бердником та іншими виступив членом-засновником однієї з найперших правозахисних асоціацій - Української громадської групи сприяння виконанню Гельсінських угод і підписав перші документи УГГ - «Декларацію Української громадської групи сприяння виконанню Гельсінських угод» та «Меморандум № 1».

Літературна і правозахисна діяльність Тихого стала причиною його другого арешту на початку лютого 1977. Справу Тихого було об'єднано зі справою колишнього

секретаря парткому Спілки письменників України М. Руденка. У червні-липні 1977 під час судового процесу («процес по справі Руденка-Тихого») в Дружківці (Донецької області) звинувачено у «антирадянській агітації і пропаганді» та у «незаконному зберіганні зброї» (було підкинуто гвинтівку). 21 липня 1977 оголошено вирок: за ст. 62 ч.2 КК УРСР Тихого було позбавлено волі на 10 років у виправно-трудовій колонії особливого режиму та засланням на 5 років. Визнаний судом «виключно небезпечним рецидивістом». Місцем покарання був визначений табір особливого режиму ЖХ-385/1, с. Сосновка в Мордовії, звідки він був етапований до лікарні в м. Нижній Тагіл.

На захист Тихого виступили визначні правозахисники Петро Григоренко, Андрій Сахаров, Левко Лук'яненко, Олександр Подрабінек та інші.

У березні 1980 переведений у табір особливого режиму для політв'язнів у с. Кучино (Чусовський район Пермської області, Росія). Кілька разів оголошував голодування (найдовша - 52 дні). З 1981 тяжко хворів. Помер 6 травня 1984 у тюремній лікарні у Пермі. 19 листопада 1989 року його прах перепохований на Байковому

кладовищі в Києві поряд з прахом Василя Стуса та Юрія Литвина (ділянка № 33).

28

– 25 років тому (1992) **Державним прапором України було затверджено Український національний прапор жовто-синього кольору**

29

– Неділя про Закхея

– **День пам'яті героїв Крут**

30

– Прп. Антонія Великого (356)

– **35** років тому помер **Віктор Глушков** (24 серпня 1923, Ростов-на-Дону - 1982, Москва) - український вчений, піонер комп'ютерної техніки,

автор фундаментальних праць у галузі кібернетики, математики і обчислювальної техніки, ініціатор і організатор реалізації науково-дослідних програм створення проблемно-орієнтованих програмно-технічних комплексів для інформатизації, комп'ютеризації і автоматизації господарської і оборонної діяльності країни. Глава наукової школи кібернетики. Засновник Інституту кібернетики НАН України.

Лютий

1

– Прп. Макарія Великого (390)

– **120** років від дня народження **Євгена Филимоновича Маланюка** (1897, Новоархангельськ, Херсонська губернія - 16 лютого 1968, Нью-Йорк), українського поета, мистецтвознавця, літературознавця.

– **175** років від дня народження **Володимира Донатовича Орловського** (1842, Київ - 19 лютого 1914, Нерві). Український живописець.

Художню освіту здобув у 2-й київській гімназії у художника і педагога І. Сошенка. Згодом за підтримки Тараса Шевченка вступив і в 1868 році закінчив Петербурзьку академію мистецтв (з 1874 року - її академік, з 1878 року - професор).

2

– Прп. Євфимія Великого (473)

– **205** років від дня народження **Євгена Гребінки** (1812-1848), українського письменника, славетного байкаря.

Євген Павлович Гребінка народився 2 лютого 1812 року на хуторі Убіжище Пирятинського повіту на Полтавщині

в сім'ї відставного штаб-ротмістра. Початкову освіту здобув вдома. У 1825-1831 роках навчався у Ніжинській гімназії вищих наук, під час навчання почав писати вірші. 1827 року написав драматичний твір для самодіяльного театру «В чужие сани не садись». 1829 року почав працювати над перекладом на українську мову поеми Пушкіна «Полтава». Брав участь у виданні рукописних журналів, складених із учнівських творів М.Гоголя, Н.Кукольника, М.Прокоповича, Г.Гребінки. У 1831-1833 роках служив у 8-му Малоросійському козачому полку. З 1834 року жив у Санкт-Петербурзі, де восени вийшла його збірка байок «Малороссийские приказки». Служив у Комісії духовних училищ при Синоді. З 1838 року до смерті викладав словесність, часом також і природознавство, в Дворянському полку, 2-му кадетському корпусі і в інших військово-навчальних закладах. 1840 року Гребінка допоміг Шевченкові у виданні «Кобзаря». Того ж року в журналі «Отечественные записки» вийшла Гребінчина повість «Записки студента», а в «Утренней заре» - повість

«Кулик». 1842 року пише повість «Сеня». У 1843 році Гребінка відвідав Україну, був у Харкові, було надруковано роман «Чайковський». 1844 року Гребінка одружився з Марією Василівною Ростенберг. Того ж року вийшов його роман «Доктор». 1845 року познайомився з П.Кулішем, написав нарис «Петербургская сторона». У 1847 році відкрив своїм коштом у селі Рудці Лубенського повіту на Полтавщині парафіяльне училище для селянських дітей. Того ж року вийшли повість «Заборов» та «Приключения синей ассигнации». З 1846 року Гребінка почав видавати зібрання своїх прозових творів. До кінця 1848 року він видав вісім томів. Помер Гребінка 3 грудня 1848 року від туберкульозу в Петербурзі. Тіло його перевезли в Убіжище, де й поховали.

Його твори: Будяк та коноплиночка,

Ведмежий суд, Горобці та вишня, Дядько на дзвониці, Кулик, Лебедь і гуси, Пан та Собака, Пшениця, Рибалка, Українська мелодія, Чайковський, Човен, Записки студента, Нежинский полковник Золотаренко, Богдан.

4

– Прмч. Анастасія, дияк. Києво-Печерського (XII)

– **140** років від дня народження **Миколи Омеляновича Макаренка** (1877, Москалівка - 4 січня 1938, Томськ). Український археолог і мистецтвознавець.

1934 заарештований за відмову підписати акт про знесення Михайлівського Золотоверхого собору, засланий на три роки до Казані, де викладав у художньому технікумі, був консультантом Центрального музею. 1936, після повторного арешту, засуджений на три роки і

відправлений у Томську виправно-трудову колонію № 2. 15 грудня 1937 року втретє заарештований і постановою «трійки» НКВС СРСР убитий в тюрмі 4 січня 1938. Місце поховання кати приховали.

5

– Неділя про митаря і фарисея

7

– Свт. Григорія Богослова (389)

8

– **195** років від дня народження **Опанаса Марковича** (1822-1867), українського фольклориста, етнографа.

Маркович Опанас Васильович закінчив Київський університет (1846). 1847 року за участь у Кирило-Мефодіївському товаристві висланий під нагляд поліції до м. Орла, де одружився з Марією Вілінською (Марко Вовчок).

Повернувся в Україну, жив в с. Сорокошичах, на Остерщині (Чернігівщина), записував народні пісні, приказки, характерні вислови селян. Записав варіант думи про брацлавського полковника Івана Нечая та історичну пісню про Івана Бондаренка. В 1853-54 рр. жив у Києві. З 1861 мешкав у Чернігові

та Новгород-Сіверському. Займався фольклористикою та етнографією, брав участь у музично-драматичному театрі, керував аматорськими гуртками. Багато зібраних Опанасом Марковичем матеріалів опубліковано у виданнях А. Метлинського, М. Номиса, В. Антоновича, М. Драгоманова та інших.

Похований О. В. Маркович у Чернігові.

Головна праця - "Українські прислів'я, приказки і таке інше". Скомпонував музику до "Наталки Полтавки" Івана Котляревського, яку поставив у Чернігові силами місцевих аматорів (1857).

10

– Прп. Єфрема Києво-Печерського (1098)

– **110** років тому народився **Василь Миколайович Ремесло** (1907, Теплове - 4 вересня 1983, Миронівка) - український селекціонер. Пшениці Василя Ремесла

годували й годують Україну і вирощуються у багатьох країнах світу.

11

– Сщмч. Ігнатія Богоносця (107). Свт. Лаврентія Києво-Печерського (1194)

12

– Неділя про блудного сина. Собор трьох святителів Василя Великого, Григорія Богослова та Івана Золотоустого. Прп. Зенона, посника Києво-Печерського (XIV)

13

– Свт. Микити, затворника Києво-Печерського (1108)

14

– **120** років із дня смерті **Пантелеймона Олександровича Куліша** (7 серпня 1819, містечко Вороніж, нині Шосткинського району Сумської області - 1897, хутір Мотронівка, нині село Оленівка, Борзнянського району Чернігівської області). Український письменник, фольклорист, етнограф, мовознавець, перекладач, критик, редактор, видавець.

Автор першої фонетичної абетки для української мови, яка лежить в основі сучасного українського правопису.

Іван Франко називав Куліша

«перворядною зіркою» в українському письменстві, «одним із корифеїв нашої літератури». Відомий найбільше як автор першого україномовного історичного роману «Чорна рада».

15

Стрітення Господнє

17

– **125** років від дня народження **Йосипа Сліпого** (1892-1984), митрополита української греко-католицької церкви, кардинала.

Народився у с. Заздрості Теребовлянського району Тернопільської обл. Закінчив Тернопільську українську гімназію. У 1911 вступив до Львівської духовної семінарії та студіював у Львівському ун-ті. Восени 1912 митрополит А.Шептицький направив Сліпого на навчання до Інсбрукського ун-ту (Австрія). У 1918 захистив докторську дисертацію з теології "Навчання візантійського патріарха Фотія про Пресвяту Трійцю". 30.09.1917 митрополит А.Шептицький висвятив Сліпого у сан священника. У 1920-х роках продовжував богословську

освіту у римських ун-тах Грегоріанум, Анжелікум та в Орієнтальному інституті. У 1924 в ун-ті Грегоріанум здобув ступінь "магістер агрегатус" з догматики. Володів грецькою, латинською, італійською, німецькою, англійською та французькою мовами. Після повернення на батьківщину Сліпий викладав богослов'я у Львівській греко-католицькій духовній семінарії, редагував науково-богословський квартальник "Богословія", став одним з організаторів і був довголітнім головою Богословського наукового товариства. З 1926 - ректор Львівської духовної семінарії, яку реорганізував у 1928 в Греко-католицьку богословську академію. Сліпий був редактором та керівником цілого ряду видань, серед яких: "Видання Богословії", "Праці Богословського наукового товариства", "Праці Греко-католицької богословської академії", "Аскетична бібліотека Греко-католицької духовної семінарії", "Дзвони", "Нива", "Мета". Брав участь у наукових конференціях та з'їздах. Створив музей церковних мистецтв при Богословській академії. У 1930

обраний дійсним членом Наукового товариства ім. Т.Шевченка. З 1926 Сліпий - член-куратор Українського національного музею у Львові, а з 1931 - заступник голови Українського католицького союзу.

У 1935 митрополит А.Шептицький призначив його соборним крилошанином Архікатедрального собору св. Юра та архідияконом Львівської митрополичої капітули. У

1936 організував унійний з'їзд у Львові. Здійснив ряд подорожей країнами Західної Європи та паломництво до святої землі.

Після початку другої світової війни 1939 і встановлення радянської влади у Галичині митрополит А.Шептицький, враховуючи свій вік, стан здоров'я та наростання антицерковних репресій, призначив Сліпого своїм коад'ютором (помічником з правом наступництва). 25.11.1939 Сліпий був іменований архієпископом Серрейським (висвячено таємно 21.12.1939). Після смерті митрополита А.Шептицького 1.11.1944 Сліпий став митрополитом галицьким, архієпископом львівським та єпископом кам'янець-подільським. Однак уже 11.04.1945 він разом з усіма іншими єпископами Української греко-католицької церкви, що перебували у Галичині, був заарештований. Тривалий час доля митрополита була невідомою, і лише в березні 1946 оголошено, що митрополит Сліпий звинувачений у "ворожій діяльності", засуджений військовим судом у Києві до 8 років ув'язнення. До значних

термінів ув'язнення засуджені й ін. єпископи: Н.Будка та І.Лятишевський - до 8 років, Н.Чарнецький - до 5 років, Г.Хомишин - до 10 років. У березні 1946р. під наглядом московського НКВД відбувся розбійницький "Львівський собор", який проголосив ліквідацію Греко-католицької церкви та "воз'єднання" з Московським патріархатом. Незважаючи на неодноразові пропозиції про перехід на православ'я і обіцянки повернення на львівський митрополичий престол, Сліпий залишився вірний єдності з Апостольською столицею, що стало причиною нових судових процесів над митрополитом (1953, 1957, 1962). Перебуваючи у мордовських та сибірських таборах (всього 18 років), Сліпий намагався підтримувати зв'язки з духовенством та вірними церкви в підпіллі і в міру можливостей виконувати свої архіпастирські обов'язки.

У 1963 завдяки виступам на захист Сліпого Папи Римського Іоанна XXIII, Президента США Дж.Кеннеді та ін. відомих політичних і громадських діячів

країн світу митрополита звільнено з ув'язнення і вислано за межі СРСР. 9.02.1963 Прибув до Рима. 23.12.1963 Апостольська столиця визнала, що галицький митрополит - глава УГКЦ має статус Архієпископа. У грудні 1963 призначений членом Конгрегації Східних Церков, а 25.01.1965 Папа Римський Павло VI надав йому титул кардинала католицької церкви.

Перебуваючи в Римі, Сліпий багато уваги приділяв питанням поліпшення організаційної структури УГКЦ, відновленню її самоуправного устрою. Митрополит взяв участь у Другому Ватиканському Соборі і в своєму виступі на ньому 11.10.1963 запропонував утворити помісну Українську католицьку церкву на чолі з патріархом. Синод УГКЦ 1969 утворив патріархальний устрій церкви, і восени 1975 Сліпий коронувався титулом Патріарха. У березні 1980 Папа Римський Іоан Павло II був присутнім на засіданнях синоду, а наступний синод (січень-лютий 1983) затвердив Статут синоду УГКЦ. Важливе місце в діяльності Сліпого займали відвідини та візитації

українських громад у діаспорі (США, Канада, Австралія та ін.), метою яких було пожвавлення її культурного та церковного життя. Сліпий - активний учасник міжнародних євхаристійних конгресів у Бомбеї, Боготі та Мельбурні. Дбав про підвищення освітнього рівня духовенства та вірних УГКЦ. У 1963 заснував у Римі Український католицький університет, філії якого згодом утворилися у Вашингтоні (США), Лондоні (Велика Британія), Чикаго (США), Філадельфії (США). Відновив діяльність Українського богословського наукового товариства (1960) та налагодив видання його друкованого органу - "Богословія" (з 1963), згодом журналів "Дзвони" (з 1976) та "Нива". У 1964 започаткував видання "Благовісника Верховного Архієпископа візантійсько-українського обряду". Збудував у Римі собор св.Софії (посвячений у 1969). З його ініціативи придбано і відновлено парахіальний храм Жировицької Божої Матері, при якому заснував музей та лічницю. Значної уваги надавав відновленню чернечого життя. Заснував монастир

о.Студитів у Кастель-Гондольфо біля Рима. Підтримував діяльність Українського Вільного Університету у Мюнхені (Німеччина).

Сліпий - відомий вчений-богослов, автор творів з додогматичної теології про походження Святого Духа, про Пресвяту Трійцю, Святі Таїнства.

Багато його праць присвячено висвітленню питань історії Церкви, Берестейської унії 1596. У 1961-84 опубліковано 13 томів праць Сліпого. За наукову роботу Патріарх Сліпий обраний почесним членом Наукового товариства ім. Т.Шевченка (1964), дійсним членом Тіберійської академії в Римі (1965), членом Папської академії св.Томи (1981). Почесний доктор Українського вільного університету та ряду ун-тів США і Канади. Помер Сліпий 7.09.1984 у Римі, похований у соборі св. Софії. Згідно із заповітом Патріарха Йосифа, його тіло 28.08.1992 перевезено в Україну і перепоховано у соборі св. Юра у Львові.

18

– Свт. Феодосія, архиєп. Чернігівського (1696)

– **65** років від дня народження **Джеймса Ернеста Мейса** (1952, Маскогі, Оклахома, США - 3 травня 2004, Київ, Україна). Історик, політолог, дослідник голодомору в Україні. Саме завдяки його дослідженням світ дізнався про Голодомор в Україні.

У 1993 переїхав зі Сполучених Штатів у Київ, де одружився з Наталією Дзюбенко, жив на Троєщині, викладав у Києво-Могилянській Академії, редагував газету «День».

Викладав на кафедрі політології у Києво-Могилянській академії.

Похований у Києві на Байковому кладовищі.

19

– Неділя м'ясопусна

З 20 по 26 лютого - Масний тиждень

– **170** років тому народився **Олександр Олександрович Русов** (1847, Київ - 21 жовтня 1915, Саратов) - український земський статистик, етнограф, фольклорист і громадський діяч. Чоловік Софії Русової.

Під час перебування в Празі у 1875-1876 роках видрукував перше повніше видання Шевченкового «Кобзаря» (2 томи), з якого російська цензура пропустила тільки перший том.

20

День пам'яті Героїв Небесної Сотні

Алея Небесної сотні в м. Дніпро

21

– Міжнародний день рідної мови

– **265** років із дня смерті **Йогана-Ґоттфріда Шеделя** (1680, Вандсбек (нині частина Гамбурґа) - 1752, Київ). Український архітектор німецького походження.

Вершиною мистецтва архітектора у Києві було зведення Великої дзвіниці Успенського собору в Києво-Печерській Лаврі.

24

– **175** років від дня народження **Юліана Семеновича Романчука** (1842-1932), літератора, політичного діяча

25

– **135** років від дня народження **Леся Курбаса** (1882-1942). Український режисер, актор, теоретик театру, драматург. Народився 25 лютого 1887 року в місті Самбір (Львівська область) у родині акторів театру. Навчався у Тернопільській гімназії. З 1907 року навчався на філософському факультеті Віденського університету, через рік перевівся до Львівського університету. У 1909 році організував студентський театр, в якому став головним режисером

і актором. За вимоги українізації з університету був відрахований. Пізніше відновився в Віденському університеті, який і закінчив одночасно навчаючись в драматичній школі при Віденській консерваторії. Працював в гуцульському театрі Гната Хоткевича, Львівському театрі товариства «Руська бесіда». З початком Першої світової війни переїхав до Тернополя, де в 1915 році організував стаціонарний театр «Тернопільські театральні вечори». У 1917 році на запрошення Миколи Садовського переїхав до Києва, де організував театральну студію (пізніше «Молодий театр»). У 1917 р. був відповідальним секретарем тижневика «Театральні Вісті». У вересні 1919 року одружився із танцівницею Валентиною Чистяковою. У березні 1922 року організував знаменитий театр «Березіль» (пізніше переведений до тодішньої столиці

радянської України Харків). У серпні 1925 року отримав звання Народного артиста УРСР. Після згортання політики «українізації» був звинувачений в «націоналістичних збоченнях», відсторонений від керівництва театром, 25 грудня 1933 був заарештований в Москві і засуджений до 5 років виправно-трудового таборів. Перебуваючи в ув'язненні на Соловках, організував самодіяльний театр. 9 жовтня 1937 засуджений до страти. 3 листопада 1937 його було розстріляно в урочищі Сандармох.

– **75** років із дня смерті **Володимира Якимовича Старосольського** (8 січня 1878 - 1942). Український громадсько-політичний діяч, соціал-демократ, голова Української соціал-демократичної партії у 1937-1939 рр., в. о. міністра закордонних справ УНР у 1919-1920 рр., соціолог, правник, адвокат, професор, дійсний член НТШ.

Після радянської окупації Львова у вересні 1939 р. призначений професором державного права Львівського державного університету ім. І.Франка. Через декілька тижнів заарештований

НКВС, засуджений 25 жовтня 1940 р. у Києві терміном 8 років ув'язнення за ст. 58а. 4 (Кримінального кодексу СРСР). До січня 1941 р. перебував в ув'язнені в Лук'янівській в'язниці, а згодом переправлений «етапом» до концтабору в Сибір.

Помер 25 лютого 1942 р. у концтаборі в м. Маріїнську (тепер - Кемеровська область).

26

– Прощена неділя.

– Блгв. кн. Костянтина Острозького (1608)

Заговини на Великий піст.

З 27 лютого по 15 квітня - Великий піст

27

1-ша седмиця Великого посту

– Прп. Ісакія, затворника Києво-Печерського (1090). Перенесення мощей блгв. кн. Михаїла Чернігівського і боярина його Феодора (1578)

– **230** років від дня народження **Устима Кармелюка** (1787-1835), керівника селянського повстання.

Устим Якимович Кармелюк - український національний герой, керівник повстанського руху на Поділлі у 1813-1835 роках проти національного і соціального гніту. Народився 10 березня 1787 в селі Головчинці Літинського повіту Подільської губернії (нині село Кармалюкове Жмеринського району Вінницької області) в селянській родині. У віці 17 років був відданий поміщиком на 25-річну службу в царську армію. У 1813 дезертирував з 4-го уланського полку, який розміщався в Кам'янці-Подільському та повернувся в рідні місця. Незабаром був спійманий і засуджений до 500 ударів батогом, після чого його скерували до кримського штрафного батальйону. На шляху до Криму Кармалюк втік з-під варти. У 1814 році очолив повстання селян проти російської адміністрації і дворянства, що розгорнулося в Літинському, Летичівському і Ольгопільському повітах. У 1817 році Кармелюк був схоплений жандармами і засуджений до

смертної кари. В останній момент кара була замінена на 25 ударів батогом і 10 роками каторги в Сибіру. Однак під час етапування Кармелюк втік із В'ятської етапної в'язниці. Повернувшись на Поділля, продовжував боротьбу, доки його знову не схопили під час облави. Скориставшись знанням російської мови й відповідними документами, під час слідства видав себе за солдата з Костроми. Після того, як його запроторили у Кам'янець-Подільську фортецю, Кармелюк разом з іншими в'язнями здійснив свою четверту втечу. При спробі до втечі був поранений, потім схоплений і прикутий до кам'яного стовпа у вежі Юлія II. Взимку 1824 року його покарали 101 ударом батога, затаврували розпеченим залізом і знову відправили етапом у Сибір. Наступні два роки Кармалюк разом з іншими каторжанами конвойований до Тобольська. У 1825 з Тобольської каторжної в'язниці потрапив у Ялуторовськ. Незабаром він знову втік, але був схоплений і запроторений у набагато гірші умови. Утеча звідси - один із найзнаменитіших документованих випадків. Восени, під час нічної бурі,

Кармалюк виламав грати, зібрав сорочки всіх співкамерників і зв'язав їх у довге полотнище. До кінця прив'язав камінь і закинув за частокіл в'язниці. По цьому висячому мосту, прямо з вікна за огорожу один за одним перебралися усі в'язні - зранку камера була порожня. У 1828 році знову був схоплений і відправлений до Сибіру на Боровлянський скляний завод у Тобольській губернії. Потім знову втеча, а в 1830 - черговий арешт. Через 2 роки Кармалюк розібрав стелю в своїй камері і втік із Літинської в'язниці. У 1830-1835 селянський рух під проводом Кармалюка охопив усе Поділля, суміжні

з ним райони Бессарабії та Київщини. У ньому брали участь близько 20 тисяч осіб. Протягом 23 років боротьби повстанські загони Кармалюка здійснили понад тисячу нападів на поміщицькі садиби. Захоплені у поміщиків гроші та цінності роздавали селянським біднякам. У повстанському русі брали участь не тільки українці, а й поляки та євреї. Жоден з них на допитах і очних ставках не зрадив Кармалюка, за що деякі з них були страчені, а інші вислані в Сибір. Для боротьби з повсталими російський уряд у листопаді 1833 р. створив т. зв. Галузинецьку комісію. 22 жовтня 1835 року Кармелюк був убитий із засідки шляхтичем Рутковським; за переказами - не кулею, а срібним гудзиком. З метою залякування непокірних селян тіло ватажка ще довго возили по містах і селах. В Головчинцях резонанс судової справи Кармалюка був таким великим, що вся його численна рідня була змушена, щоб уникнути репресій, відмовитися від свого прізвища.

28

– Прп. Пафнутія, затворника Києво-Печерського (XIII).

– **320** років із дня смерті **Михайла Васильовича Вуєховича-Височинського** (1625-1697). Український державний діяч, військовий писар за Гетьманства Якима Сомка (1660-1663).

Кілька років перебував на засланні в Московщині. Генеральний писар в Гетьманів Дорошенка і Самойловича (1668-1683). До 1691 року був генеральним суддею. З 1691 року - архимандрит Києво-Печерської лаври.

* * *

До ста і більше років (в дуже стислому вигляді) - ось такі ювілеї зібрані в цій книжці. Ювілеї героїзму, талановитості, святості українців різних національностей. Наприклад, Петро Могила - молдавський боярин, Агатангел Кримський - походив із тюрксько-татарського племені, Пилип Орлик - литовець чеського походження...

Всі вони любили Україну, Її історію, Її культуру, Її мову. І це ювілеї тільки за 2017 рік! А попередній, а наступний?! Якщо зібрати загалом всіх українських вчених, письменників, митців, подвижників і т.д., то побачимо вагомий вклад України в Світову Цивілізацію. Ось чому так важливо, щоб Україна і надалі відкривала свої таланти, розвивала свій творчий потенціал, захищала свої культурні надбання, потрібні для подальшого розвитку всього людства в напрямку Миру, Доброти, Правди, Святості: "Яко на небесі і на землі..." Амінь.

Березень

2

– Вмч. Федора Тирона (306). Прп. Федора, мовчальника Києво-Печерського (XIII)

– **135** років від дня народження **Архипа Тесленка** (1882, с. Харківці Лохвицького повіту Полтавської губернії - 28 червня 1911, там само), українського письменника.

Перші оповідання, написані 1904, були надруковані 1906-го в журналі «Нова Громада» і газетах «Громадська думка» та «Рада». Пізніше Тесленко друкував оповідання і дописи з селянського життя також у газеті «Село» та часописі «Світло».

Низка оповідань Тесленка - «За пашпортом», «Хуторяночка», «Радощі», «Наука», «Школяр» (усі 1906) - присвячена зображенню нужденного і безправного життя українського селянства за російського царату. Тематично близькі до названих автобіографічні оповідання «Немає матусі», «Поганяй до ями!» (1910), «Що б з мене було» (1911); теж на власному досвіді написані тюремні оповідання «На чужині», «В тюрмі» (1910).

В оповіданнях «Любов до ближнього», «У схимника» (1906) зображено служителів офіційного православ'я чужим інтересам українського населення. Одним з найкращих творів Тесленка є повість «Страчене життя» (1910), в якій на тлі життя бідної селянської родини показана доля дівчини-вчительки, доведеної умовами жорстокої дійсності до самогубства.

Протягом осені 1909 та весни 1910 письменник публікує статті, в яких рішуче заперечує антинародні дії царизму, до кінця залишаючись вірним демократичним ідеалам. 1910-го повернувся до рідного села, де хворий на сухоти й виснажений арештами й засланнями невдовзі помер.

У селі Харківцях засновано літературно-меморіальний музей Тесленка.

3

– **105** років від дня народження та **60** років із дня смерті **Лева Михайловича Ребета** (1912, м. Стрий, Львівська обл. - 12 жовтня 1957, м. Мюнхен, ФРН). Український політичний діяч, публіцист і адвокат, один із лідерів ОУН.

В'язень польських тюрем за

приналежність до ОУН.

Коли 22 червня 1941 року вибухнула радянсько-німецька війна, Ребет у складі бандерівської похідної групи вирушив до Львова. Ввечері 30 червня 1941 у звільненому від Червоної армії Львові було проголошено про відновлення Української держави. 5 липня Лев Ребет призначається заступником Голови Українського державного правління (тобто Західноукраїнського уряду), яке очолював Ярослав Стецько, а після арешту останнього певний час виконував функції Прем'єра Правління. Того ж дня Гітлер наказав Гіммлеру вжити репресій проти Українського державного правління. Відтак, 6 липня гестапо заарештувало у Кракові Степана Бандеру, 9 липня у Львові - голову Українського державного правління Ярослава Стецька, а 12 липня - членів Правління Дмитра Яціва, Романа Ільницького, Володимира Стахіва та Лева Ребета. Всіх їх перевезли до Берліна, і там нацисти упродовж 2 місяців слідства вимагали від них відкликати Акт відновлення Української держави. Оскільки ж Бандера, Ребет, Стецько та інші керівники Українського

державного правління відмовилися це зробити, нацисти відправили їх до концентраційних таборів - гестапівці заарештували Ребета у вересні 1941 року і допровадили до краківської тюрми, а згодом і до концтабору Аушвіц, де він був ув'язненний до грудня 1944.

Коли у жовтні 1944 року нацисти нарешті випустили Ребета з концтабору, він за дорученням Української Головної Визвольної Ради виїхав до Мюнхена, щоб представляти її у відносинах із західними союзниками.

12 жовтня 1957 року у Мюнхені на сходах будинку на Карлплатц, в якому містилася редакція "Українського самостійника" його вбив агент КГБ Богдан Сташинський, вистреливши йому в обличчя зі спеціального револьвера струменем синильної кислоти.

4

– **165** років із дня смерті **Миколи Васильовича Гоголя** (1 квітня 1809, Сорочинці, Миргородський район, Полтавська обл. - 1852, Москва). Російськомовний письменник, геніальний українець. Він походив із старовинного українського козацького роду і був нащадком відомого козака Остапа Гоголя, що був у кінці XVII століття Гетьманом Правобережної України.

5

– Торжество Православ'я.

– Блгв. кн. київського **Ярослава Мудрого** - **1030** років від дня народження (987 - 20 лютого 1054, Вишгород). Великий князь Київської Русі. Був другим сином хрестителя Київської Русі князя Володимира.

За князювання Ярослава Мудрого було укладено збірник законів "Руська Правда". Збудовано Софійський собор.

1039 документально стверджено існування Київської митрополії, що перебувала в юрисдикції константинопільського патріарха. 1051 р. з ініціативи Ярослава собор місцевих єпископів обрав русина

Іларіона митрополитом київським. За цього часу засновано славний Києво-Печерський монастир 1051 р., писалися літописи, були школи іконописання.

Київська Русь за Ярослава Мудрого була великою і могутньою державою Європи.

– **190** років від дня народження **Леоніда Глібова** (1827-1893), українського поета, байкаря, журналіста.

Леонід Іванович Глібов народився у селі Веселий Поділ Хорольського повіту на Полтавщині в родині

управителя маєтків магнатів Родзянків. Початкову освіту він здобув вдома за допомогою матері, а 1840р. вступив до Полтавської гімназії, де почав писати вірші й де виходить його перша збірка російською мовою «Стихотворения Леонида Глебова» (1847). До жанру байки Глібов звертається під час навчання у Ніжинському ліцеї вищих наук, тоді ж деякі з них друкує у газеті «Черниговские губернские ведомости».

Після закінчення ліцею (1855) Глібов працює вчителем історії та географії в Чорному Острові на Поділлі, а з 1858 р. - у Чернігівській чоловічій гімназії, гаряче захищає прогресивні педагогічні методи. Навколо сім'ї Глібова гуртується чернігівська інтелігенція. 1861 р. письменник стає видавцем і редактором новоствореної газети «Черниговский листок». На сторінках цього тижневика часто з'являлися соціально гострі, спрямовані проти місцевих урядовців, проти зловживань судових органів, матеріали. За зв'язки з членом підпільної організації «Земля і воля» І. Андрущенком у 1863р. Глібова було позбавлено права вчителювати,

встановлено над ним поліцейський нагляд.

Два роки поет живе у Ніжині, а 1865р. повертається у Чернігів і деякий час працює дрібним чиновником у канцелярії губернатора. З 1867р. він стає управителем земської друкарні, продовжує активну творчу працю, готує збірки своїх байок, видає книги-«метелики», друкує фейлетони, театральні огляди, публіцистичні статті, поезії, твори для дітей.

Помер Л. Глібов 10 листопада 1893р. в Чернігові, де його й поховано.

Широке визнання в українській літературі Глібов здобув як байкар. Усього він написав понад сотню творів цього жанру. Перша збірка «Байки Леоніда Глібова», що містила 36 творів, вийшла у Києві 1863р., але

майже весь тираж її був знищений у зв'язку з валуєвським циркуляром. У 1872р. вдалося видати другу, доповнену в порівнянні з першою, книгу байок, а 1882р. - третю, що була передруком попередньої. Спроби надрукувати інші збірки Глібову не вдалися - перешкоджали цензурні заборони.

* * *

Стоїть гора високая,
Попід горою гай,
Зелений гай, густесенький,
Неначе справді рай.
Під гаєм в'ється річенька...
Як скло, вона блищить;
Долиною зеленою
Кудись вона біжить.
Край берега, у затишку,
Прив'язані човни;
А три верби схилилися,
Мов журяться вони,
Що пройде любе літечко,
Повіють холода,
Осиплеться їх листячко
І понесе вода.

Журюся й я над річкою...
Біжить вона, шумить,
А в мене бідне серденько
І мліє, і болить.
Ой річечко, голубонько!
Як хвилечки твої -
Пробігли дні щасливії
І радощі мої...
До тебе, люба річенько,
Ще вернеться весна;
А молодість не вернеться,
Не вернеться вона!..
Стоїть гора високая,
Зелений гай шумить;
Пташки співають голосно,
І річечка блищить.
Як хороше, як весело
На білім світі жить!..
Чого ж у мене серденько
І мліє, і болить?
Болить воно та журиться,
Що вернеться весна,
А молодість... не вернеться,
Не вернеться вона!..

Леонід Глібов

6

2-га седмиця Великого посту

9

– День народження Тараса Шевченка (1814-1861), геніального українського поета, пророка, художника, мислителя

Подорожуючи в 1943 році Україною, Тарас Шевченко гостював у козака Рубана в селі Рубанівському

– **35** років тому помер одесит **Леонід Утьосов** (21 березня 1895, Одеса - 1982, Москва). Артист естради, співак і кіноактор.

11

– Субота поминальна

12

– Неділя свт. Григорія Палами. Собор отців Києво-Печерських

13

3-тя седмиця Великого посту

– Свт. Арсенія (Маціевича) (1772)

320 років від дня народження та **245** років із дня смерті Митрополита Арсенія (Олександр Іванович Маціевич; 1697 - 28 лютого 1772). Український просвітитель Московії, волинський святий, православний священномученик, богослов, проповідник, митрополит Тобольський, митрополит Ростовський.

За «оскорбление ея величества» (різко висловився проти розпоряджень Катерини II щодо церковного майна) його позбавили сану й чернецтва, засудили до смерті після катувань. Але вирок було замінено на ще тяжчий - довічне ув'язнення в кам'яному мішку Ревельської в'язниці. А щоб

муки непокірного митрополита були дошкульніші, цариця розпорядилася повісити на стіні камери його парадний портрет при всіх митроположих регаліях. Так 70-літній старець закінчив життя - від холоду й голоду.

14

– **145** років від дня народження **Олексія Харлампійовича Новаківського** (1872, Слободо-Ободівка, Ольгопільський повіт, Подільська губернія - 29 серпня 1935, Львів), живописця.

У Львові відкрито художньо-меморіальний музей художника.

– **120** років від дня народження та **80** років із дня смерті **Василя Атаманюка** (1897-1937), українського письменника, журналіста, перекладача, уродженця с. Яблунова Косівського району. 1918-1921 мешкав у Катеринославі (нині м. Дніпро).

Перший друкований твір - вірш «Лист малого синка до батька на війну» - з'явився 1915. Перша поетична збірка «Як сурми заграли до бою» (Відень, 1916) мала антивоєнне спрямування. Вірші, оповідання, переклади та літературно-критичні статті друкував у газетах і журналах «Український пролетар», «Вісті», «Більшовик», «Пролетарська правда» та ін. Заарештований 31 січня 1933 року в Києві. Особлива трійка УНВС 9 жовтня 1937р. винесла йому вирок: "Атаманюка-Яблуненка Василя Івановича розстріляти".

15

– Свт. Іова (Борецького), митр. Київського і всієї Русі (1603)

– **170** років із дня смерті **Данила Михайловича Велланського** (11 грудня 1774, Борзна, Чернігівщина - 1847). Український вчений-медик, натурфілософ. Фісофські пошуки

Д.Велланського увінчалися дослідженням творчості Григорія Сковороди.

16

– **135** років від дня народження **Христі Алчевської** (1882, Харків - 27 жовтня 1931, там же). Українська письменниця, драматург, прозаїк, поетеса і педагог. Вона належала до славетної української родини Алчевських, дочка Христини Алчевської та Олексія Алчевського. Працювала вчителькою гімназії в Харкові. Збірки поезій: «Туга за сонцем» (1907), «Сонце з-за хмар» (1910), «Пісня життя» (1910), «Моєму краю» (1914), «Пробудження» (1917) та ін. Перекладала Беранже, Вольтера, Гюго, Жюля Верна, Л. Толстого.

17

– **170** років від дня народження **Федора Кіндратовича Вовка** (1847-1918), українського антрополога, етнографа, археолога

– **120** років від дня народження **Олеся Бабія** (1897-1975), українського письменника і поета, літературознавця у США, уродженця с. Середня Калуського району Івано-Франківської обл.. автор гімну ОУН «Зродились ми великої години». Доктор літературознавства.

18

– Субота поминальна

19

– Неділя Хрестопоклонна

– **135** років від дня народження **Корнія Івановича Чуковського** (1882-1969), поета українського походження, критика, літературознавця, перекладача, автора книг для дітей. Перекладач українських поетів (збірка «Молода Україна»), упорядник кількох видань російських перекладів Тараса Шевченка, автор нарису «Шевченко» (1911).

20

4-та седмиця Великого посту

21

– Всесвітній день поезії

– **390** років із дня смерті **Захарія Копистенського** (? - 1627). Український письменник, культурний і церковний діяч, архимандрит Києво-Печерського монастиря з 1624 року.

Копистенський - автор богословських трактатів: «Книга про віру єдину…» (1619-1621), «Книга про правдиву єдність православних християн» (1623), передмови до «Бесіди Івана Золотоустого» (1623) та «Номоканона»

(1624), проповідей («На погреб Є. Плетенецького») тощо.

22

– Сорок мчч. Севастійських (320)

– **175** років від дня народження та **105** років із дня смерті **Миколи Лисенка** (1842-1912), видатного українського композитора.

Микола Віталійович народився в селі Гриньки Кременчуцького повіту Полтавської губернії (нині Глобинський район) в родині дворянина, полковника. Домашнім навчанням Миколи займалися мати і відомий поет А. А. Фет. Мати вчила сина французької мови, вишуканим манерам і танцям. У 1855 почав навчання у привілейованому навчальному закладі - 2-й Харківській гімназії. Талановитий підліток швидко став популярним у місті піаністом, якого запрошували на вечори і бали. Закінчивши гімназію, вступив на природничий факультет Харківського університету. Але в 1860 через матеріальні труднощі родина Лисенків переїхала до Києва, і Микола перевівся до Київського університету, який закінчив з відзнакою, а з 1865 р.

Микола Лисенко та Марко Кропивницький (у центрі) з хором трупи Кропивницького. У верхньому ряду крайній праворуч Микола Садовський, у нижньому – лежить ліворуч Порфирій Демуцький. 1882 р.

Лисенко належав до «Київської Громади», працював у кількох гуртках, пов'язаних з етнографічною діяльністю, викладанням у недільних школах, заснував і провадив студентський хор, організовував концерти. У 1865-1867 - працював у м. Таращі на посаді мирового посередника. Згодом Лисенко вирішує отримати вищу музичну освіту. У вересні 1867 року вступив до Лейпцизької консерваторії, що

вважалася однією з кращих в Європі. Вчився у кращих педагогів, відвідував оперний театр, картинні галереї. 28 грудня 1867 у Празі відбувся надзвичайно успішний концерт Лисенка, де він виконав багато українських пісень у власних фортепіанних аранжуваннях. Влітку 1868 одружується з Ольгою О'Коннор, спільно вони прожили 12 років, але дітей у них не було. У 1869 завершив навчання у консерваторії, пройшовши 4-річний курс навчання усього за два роки. Під час навчання написав декілька інструментальних творів, зокрема 1-у частину симфонії та симфонічну увертюру «Ой запив козак, запив», струнний квартет та тріо, а також видав свою першу збірку українських народних пісень для голосу й фортепіано. Тоді ж Лисенко написав і свої перші твори на слова Тараса Шевченка: «Заповіт», «Ой одна я, одна», «Туман, туман долиною». 1869 повернувшись до Києва займався творчою, викладацькою та громадською діяльністю. Він брав участь в організації недільної школи для селянських дітей, пізніше - в підготовці «Словника

української мови», у переписі населення Києва, в роботі Південно-Західного відділення Російського географічного товариства. 1874-1875 - вдосконалював майстерність у Петербурзі в М. Римського-Корсакова. 1878 - займав посаду педагога з фортепіано в інституті шляхетних дівчат. Тоді ж настають зміни і в особистому житті - Микола взяв другий (цивільний) шлюб з Ольгою Липською, яка була піаністкою і його ученицею. Від цього шлюбу мав 5 дітей. У 1890-і роки, крім викладання в інституті та приватних уроків, М. Лисенко працював у музичних школах С. Блуменфельда і Н. Тутковського. В 1904 відкрив власну музично-драматичну школу. Це був перший український навчальний заклад, що надавав вищу музичну освіту за програмою консерваторії. У школі Микола Віталійович викладав фортепіано. І школа, і М. Лисенко як її директор перебували під постійним наглядом поліції. У 1907 він був на деякий час заарештований. Лисенко провів чотири великих гастрольних турне: 1892-3, 1897, 1899, 1902 рр.

Програма складалась із двох відділів - на початку Лисенко виступав як піаніст з виконанням власних творів, а потім співав хор, якому Микола Віталійович акомпанував. Брав участь у «Філармонічному товаристві любителів музики і співу», «Гуртку любителів музики і співу», «Гуртку любителів музики» Я. Спиглазова. Організовував щорічні шевченківські концерти. Разом з Олександром Кошицем був організатором музичного товариства «Боян» (1905). 1908-1912 - голова ради правління «Українського Клубу». Лисенко писав твори у різних жанрах: оперному, хоровому, вокальному, інструментальному, а обробці української народної пісні надавав величезного значення. Започаткувавши свідомий національний напрям в українській музиці, Микола Лисенко ще за життя заслужив собі епітет «батько української музики». Помер 6 листопада 1912 у Києві, похований на Байковому кладовищі. Лисенко - автор опер «Різдвяна ніч» (1874), «Утоплена» (1885), «Наталка Полтавка» (1889), «Тарас Бульба» (1890), «Енеїда» (1910),

дитячих опер «Коза-дереза» (1880), «Пан Коцький» (1891), «Зима і Весна» (1892), оперети «Чорноморці», які стали основою українського національного оперного мистецтва. До найвідоміших творів Лисенка належать музика гімнів «Молитва за Україну» та «Вічний революціонер», котрі зокрема виконував хор К. Стеценка під час Свята Злуки, опери «Тарас Бульба» та інші. Лисенко створив численні аранжування народної музики для голосу й фортепіано, для хору та мішаного складу, а також написав значну кількість творів на слова Т. Шевченка.

24

– Прп. Софронія, затворника Києво-Печерського (XIII)

25

– Субота поминальна

– **275** років від дня народження **Василя Григоровича Рубана** (1742, Білгород - 24 вересня 1795 року, Санкт-Петербург). Письменник українського походження, поет, видавець, перекладач (з латинської перекладав Вергілія і Овідія). Серед робіт - багато описів пам'яток, історичних творів, роботи зі

статистики та географії.

Був автором і видавцем кількох праць з історії, географії й статистики України.

– **150** років від дня народження **Григорія Хомишина** (1867, Гадинківці, тепер село Гусятинського району Тернопільської області - пом. 28 грудня 1945, Київ), станіславського греко-католицького єпископа у 1904-1945 р. Новомученик УГКЦ, репресований більшовиками у 1945 році. Рішення про арешт владики Григорія було прийняте 26 березня 1945 р. у Львові. 21 грудня того ж року у зв'язку з погіршенням стану здоров'я владику перевели з внутрішньої тюрми НКВД УРСР до лікарні Лук'янівської в'язниці, де 28 грудня 1945 р. він помер. Численні

свідки, серед яких Петро Герилюк-Купчинський, підтверджують, що смерть Владики Хомишина настала після тривалих побоїв на допитах. 27 червня 2001 зачислений папою Іваном Павлом II до лику блаженних.

26

– Неділя, прп. Іоанна Лествичника

27

5-та седмиця Великого посту

– Свт. Феогноста, митр. Київського і всієї Русі (1353)

29

– **70** років із дня початку **Операції «Вісла».** Етнічна чистка, здійснена у 1947 році (початок - 29 березня) за рішенням партійного і державного керівництва СРСР, ПНР та ЧСР. Полягала у примусовій, з використанням військ (СРСР, ПНР, ЧСР), депортації українців з їхніх етнічних територій, - Лемківщини, Надсяння, Підляшшя і Холмщини.

30

– Четвер Великого канону (стояння Марії Єгипетської)

– Прп. Олексія, чоловіка Божого (411)

– **1045** років із дня загибелі **Святослава Хороброго** (935 - березень-квітень 972). Великий князь Київський (964-972). Син князя Ігоря і його дружини, княгині Ольги. Проводив активну зовнішню політику, значно розширивши територію держави. Батько Володимира Великого. Місце, де вбито князя Святослава є поблизу села Микільське-на-Дніпрі у Надпоріжжі (приблизно за 50 км. від м. Дніпра)

– **375** років із дня смерті **Єлизавети (Галшки) Василівни Гулевич** (1575, Затурці, Волинська обл. - 1642, Луцьк). Українська шляхтянка, одна із засновниць Київського братства, монастиря і школи при ньому.

15 жовтня 1615 р. Г. Гулевичівна подала до київських городських книг фундуш (дарчу), в якій відказала власний двір із землею, зі всім добром з того двору і землі на ставропігійний монастир і на школу дітям як шляхетським, так і міщанським. Таким чином розпочала своє життя Київська братська школа.

Гулевичівну підтримали київські жителі, відомі вчені й культурні діячі того часу: Йов Борецький, згодом перший митрополит Київський, Галицький

і всієї Русі, Мелетій Смотрицький, Ісайя Копинський, Лаврентій Зизаній, Олександр Митура, Памво Беринда, архимандрит Києво-Печерської лаври Єлисей Плетенецький. У школі вони навчали дітей, укладали підручники, збирали бібліотеку. До Київського

братства 1620 р. вступив Гетьман Петро Конашевич-Сагайдачний «з усім військом». Київська братська школа, отримавши добрих вчителів і мужніх покровителів, швидко посіла провідне місце в культурному й суспільному житті України й незабаром перетворилася на Академію. Так розпочався відлік історії української alma mater вищої освіти, культури й християнського благочестя - Києво-Могилянської академії, яка набула міжнародного значення.

– **170** років із дня розгрому (1847) **Кирило-Мефодіївського братства.**

Кирило-Мефодіївське братство існувало 15 місяців і було розкрито властями за доносом студента Київського університету О. Петрова наприкінці березня - на початку квітня 1847 р. Учасників організації заарештували й відправили до Петербурга. Слідство тривало до 30 травня 1847 р. Без суду, за «височайшим» повелінням братчиків покарали ув'язненням і засланням у віддалені губернії під нагляд поліції: М. Костомарова - до Саратова, П. Куліша - в Тулу, М. Гулака - на 3 роки в Шліссельбурзьку фортецю, а згодом до Пермі; В. Білозерського - до Петрозаводська, О. Марковича -

до Орла, О. Навроцький відбував 6-місячне ув'язнення у Вятці, а заслання в Єлабузі; Г. Андрузький був висланий до Казані. Найтяжче було покарано Тараса Шевченка, якого за особистим розпорядженням Миколи I віддали у солдати Окремого Оренбурзького корпусу на 10 років без права писати і малювати.

———

– 4 березня 1952 р. москалі вбили **Ніла Хасевича** - художника, члена ОУН, лицаря Срібного Хреста

– 4 березня 1962 р. помер **Никифор Гірняк,** доктор філософії, діяч Просвіти, засновник видання "Червона калина", отаман УГА

– 15 березня 1982 р. народився **Василь Бачинський,** адвокат, редактор часописів "Народна освіта", "Народна справа", автор "Спомину про Марусю Соколовську", сотник УГА

– 23 березня 1897 р. народився **Кирило Бородайко,** старшина бригади Запорозької дивізії Армії УНР

– 28 березня 1912 р. народився **Олекса Гірник.** Радянський політв'язень, Герой України. 21 січня 1978 р., у переддень 60-ї річниці проголошення самостійності України Центральною Радою (22 січня 1918) спалив себе біля могили Шевченка на знак протесту проти русифікації

Квітень

1

Похвала Пресвятої Богородиці (субота акафісна)

2

– Неділя прп. Марії Єгипетської

– **240** років із дня смерті **Максима Созонтовича Березовського** (27 жовтня 1745, Глухів - 1777, Санкт-Петербург). Український композитор, диригент, співак. Класик європейської музики. Народився у Глухові на Сумщині в козацькій родині, в місті, де виховувалися музики для роботи при дворі російських

імператорів. Вищу освіту здобув у Києво-Могилянській академії, де почав писати власні твори.

Березовський відомий як композитор, автор духовних концертів, що написані ним після повернення з Італії (найбільш популярний концерт «Не отвержи мене во время старости»). Він поєднав у своїй творчості тогочасний досвід західноєвропейської музичної культури з національними традиціями хорового мистецтва. Разом із Д. Бортнянським створив новий класичний тип хорового концерту.

1777 року 32-літній композитор покінчив життя самогубством.

Хорові твори: Літургія св. Іоанна Златоустого. Духовні концерти: «Не отвержи мене во время старости», «Милость и суд воспою...», та ін..

3

6-та седмиця Великого посту, вербна

4

– **245** років від дня народження **Раббі Нахмана із Брацлава** (в розмовній мові - Ребе Нахман) (1772, Меджибіж - 16 жовтня 1810, Умань). Засновник брацлавського (бресловського) хасидизму.

Труна равина Нахмана в Умані, Черкаська обл.

Рабі Нахман бар Симха з Бреслава (1772-1810) - видатний праведник, засновник течії Бреслава в хасидизмі. На місці могили Нахмана в Умані спорудили тимчасову синагогу. У планах - будівництво найбільшої в світі синагоги на 5 тис. чол. Кожного вересня, під час святкування Рош Ха-Шана (єврейського Нового року), тисячі брацлавських хасидів приїжджають на могилу цадика. У 2015 р. їх було до 30 тисяч, 2016

року - більше 31 тисячі.

5

– Прп. Никона, ігумена Києво-Печерського (1088)

7

– **Благовіщення**

– **160** років від дня народження графа **Михайла Станіславовича Тишкевича** (1857, с. Андрушівка, Волинська губернія - 3 серпня 1930, Жиданув, Польща). Український дипломат, публіцист, митець і меценат. З нагоди 100-літнього ювілею Тараса Шевченка (1914) дав 20000 карб. Українському Науковому Товариству в Києві (був його почесним членом). Номінований на Нобелівську премію миру тричі (1910, 1911 і 1927).

– **135** років від дня народження **Дмитра Дорошенка** (1882-1951), українського історика, громадського і державного діяча

8

– **165** років від дня народження **Романа Заклинського** (1852, с. Маріямпіль, Галицький район Івано-Франківська обл. - 1931, с. Тростянець Яворівський район Львівська обл.),

українського літературознавця, історика, етнографа, уродженця с. Маринопіль Галицького району. Був особисто знайомий з Б.Грінченком, О.Маковеєм, М.Павликом і листувався з ними.

9

Вербна неділя

* * *

А чи вже готові
Прутики вербові?
Вже, вже: світ воскрес,
Сяє сонце із небес,

Сонце з неба припекло
Звеселилося село!
А чи вже готові
Свічечки воскові?

А чи вже готові
Душі для любові?
Вже, вже, бо краса,
Україна воскреса!

– З 10 по 15 квітня - Страсний тиждень

13 квітня - Великий Четвер. Спомин Тайної Вечері

14 квітня - Велика П'ятниця. Послідування Страстей Господніх. Читання Дванадцяти Євангелій Страстей

11

– **420** років із дня смерті **Северина Наливайка** (?, Гусятин - 1597, Варшава). Український військовий діяч, козацький ватажок. Один з керівників повстання 1594-1596 років в Речі Посполитій.

Велика, героїчна і трагічна постать, що стала символом непокірності та вільного духу козацтва. Северин Наливайко, спершу простий сотник реєстрового козацтва, а потім - отаман і керівник великого повстання, потужного народного руху проти шляхти. Був родом з Галичини. Подався на Січ після того, як його батька вбили. У 1594 році здійснює похід в Молдавію, а потім - у Валахію і Трансільванію. Повертається на службу до князя Острозького, а влітку того ж року за допомогою військової сили реєстрових козаків

під приводом боротьби з татарами захоплює Поділля. Звідси й розпочалося велике повстання. На допомогу Наливайко покликав Запорозьку Січ. Повстання почалося в Брацлаві, давньому адміністративному центрі Східного Поділля. Тамошня шляхта, яка зовсім нещодавно дісталася сюди і почала керувати зовсім не так, як це робила Литва, довела козаків до того, що вони її перебили. Северин Наливайко закликав народ до повстання, причому він усвідомлював потребу в об'єднанні козацьків з народом. Козацький сотник пам'ятав долю Косинського та минулорічні помилки повстанців, тому спрямував козаків та селян на периферію, в сільську місцевість, намагаючись уникати великих польських з'єднань та не вступати з ними у боротьбу. За короткий період часу козаки спромоглися взяти під свій контроль частину Молдавії, все Східне Поділля, Київщину та частину Волині. Потім Наливайко вдерся у Білорусь і там організував повстання проти литовської шляхти. Повстання

набирало грандіозних масштабів. В листопаді Наливайко захопив Бар, а в грудні - Вінницю. Звідти його частина військ рушила на Волинь і підкорила Луцьк, а січовий ватажок Лобода пішов до Білої Церкви. Повстання охопило Південні райони

Білорусі, і Наливайко увійшов до Могилева, а в Рєчиці випустив звернення до короля з вимогою віддати козакам територію між Бугом і Дністром. Проте Польща мобілізувала великі сили, армію з Молдови на чолі з коронним гетьманом Жолкевським, а з Литви на Білорусь вирушило 15 тисяч війська для боротьби із повстанням Северина Наливайка. Після того, як сили повстанців з'єдналися, вони перейшли Дніпро і біля Лубен, на р. Солониця організували укріплений табір, в якому два тижні витримували облогу. Частина селян видали Наливайка, оскільки сподівалися, що тоді поляки їх відпустять, але так не сталося, і майже всі повстанці загинули. Після тортур С.Наливайка було четвертовано у Варшаві.

13

– **130** років від дня народження **Івана Петровича Кавалерідзе** (13 квітня 1887, хутір Ладанський, Роменський район, Сумська область - 3 грудня 1978, Київ). Український скульптор, кінорежисер, драматург, сценарист, художник кіно.

16

Великдень. Пасха

З 16 по 23 квітня -
Пасхальний, Світлий тиждень

* * *

На Великдень на соломі
Против сонця діти
Грались собі крашанками
Та й стали хвалитись

Обновами. Тому к святкам
З лиштвою пошили
Сорочечку. А тій стьожку,
Тій стрічку купили.

Кому шапочку смушеву,
Чобітки шкапові,
Кому свитку. Одна тілько
Сидить без обнови

Сиріточка, рученята
Сховавши в рукава.
- Мені мати куповала.
- Мені батько справив.

- А мені хрещена мати
Лиштву вишивала.
- А я в попа обідала. -
Сирітка сказала.

Тарас Шевченко

18

– **135** років від дня народження **В'ячеслава Казимировича Липинського** (1882, с. Затурці, Локачинський район, Волинська обл. - 14 червня 1931, Перніц біля Відня, Австрійська Республіка). Український політичний діяч, історик, історіософ, соціолог, публіцист, теоретик українського консерватизму. Один із організаторів Української демократично-хліборобської партії.

– **40** років із дня смерті **Дмитра Івановича Чижевського** (4 квітня 1894, Олександрія, Кіровоградської обл. - 1977, Гайдельберг, ФРН). Український учений-енциклопедист; культуролог-славіст, філософ, літературознавець, релігієзнавець, лінгвіст, дослідник української і слов'янської літератур, історії культури, філософії, релігійної думки й слов'янської духовності. Протягом всього життя Дмитро Чижевський вкрай вороже ставився до радянської влади і не приховував цього.

20

– **435** років від дня народження та **395** років із дня смерті **Петра Кононовича Конашевича-Сагайдачного**

(1582, с. Кульчиці, Самбірського району Львівської області - 20 квітня 1622, Київ). Український полководець та політичний діяч, Гетьман реєстрового козацтва, кошовий отаман Запорізької Січі. Організатор успішних походів запорозьких козаків проти Кримського ханства, Османської імперії та Московського царства. Меценат православних братств та опікун братських шкіл.

Петро Конашевич був непересічним політиком та дипломатом, котрий будував довгострокові дипломатичні комбінації як в межах України так і закордоном. Свою політичну лінію він проводив наполегливо та безумовно, при цьому чітко висловлював свою позицію щодо короля Речі Посполитої та шляхти. Український історик Михайло Грушевський вказував, що сучасники дуже високо оцінювали політичний талант Сагайдачного та визнавали загальноукраїнське значення його діяльності. Саме за його часів козацтво вийшло за вузько станові інтереси, долучилось до вирішення проблем українського населення,

зформувало свою політичну програму. Утворилась спілка українського козацтва, міщанства й духовенства. Завдяки результативній політиці Сагайдачного в цей час відбулось активне формування національної української спільноти з її чітко вираженими географічними кордонами. Сагайдачний перетворив Київ на політичний осередок України та залучив його в орбіту майбутньої нової Української козацької держави.

Будучи Гетьманом, виражав інтереси національно-патріотичних сил та активно виступав проти чужоземного панування на українських землях. Підтримуючи прагнення українського народу до більшої політичної самостійності, Сагайдачний домагався автономії України, досягнення для неї широких прав у складі Речі Посполитої, підтримував концепцію, згідно якої українці розглядались як третій рівноправний із польським та литовським народ Речі Посполитої. При цьому стверджувалась історична та національна єдність мешканців територій, історично пов'язаних із Київським та Галицько-Волинським князівствами княжої доби.

Сагайдачний виступав палким поборником та захисником православ'я, яке після Брестської Унії 1596 року було оголошено поза законом. Значна частина цивільного українського населення та православного духовенства виступили проти унії, що призвело до соціальної, політичної та ідеологічної конфронтації, яка досягла особливої гостроти в перші десятиріччя XVII ст. Ще під час навчання в академії Петро Сагайдачний зайняв позицію неприйняття унії. В умовах посилення національно-релігійного гноблення українського народу переконав козаків підтримати православну церкву та разом з усім Військом Запорозьким вступив до Київського братства. Ця публічна акція продемонструвала солідарність запорожців із православним духовенством та була виявом підтримки та захисту, що оберігав його від репресій влади Речі Посполитої. Саме завдяки активній підтримці та гарантіям Сагайдачного Єрусалимський патріарх Теофан III відновив знищену унією православну ієрархію. Підтримка запорожцями

православного духовенства сприяла розвитку української культури, а також стала важливим чинником подальшої національно-визвольної революції під проводом Богдана Хмельницького.

У переговорах із владою Речі Посполитої Сагайдачний домагався розширення козацького реєстру, вимагав легалізувати й офіційно визнати козацьку військову та політичну організацію, розширити козацькі права та вивести війська Речі Посполитої з України. Одночасно підтримував історичне явище «покозачення», коли українські селяни відмовлялись від феодальної повинності та залучались до Війська Запорозького. Цей процес дозволяв розширювати територію козацької України, оскільки населення приймало та запроваджувало козацькі порядки.

У зовнішній політиці Конашевич дотримувався вираженої антиосманської орієнтації. Під його проводом запорозькі козаки здійснювали активну протидію османам і татарам, що призупинила експансію Османської імперії в Європу. Завдяки його діяльності утвердилося бачення запорозького

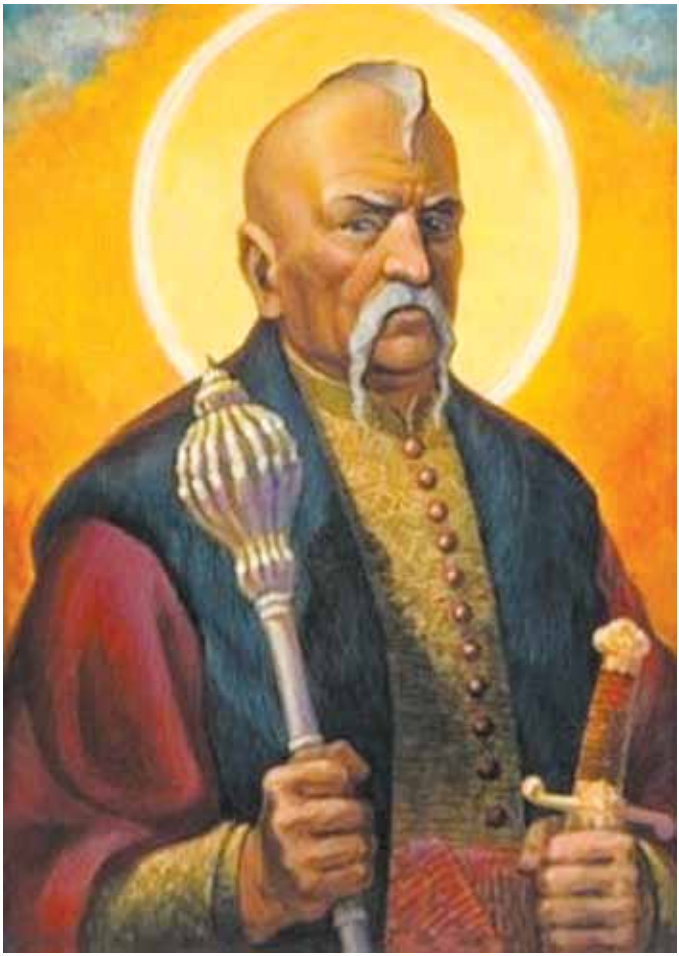

козацтва як «щита» християнського світу. Сагайдачний проводив активні дипломатичні переговори для пошуку союзників у боротьбі проти османів,

зокрема, із перським шахом Аббасом I Великим та герцогом Карлом Ґонзаґа де Невера, одним із засновників Ліги християнської міліції, до якої належали Папа Римський, німецький імператор, королі Іспанії, Англії, Речі Посполитої та Франції. Петро Сагайдачний підтримав позицію Речі Посполитої та взяв участь у поході королевича Владислава на Москву. У битві під Хотином військо Сагайдачного підтримало короля та врятувало Річ Посполиту від політичної катастрофи.

У 2011 році рішенням Архієрейського собору Української автокефальної православної церкви Петро Сагайдачний був канонізований в чині «благовірний Гетьман».

23

– Неділя ап. Фоми

– **360** років із дня смерті **Стефана Адамовича Косова** (чернече ім'я Сильвестр) (1600-1657). Український письменник і церковний діяч, православний Митрополит Київський, Галицький та всієї Руси. Активний противник союзу Гетьманської України та Московії в 1654. Разом із Петром

Могилою брав участь у створенні Києво-Могилянського колегіуму.

Учень і соратник митрополита Петра Могили і спадкоємець митрополичої кафедри. Патріот, який надихав Богдана Хмельницького вести війну не за чергові козацькі привілеї, а за державність, намагався протистояти Переяславським трактатам і втраті Київською митрополією своїх прав.

25

Радониця (проводи)

26

– День Чорнобильської трагедії (1986)

28

– **195** років від дня народження **Юрія Шкрібляка** (1822-1884), народного майстра гуцульської різьби та інкрустації на дереві, уродженця с. Яворів Косівського району

30

– Неділя свв. жон-мироносиць

_____

– **250** років від дня народження **Артема Лук'яновича Веделя** (1767, Київ - 14 липня 1808, Київ). Український композитор, диригент, співак, скрипаль.

Ведель навчався в Києво-Могилянській академії до 1787, пройшов курс до класу філософії включно, де здобув ґрунтовну гуманітарну й музичну освіту. У Києво-Могилянській академії Ведель почав компонувати свої перші музичні твори, диригував студентським хором та оркестром, виступав як соліст і скрипаль.

Того часу музична культура зазнає значних утисків: повсюдно скорочують штати хорів та їх забезпечення. У церквах забороняють співати духовні концерти (псалми, молитви),

забороняють поширені в Україні канти й колядки - те, що органічно увійшло і зрослося з нашим національним богослужінням. Розтрощену Катериною Україну добивали нищенням осередків духовної культури. Найталановитіші українські митці, які не обслуговували режим, а тим паче ті, що служили на прославу своєї Вітчизни, ставали неугодними та небезпечними…

Ліквідовано театр, губернський хор і хори у військових частинах, симфонічні оркестри, виконання творів Веделя у церквах заборонено.

Митрополит і архимандрит Києво-Печерської лаври Ієрофей (Малицький) 25 травня 1799 року оголосив Веделя божевільним і передав київському коменданту Ф. Л. Вігелю під варту.

1 серпня 1799 року київський губернатор П. І. Салтиков рапортував, що капітан Ведель «в дом сумасшедших для содержания без випуску отдан». Наступник імператора Павла I імператор Олександр I на справі Веделя 15 травня 1802 написав: «…оставить в нынешнем полонении».

У київській божевільні композитор

промучився 9 років. Лише напередодні смерті батькові вдалося забрати його додому. Поховано Артемія Веделя на подільському Щекавицькому кладовищі. Нині воно повністю зруйноване, й де

була могила Веделя - невідомо.

Твори Веделя тривалий час були заборонені та поширювалися в рукописах, їх знали й виконували, попри заборону. На сьогодні відомо близько 80 музичних творів: «В молитвах неусыпающую Богородицу», «Доколѣ, Господи, забудеши мя», «Господь пасет мя», «Ко Господу внегда скорбети ми» та ін..

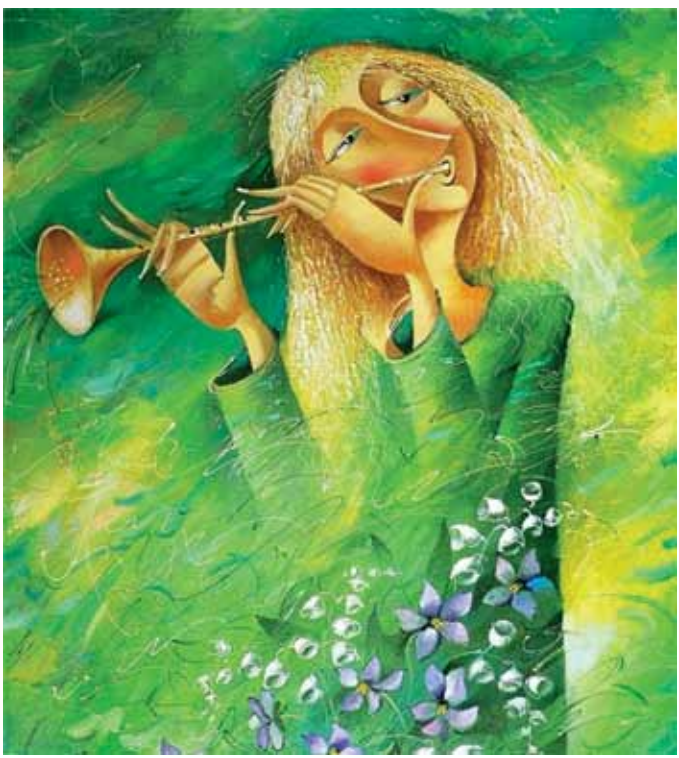

Травень

5

– **110** років від дня народження **Ірини Вільде (Дарії Макогон-Полотнюк)** (1907-1982), української письменниці, автора численних романів, повістей, оповідань з життя Західної України.

Як голова Львівського відділення Спілки письменників України разом з Романом Іваничуком, Романом Лубківським, Яковом Стецюком, Володимиром Гжицьким просила суд віддати на поруки літературного критика й мистецтвознавця Богдана Гориня, якого судили «за антирадянську діяльність». Це був своєрідний протест проти арештів.

– **95** років від дня народження **Анатолія Андрійовича Дімарова** (1922, Миргород, тепер Полтавської обл. - 29 червня 2014, Київ), українського письменника

6

– Вмч. Георгія Переможця

7

– Неділя про розслабленого

– Прп. Сави і Олексія Києво-Печерських (XIII)

– Львівської ікони Божої Матері

8

– Апостола і євангелиста Марка

– День пам’яті і примирення

10

– Переполовення П’ятидесятниці

– Прп. Стефана, ігум. Києво-Печерського (1094)

11

– Свт. Кирила, єп. Туровського (1183)

12

– Прп. Амфілохія Почаївського (1971)

14

– Неділя про самарянку

– Сщмч. Макарія, митр. Київського (1497)

– День Матері

– **390** років від дня народження **Петра Дорошенка** (1627, Чигирин - 19 листопада 1698, с. Ярополче, Московія),

Петро Дорошенко - визначний державний, військовий та політичний діяч. Козацький полковник, брав активну участь у російсько-турецькій війні, учасник Хмельниччини. Гетьман України з 1665 по 1676 роки. Петро Дорофійович Дорошенко народився 1627 в м. Чигирин в родині козацького роду. Завдяки своєму походженню Петро Дорофійович отримав прекрасну освіту - знав латинську та польську мови, письмову грамоту та багато читав. Ледь не досягши 30 років він стає полковником Прилуцького, а пізніше Черкаського і Чигиринського полків, що входили до війська Б. Хмельницького. Займав високе положення серед оточення Гетьмана та вів переговори з польським та шведським урядами. Ще будучи на посаді прилуцького полковника Петро Дорошенко

проявив себе як активний учасник російсько - української війни (1658-1659). Дорошенко був активним противником союзу з Московською державою та в якості чигиринського полковника їздив до Москви для того щоб домогтися скасування деяких пунктів Переяславських статей в 1660 році. В 1663-1664 роках Дорошенко стає генеральним осавулом при Гетьмані П. Тетері. 10 жовтня 1665 рік - це визначна подія у його житті: Павло Дорофійович стає тимчасовим Гетьманом Правобережної України, а на початку 1666 року на козацькій раді в Чигирині було підтверджено вибір старшини на його користь. Будучи Гетьманом Петро Дорошенко провів ряд важливих реформ - встановив митну лінію, карбував власну монету, провадив колонізацію незалежних земель, утворив новий Торговицький полк, здійснював заходи по реорганізації внутрішнього життя українських земель. В 1667 році укладає військовий договір з Кримським ханством та розпочинає воєнні дії в Галичині, змусивши польський уряд визнати автономію Правобережної України та встановив українсько-польський кордон на річці Горинь. 8 червня 1668 року після вбивства І. Брюховецького його було

проголошено Гетьманом всієї України. Але ним він пробув недовго. Його супротивники уклали з Москвою Глухівський договір у 1669 році, що змусило Дорошенка на противагу йому підписати союзний договір з Османською імперією та розпочати війну зі ставленником Речі Посполитої М. Ханенком. Здобувши перемогу у 1672 році було укладено Бучацький мирний договір, який Москва розцінила як можливість захопити Правобережжя. Через його союз з Османською імперією, авторитет Петра Дорошенка серед населення почав стрімко падати і розчарувавшись у політиці свого союзника він вирішує зректися булави на користь Івана Сірка. Був тричі одружений, мав двох дочок і трьох синів. Його правнучка була дружиною Олександра Пушкіна - Наталя Гончарова. Помер 19 листопада 1698 року на 71-му році.

15

– Блгвв. кнн. страстотерпців Бориса і Гліба (1072-1115)

– **160** років від дня народження **Андрія Чайковського** (1857-1935), українського письменника, автора багатьох романів з історії України, який довгий час проживав у Коломиї, де й похований. Друкуватися

почав з 1892 року. Образи життя знайшли відтворення в його спогадах «Спомини зперед десяти літ» (1892) та «Чорні рядки», виданих у збірнику оповідань «Із судової зали», «Образ гонору» (1895), «Хто винен?», «Краще смерть, ніж неволя», «Не для всіх весна зеленіє» (1920) і повістях «Олюнька», «В чужім гнізді», «Бразілійський гаразд» (1896), «Малолітній» (1919) та інші.

На пробудження національної свідомості й виховання молоді мала значний вплив проза Чайковського в романтичному стилі про Козаччину: «За сестрою» (1907), «Віддячився» (1913), «Козацька помста» (1919), «На уходах» (1921), «Олексій Корнієнко» (1924), «До слави» (1929), «Полковник Михайло Кричевський» (1935), «Перед зривом» та ін. У цих творах Чайковський оспівував Запоріжжя і звинувачував Москву за кривди, завдані Україні.

16

– Прп. Феодосія, ігум. Києво-Печерського (1074).

У добу ігуменства Феодосія в Києво-Печерському монастирі було започатковано книжкову справу - переписування, написання та збирання рукописних книг.

Ікони Божої Матері Києво-Печерської (1085, з предстоящими Антонієм і Феодосієм)

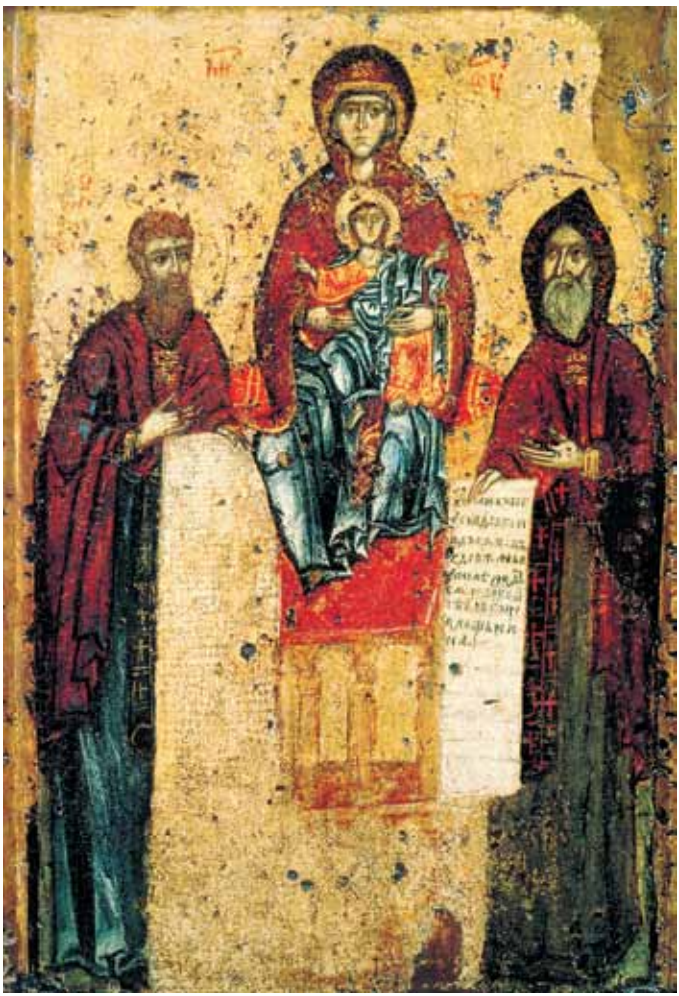

– **200** років від дня народження **Миколи Івановича Костомарова** (1817-1885). Громадсько-політичний діяч, історик, письменник і публіцист, археограф, фольклорист і етнограф. Народився в с. Юрасівці Острогозького повіту в сім'ї нащадка козаків-переселенців і українки-кріпачки. Закінчив воронезьку гімназію (1833), Харківський університет (1836). У 1844 отримав ступінь магістра історичних наук, у 1844-1845 вчителював, у 1846-1847 - ад'юнкт-професор Київського університету. Один із засновників та ідейний провідник Кирило-Мефодіївського братства, автор його найголовніших програмних документів, зокрема "Книги буття українського народу". В 1847 був заарештований у справі братства, в 1847-1848 - в'язень Петропавлівської фортеці, в 1848-1855 - політичне заслання в Саратов. У 1859-1862 - екстраординарний професор Петербурзького університету. З 1862 і до кінця життя займався науковою діяльністю.

17

– **65** років тому загинув **Іван Зятик** (26 грудня 1899, Одрехова - 1952). Священик, священномученик УГКЦ.

5 січня 1950 р. арештований. І вивезений в Озерлаг Іркурської області. У Велику П'ятницю 1952 р. його сильно побили, а потім облили водою і залишили лежати на сибірському морозі. Через три дні, 17 травня 1952 року, він помер.

18

– День пам'яті жертв депортації з Криму (1944)

19

– Прп. Іова Почаївського (1651)

20

– День Європи в Україні

21

– Неділя про сліпого.

– Апостола і євангелиста Іоанна Богослова (98-117). Прпп. Арсенія Працелюбного (XIV) та Пімена, посника (XII), Києво-Печерських

– **60** років тому помер киянин **Олександр Миколайович Вертинський** (21 березня 1889, Київ - 1957, Ленінград). Естрадний артист, кіноактор, композитор, поет і співак, кумир естради в першій половині XX століття.

22

– Перенесення мощей святителя Миколая (1087)

– День перепоховання Тараса Шевченка на Чернечій горі поблизу Канева (1861)

23

– Свт. Симеона, єп. Володимирського і Суздальського (1226).

Києво-Братської ікони Божої Матері (1654)

– **День Героїв - Свято Героїв** - щорічне свято в Україні, встановлене на честь українських вояків-борців за волю України, передусім, лицарів Київської Русі, козаків Гетьманської Доби, опришків, українських січових стрільців та вояків Армії УНР, УПА та діячів

ОУН. В сучасному вигляді відзначається 23 травня, але святкові та вшанувальні заходи проходять весь тиждень, на який припадає свято. Для зручності та якомога більшої участі, масові заходи, почасти, відбуваються в п'ятницю, суботу та неділю, що настає після свята.

24

– Віддання свята Пасхи

– Рівноапп. Кирила та Мефодія (869-885). Прп. Софронія, затворника Києво-Печерського (XIII)

– День слов'янської писемності і культури

– **135** років від дня народження та **95** років із дня смерті **Кирила Стеценка** (1882, Квітки, Корсунь-Шевченківський р-н. Черкаська обл. - 1922, Веприк, Фастівський р-н. Київська обл.), українського композитора, хорового диригента, музично-громадського діяча, священика. Навесні 1922-го, коли в країні лютували епідемії, у с. Веприк прийшов тиф. Причащаючи хворого селянина Стеценко захворів. Нездужавши подолати хворобу помер 29 квітня 1922 р. в розквіті творчих сил. На батьківщині композитора в

селі Квітки та у селі Веприк, де він похований, діють меморіальні музеї (див. Меморіальний музей К. Г. Стеценка у Квітках). У Вінниці, Києві та Львові його іменем названо вулиці.

– **105** років від дня народження **Михайла Стельмаха** (1912-1983), українського письменника

25

Вознесіння Господнє

26

– Перенесення мощей Макарія Канівського (1688)

27

– Прп. Микити, затворника Києво-Печерського (1108)

28

– Неділя свв. отців I Вселенського собору. Прп. Ісаї Києво-Печерського (1115)

– **140** років від дня народження та **85** років із дня смерті **Максиміліана Олександровича Волошина** (справжнє прізвище - Кирієнко-Волошин) (1877, Київ, Київська губернія - 11 серпня 1932, Коктебель). Поет і маляр українського походження, перекладач; представник символізму й акмеїзму; в поезії та малярстві відобразив історію та природу Криму.

30

– **145** років від дня народження та **70** років від дня **Констянтини Іванівни Малицької** (1872, с. Кропивник Калуського району Івано-Франківської обл. - 1947, Львів). Українська поетеса, прозаїк, перекладач, бібліограф, редактор, педагог, діячка культурно-освітніх товариств у Галичині. Найбільше прославилась як автор популярних пісень «Чом, чом, чом, земле моя…», «У Січі, у Січі гуртуймось брати!».

– **130** років від дня народження **Олександра Порфировича Архипенка** (1887, Київ - 25 лютого 1964, Нью-Йорк, США). Український та американський скульптор і художник, один із основоположників кубізму в скульптурі. Почесний член Об'єднання митців-українців в Америці (ОМУА) та дійсний член Американської Академії Мистецтва і Літератури.

31

– **125** років від дня народження **Костянтина Георгійовича Паустовського** (1892, Москва - 14 липня 1968, там же). Російськомовний письменник, прямий нащадок Гетьмана Петра Конашевича-Сагайдачного по батьківській лінії.

Червень

2

– **210** років від дня народження **Івана Сошенка** (1807, Богуслав, Київська губернія - 19 липня 1876, Корсунь, Київська губернія). Український маляр і педагог. Один із найближчих друзів Тараса Шевченка, взяв активну

Іван Сошенко і Тарас Шевченко в майстерні Карла Брюллова

участь у його визволенні з кріпацтва. Познайомився з Тарасом Шевченком у 1836 в Петербурзі. Був одним із перших, хто звернув увагу на художній хист Шевченка та познайомив його з такими відомими людьми, як Євген Гребінка, Василь Григорович, Олексій Венеціанов та інші.

Деякий час Шевченку і Сошенку довелося жити на одній квартирі.

Сошенко згодом зустрівся з Шевченком у Ніжині в 1846 та в Києві в 1859, вони також багато листувалися. У травні 1861 супроводжував труну Шевченка до Канева.

У 1832-1838 роках навчався у Петербурзькій академії мистецтв; з 1839 року - викладач малювання у Ніжинській, Немирівській (з 1846) і з 1856 київських гімназіях. Із збережених творів Сошенка відомі: «Портрет бабусі Чалого», «Жіночий портрет», «Хлопчики-рибалки», «Продаж сіна на Дніпрі» (1857); пейзажі; ікони.

3

– Троїцька поминальна субота
– Вишгородської ікони Божої Матері
– Рівноапп. Констянтина і Єлени (337-327)

4

Тройця

5

День Святого Духа

6

– **170** років від дня народження **Олександра Григоровича Барвінського** (1847-1926), українського історика, педагога

7

– **75** років із дня смерті **В'ячеслава Костянтиновича Прокоповича** (22 червня 1881, Київ - 1942, Бесанкур). Український політичний і громадський

діяч, педагог, публіцист і історик

Заснував 1927 року Бібліотеку імені С. Петлюри в Парижі.

8

– **135** років від дня народження та **85** років із дня смерті **Микити Юхимовича Шаповала** (1882 - 25 лютого 1932). Український політичний і громадський діяч, публіцист, соціолог, поет, за фахом лісник. Член Центральної Ради.

– **100** років із дня смерті **Богдана Івановича Ханенка** (23 січня 1849 - 1917). Колекціонер української старовини і творів мистецтва, археолог, меценат, промисловець.

Видав збірник «Старожитності Подніпров'я».

11

– Неділя всіх святих

12

– Початок Петрового посту

13

– **160** років від дня народження **Корнила Заклинського** (1857, с. Маринопіль Галицького району Івано-Франківської обл. - 1884, Львів), українського історика і фольклориста.

14

– Прп. Агапіта, лікаря, Києво-Печерського (1095)

16

– **115** років від дня народження **Наталії Андріївни Лівицької-Холодної** (1902, Гельмязів, Золотоніський р-н, Черкащина - 2005, Канада), письменниці, перекладачки

– **150** років від дня народження **Євгена Купчинського** (1867, с. Оглядів Радехівського району Львівської обл. - 28 серпня 1938, с. Сороцьке, Теребовлянського району Тернопільської обл.), українського композитора, диригента. Євген Купчинський - один з неперевершених віртуозів Галичини свого часу. Творча, концертна, громадська і проповідницька діяльність Є. Купчинського пов'язана з Тернопільщиною. Тут створено більшість його композицій. Був він священиком у Білківцях та Богданівці на Зборівщині (1893-1899), у Гримайлові (1900), у Сороцькому на Теребовлянщині (1905-1938). Відзначився як обдарований проповідник-духівник, патріот і громадський діяч Теребовлянщини.

18

– Неділя Всіх Українських Святих

– Перенесення мощей блж. Ігоря вел. кн. Чернігівського і Київського (1150). Блж. Констянтина, митр. Київського і всієї Русі (1159). Блгв. Оскольда, першомч. Київського (882)

– **120** років від дня народження **Юрія Кондратюка** (1897-1941), українського вченого - винахідника, розробника ракетної техніки й теорії космічних польотів.

Український вчений-винахідник, один із піонерів ракетної техніки й теорії космічних польотів. Автор так званої «траси Кондратюка», якою подорожували на Місяць космічні кораблі «Аполлон».

Юрій Кондратюк народився в Полтаві. Мати, викладачка французької мови, батько студент Київського університету. Вихованням маленького Олександра займалась мати, бо батько незабаром після народження сина залишив родину.

У 1910-1916 навчався у Другій полтавській чоловічій гімназії (закінчив її зі срібною медаллю).

1916 року вступив до механічного відділення Петроградського політехнічного інституту, але в листопаді того ж року був призваний в армію і зарахований до школи прапорщиків при одному з петербурзьких юнкерських

училищ. До демобілізації в березні 1918 року воював на турецькому фронті. Після жовтневого перевороту як офіцер революційної армії вільної Росії був мобілізований до Білої армії, але дезертирував із неї і оселився в містечку Сміла (тепер Черкаська обл.). Побоюючись репресій за своє офіцерське минуле, за допомогою своєї мачухи Олени Петрівни Карєєвої здобув документи на ім'я Юрія Васильовича Кондратюка і під цим іменем прожив до кінця життя.

Незалежно від Костянтина Ціолковського вивчав основні проблеми космонавтики, космічних польотів і конструювання міжпланетних кораблів. У праці «Завоювання міжпланетних просторів» (1929) вивів основне рівняння польоту ракети, розглянув енергетично найвигідніші траєкторії космічних польотів, виклав теорію багатоступеневих ракет. Запропонував використовувати для ракетного палива деякі метали і неметали та їхні водневі сполуки. Розглянув проблеми створення проміжних міжпланетних баз, ідею використання гравітаційного

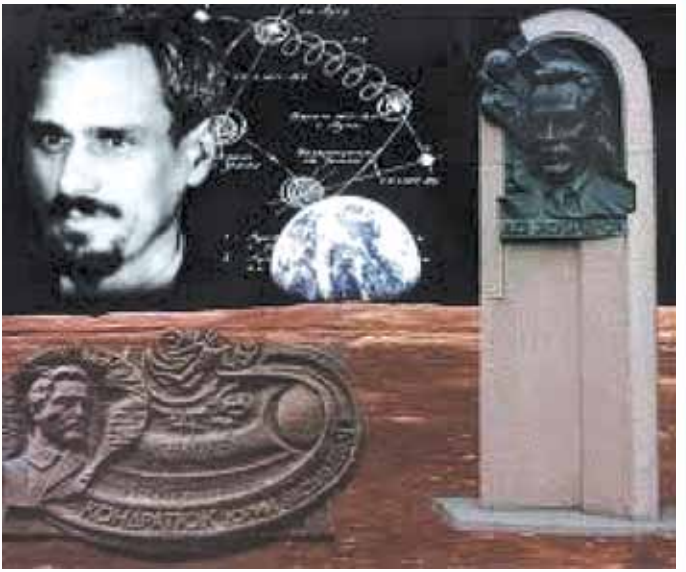

поля небесних тіл для розв'язання цих проблем.

Багато ідей Юрія Кондратюка (про створення космічних систем, про розрахунки траєкторій польотів для висадки на місячну поверхню) використано у практичній космонавтиці. Зокрема, результати його наукової праці «Про завоювання міжпланетних просторів» були використані при плануванні висадки американських астронавтів на Місяць (1969), на зворотному боці якого іменем

Кондратюка названо кратер.

З початком Другої світової війни вступив добровольцем до народного ополчення.

За однією з версій загинув 23 лютого 1942 року під містом Кіровим Калузької області. Проте найбільш ймовірною є версія, що він загинув у концтаборі. Як аргумент прихильники даної версії приводили факт виявлення після війни в Пенемюнде рукописного зошита Юрія Кондратюка з формулами і розрахунками по ракетній техніці.

Юрій Кондратюк увійшов до історії науки і техніки як автор багатьох оригінальних ідей (і не лише для космосу), реалізованих його послідовниками в практиці розвитку ракетно-космічної галузі. Зокрема, він вперше обґрунтував економічну доцільність вертикального злету ракет, створення проміжних баз під час польотів, гальмування у верхніх шарах атмосфери, використання сонячної енергії космічними апаратами тощо.

«Коли березневого світанку 1968 року я схвильовано спостерігав на

місі Кеннеді за стартом ракети, що мала понести корабель „Аполлон-9“ у напрямку до Місяця, - згадував Д.Хуболт, - я думав про українця Юрія Кондратюка, що розрахував трасу, по якій повинні були летіти троє наших астронавтів».

22

– День скорботи і вшанування жертв війни в Україні

23

– Прп. Силуана, схимника Києво-Печерського (XIII)

25

– **110** років від дня народження **Арсенія Олександровича Тарковського** (1907, Єлисаветград, Херсонська губернія, тепер Кропивницький - 27 травня 1989, Москва). Поет і перекладач зі східних мов, прибічник класичного стилю в поезії. Батько кінорежисера Андрія Тарковського. У Кропивницькому є вулиця названа ім’ям письменника.

28

– Свт. Михаїла, першого митр. Київського і всієї Русі (992)

– **День Конституції України**

Липень

1

– Прп. Леонтія, канонарха Києво-Печерського (XIV)

– День архітектури України

6

– **80** років із дня смерті **Богдана-Ігоря Антонича** (1909, с. Новиця, Горлицький повіт, Королівство Галичини та Володимирії, Австро-Угорщина - 6 липня 1937, Львів, Львівське воєводство, Польська республіка), українського поета. Справив значний вплив на сучасну українську поезію; філософська лірика, релігійні, космічні мотиви, відгомін лемківського фольклору і язичницької символіки.

7

– Різдво Хрестителя Іоанна. Прпп. Іова та Феодосія Манявських

8

– **110** років від дня народження **Олега Ольжича** (О.О. Кандиби) (1907, Житомир - 10 червня 1944, концтабір Заксенгаузен), українського письменника, науковця, політичного діяча.

У січні 1944 року після арешту Андрія Мельника перебрав посаду Голови ОУН.

25 травня 1944 року його заарештувало гестапо у Львові. Є думка, що до цього був причетний НКВД. На думку сина, Олега Олеговича Кандиби, розгадку арешту та смерті батька треба шукати насамперед в архівах Москви.

Кандибу ув'язнили у «бараці» Целленбау - окремому блоці для особливо важливих в'язнів на території концентраційного табору Заксенгаузен. Загинув під час чергового допиту в ніч з 9 на 10 червня 1944 року, його закатувала гестапівська трійка (Вольф, Вірзінг, Шульц).

Олег Кандиба - автор поетичних збірок «Рінь» (1935 рік), «Вежі» (1940 рік) та посмертно виданої «Підзамче» (1946 рік), перевиданих у збірках «Поезії» (1956 рік) та «Величність» (1969 рік), низки праць з археології, серед яких «Schipeniz-Kunst und Gerete eines neolitisches Dorfes» (1937 рік). У 1941 році під псевдонімом Д. Кардаш у Празі видав працю «Євген Коновалець».

12

– Первоверховних апостолів Петра і Павла

Поздоровляємо з Днем Ангела рубанівського диякона **Павла Тєпіна**

13

– **Розстріл Бойчукістів (80** років тому)

Бойчукісти - плеяда малярів-монументалістів, учнів і послідовників Бойчука Михайла Львовича.

Першими прихильниками митця (в його паризький період) були С.Налепінська, С.Сегно, С.Бодуен де Куртене, М.Касперович, Є.Бачинський, Я.Леваковська, Г.Шрамм, О.Шагінян. 1910 року на Паризькій виставці в Салоні незалежних їхні твори були представлені як «школа Бойчука» під загальною назвою «Відродження візантійського мистецтва». Найталановитішими послідовниками львівського періоду Бойчука були Я.Музика і М.Федюк.

У 1917-1922 роках в майстерні монументального мистецтва Бойчука в Українській Академії мистецтв у Києві вчилися Василь Седляр, Іван Падалка, Т.Бойчук, О.Павленко, А.Іванова, О.Сахновська, М.Трубецька,

І.Липківський, Н.Іванченко, Р. Лісовський, Н.Хазіна (Мандельштам), Онуфрій Бізюков, Віра Бура-Мацапура та інші. До другої генерації учнів належали О.Мизін, О.Бізюков, Мануїл Шехтман, М.Рокицький, Є.Холостенко, Н.Ріхерт, К.Єлева. До них слід додати харківських та одеських монументалістів, які перебували у сфері впливу Бойчука і співпрацювали з ним.

У листопаді 1926 - травні 1927 Бойчук разом із дружиною Софією Налепинською-Бойчук, учнями Іваном Падалкою та Василем Седляром мали творчу подорож до Німецької держави, Французької республіки, Королівства Італія. Поїздка за кордон стала однією з формальних підстав для їхнього арешту та звинувачення у «шпигунстві» й участі в «контрреволюційній організації».

25 листопада 1936 органи НКВС заарештували Михайла Львовича Бойчука, а 13 липня 1937 в Києві разом з його талановитими учнями Іваном Падалкою та Василем Седляром розстріляли.

Дружину Михайла Бойчука Софію Налепинську-Бойчук стратили 11 грудня

1937. Долю цих чотирьох розділила більшість учнів Михайла Бойчука, а майже всі їх твори - знищені.

14

– **145** років від дня народження **Левка Бачинського гербу Сас** (1872, село Серафинці, Королівство Галичини і Володимирії, Австро-Угорська імперія, тепер Городенківський район, Івано-Франківська обл. - 12 квітня 1930, Відень), видатного українського політичного, громадсько-культурного діяча, віце - президента ЗУНР, уродженця с. Серафинці Городенківського району

– **120** років від дня народження та **80** років із дня смерті **Мирослава Ірчана** (справжнє ім'я Андрій Дмитрович Баб'юк)

(1897, село П'ядики Коломийського району Івано-Франківської області - 3 листопада 1937, урочище Сандормох). Український поет, прозаїк, публіцист, драматург, перекладач, літературознавець, журналіст, історик, видавець.

Мирослава Ірчана заарештували 28 грудня 1933 року в приміщенні ЦК КП(б)У після тривалої розмови з Павлом Постишевим. Звинувачений у приналежності до націоналістичної української контрреволюційної організації. 28 березня 1934 року судова «трійка» і Колегія ГПУ засудили письменника на 10 років концтаборів.

Покарання відбував у виправно-трудових таборах на терені Карелії (Сегежа) та в Соловецькій тюрмі. Тут разом із Лесем Курбасом брав участь у роботі над виставами «Весілля Кречинського» Олександра Сухово-Кобиліна, «Аристократи» Миколи Погодіна,

«Інтервенція» Льва Славіна, «Учень диявола» Бернарда Шоу та ін.

9 жовтня 1937 року «трійка» УНКВС Ленінградської області засудила Ірчана до найвищої кари в сфабрикованій справі на 134 «українських буржуазних націоналістів». Вирок виконано 3 листопада 1937 року.

Твори Ірчана було заборонено видавати, а вже видрукувані вилучено з бібліотек.

15

– Свт. Фотія, митр. Київського і всієї Русі (1431).

– Охтирської ікони Божої Матері (1739)

– **100** років від дня народження **Марії Авакумівни Познанської** (1917-1995), української поетеси

16

– Прп. Анатолія, затворника Києво-Печерського (XII)

17

– **110** років від дня народження **Романа Шухевича** - Тараса Чупринки (1907-1950), діяча національно-визвольного руху України.

Роман Шухевич - видатний український політичний та державний діяч. Військовик. Був членом галицького крайового проводу Організації українських націоналістів. Генерал-хорунжий, головнокомандувач Української повстанської армії та голова Секретаріату Української головної визвольної ради. Роман Осипович Шухевич народився 7 липня 1907 року в містечку Краковець, на Галичині у родині судді. Навчався у Народній школі в Кам'янці Струмиловій в 1913-1917 роках. Досягнувши 10-річного віку вступає до Львівської гімназії де здає так званий іспит зрілості. Будучи ще досить юним Роман цікавиться питаннями націоналістичного спрямування та ходить на різноманітні спортивні секції. Залучився

до роботи в молодіжному угрупуванні української військової організації (УВО). В 1925 році Роман Шухевич став повноправним членом УВО. А через рік, 14 вересня 1926 року його приймають до Львівської Політехніки (Львівського Політехнічного Інституту),

який Роман закінчив з успіхом у 1931 році. Паралельно з цим він закінчує спеціальні курси для військових старшин (офіцерів). В 1929 році Роман Осипович вступив до ОУН, будучи одним із перших її членів та займав там довгий

час пост бойового референта Крайової Екзекутиви ОУН. В 1930 році Роман Шухевич одружився на дочці священика Наталії Березинській, яка народила йому сина Юрія та дочку Марію. В 1934 році через свою діяльність потрапляє до концтабору в Березі Картузькій, а з нього до польської тюрми. Вийшовши з ув'язнення Роман Шухевич бере активну участь в організації «Карпатської Січі» та стає одним з її керівників. Починаючи з 1940 року веде активну боротьбу із фашистськими військами, захищаючи Закарпатську Україну. За його сприяння в 1940 році було організовано Український Легіон, який він і очолив. В червні 1941 року Львівським управлінням НКВД було закатовано 5450 львів'ян, в тому числі і Юрія Шухевича, рідного брата Романа. Починаючи з 1943 року Роман Шухевич займає посаду Головного Командира УПА під псевдонімом Тарас Чупринка. Коли з ув'язнення повернувся Степан Бандера на пост провідника ОУН, Шухевич під псевдо Тур обійняв пост Голови Проводу ОУН на Українських Землях. В періоді 1943-1950 років Роман Шухевич керує національно-визвольною боротьбою

багатотисячної УПА, широкого підпілля ОУН та мільйонних мас українського народу проти німецько-гітлерівських та московсько-більшовицьких окупантів. 5 березня 1950 року Роман Шухевич загинув у бою з озвірілими московськими загарбниками в Білогорщі біля Львова.

18

– Прп. Сергія Радонезького (1422)

19

– Праведної Юліанії, кн. Ольшанської (XIII)

– **165** років від дня народження **Володимира Павловича Науменка** (19 липня 1852, Новгород-Сіверський - 8 липня 1919, Київ). Український педагог, філолог, громадський діяч, журналіст.

У березні 1917 року протягом двох тижнів тимчасово очолював Українську Центральну раду до повернення із заслання Михайла Грушевського. Потім відмовився увійти до Центральної Ради. Міністр освіти в останньому уряді Гетьмана Павла Скоропадського (листопад 1918).

У 1906-1910 роках Науменко був активним членом київської «Просвіти». 1902 року придбав на своє ім'я ділянку землі, на якій знаходилася могила Тараса

Шевченка, і взяв на себе всі клопоти з упорядкування і догляду за нею.

Виступив одним з організаторів Всеукраїнської академії наук. Саме підпис Науменка стоїть під наказом про призначення В. Вернадського її президентом.

6 лютого 1919 року Київ був захоплений військами Червоної Армії. 7 липня 1919 Науменко був заарештований ЧК, засуджений та розстріляний вже наступного дня. Науменка розстріляв комендант ВУЧК Терехов. Разом з Науменком чекісти розстріляли також юриста Е. Ф. Богуцького та популярного київського адвоката С. Горбунова.

– **125** років від дня народження **Ілька Борщака** (1892-1959), історика, літературознавця

21

– **110** років від дня народження та **75** років із дня трагічної загибелі **Олени Іванівни Теліги** (1907, Ільїнське,

Московська губернія - 21 лютого 1942, Київ). Українська поетеса, публіцист, літературний критик, діячка ОУН.

Заарештована гестапо разом з чоловіком 7 лютого 1942 року в Києві. На сірому гестапівському мурі залишила вона свій останній автограф: угорі намальовано тризуб і напис - «Тут сиділа і звідси йде на розстріл Олена Теліга»

Розстріляна разом з чоловіком в Бабиному Яру 21 лютого 1942 р.

22

– **135** років від дня народження **Ярослава Гординського** (1882, Шкло - 5 липня 1939, Львів). Український літературознавець, історик літератури, перекладач, педагог. Дійсний член НТШ.

23

– Прп. **Антонія Києво-Печерського** (982-1073). **1035** років тому народився Преподобний Антоній (в миру Антип)

народився у Любечі біля Чернігова. Прагнучи душевного спокою, юнак викопав печеру, де молився на самоті. Невдовзі Антип вирушив на гору Афон. Там Антип в одному з монастирів прийняв постриг і обрав собі ім'я Антоній.

У 1013 році Антоній прибув до Києва й оселився в окремій печері у селі Берестовому, у передмісті Києва. До Антонія сходяться подвижники та учні.

Потерпаючи від щоденних відвідувачів і прагнучи самотності, Антоній перебрався на сусідню гору й викопав собі нову печеру. З часом поруч оселилися нові відлюдники, їх кількість зростала. На прохання Антонія великий князь Ізяслав віддав монастирю гору над печерами й з благословення Антонія тут було споруджено дерев'яну церкву, а довкола обведено частоколом. Так заснувався Києво-Печерський монастир.

Останні роки він

провів у заснованому ним Печерському монастирі, де 1073 року розпочав будівництво собору Успіння Пресвятої Богородиці.

Помер преподобний Антоній на 90-му році життя. Його мощі й донині знаходяться у печері, у котрій він ніс свій чернечий подвиг.

– **385** років із дня смерті **Памво Беринди** (між 1550 та 1570 - 1632). Діяч української та білоруської культури, енциклопедист, мовознавець, лексикограф, письменник, поет, друкар і гравер.

Був головним друкарем, редактором і перекладачем у Києво-Печерській друкарні. У 1620 році дістав звання «протосингела» («головного»), а згодом став «архітипографом», тобто завідувачем друкарні.

24

– Рівноапостольної княгині Ольги (969)

25

– **330** років тому (1687) **Івана Мазепу** було обрано Гетьманом Лівобережної України

28

– Рівноапостольного Володимира, великого князя Київської Русі (1015)

Поздоровляємо з Днем Ангела рубанівського священика **Володимира Дерев'янка**

30

– **70** років із дня смерті **Федора Григоровича Кричевського** (22 травня 1879, Лебедин - 1947, Ірпінь). Український художник.

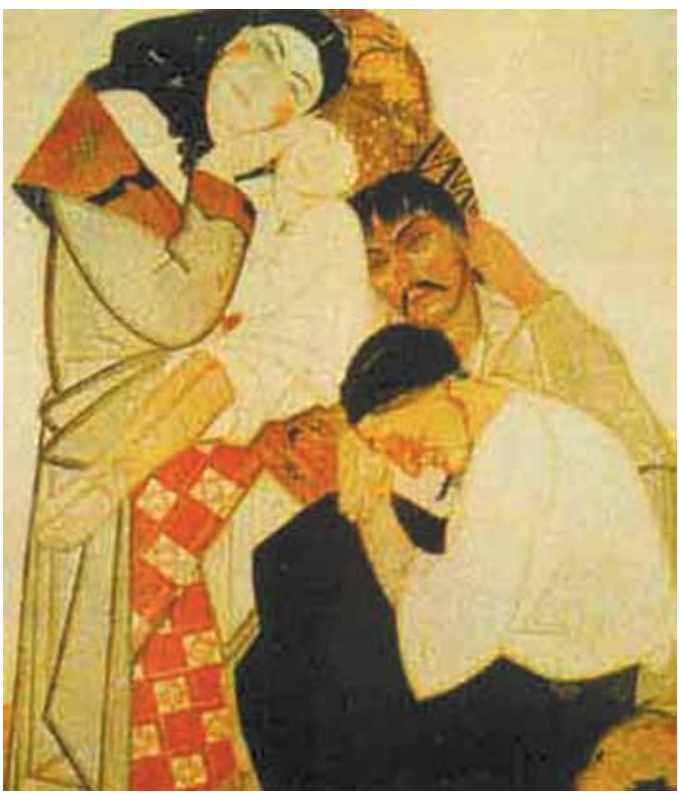

Серпень

1

– Прп. Серафима Саровського (1903). Прп. Паїсія Києво-Печерського (XIV)

2

– Прор. Іллі. Прмч. Афанасія Берестейського (1649)

3

– **30** років тому помер **Іван Миколайчук** (15 червня 1941, Чортория, Кіцманський район, Чернівецька обл. - 1987, Київ) - український кіноактор, кінорежисер, сценарист.

4

– Рівноап. Марії Магдалини

5

– Почаївської ікони Божої Матері

– **55** років із дня смерті **Василя Васильовича Зеньківського** (16 липня 1881, Проскурів - 1962, Париж). Український філософ, психолог, публіцист та церковний і державний діяч. Зеньківський порушував питання українізації богослужіння, зокрема перекладу Біблії та богослужбових книг на українську мову.

6

– Мчч. блгвв. кнн. Бориса і Гліба

(1015). Прп. Полікарпа, архім. Києво-Печерського (1182)

– **360** років із дня смерті **Богдана Михайловича Хмельницького** (6 січня 1596 - 1657). Український військовий, політичний та державний діяч. Гетьман Війська Запорозького, очільник Гетьманату (1648-1657). Керівник Хмельниччини - повстання проти зловживань коронної шляхти в Україні, котре переросло у загальну, очолену козацтвом, визвольну війну проти Речі Посполитої. Перший з козацьких ватажків, котрому офіційно було надано титул Гетьмана. Намагався розбудувати незалежну українську державу, укладаючи протягом свого правління союзи з Кримським ханатом та Московським царством.

Українсько-московська угода між Богданом Хмельницьким та царем Олексієм I укладена в Переяславі 1654 року. Ця угода виявилась московською пасткою, в яку спіймалась Україна. Козацька старшина, духівництво та київський митрополит не підтримали угоди й відмовилися присягати цареві. 1656 року московський цар зрадив переяславські домовленості.

7

– Успіння прав. Анни, матері Пресвятої Богородиці

9

– Вмч. і цілителя Пантелеймона (305)

– **165** років від дня народження та **95** років із дня смерті **Варвари Ніколівни Ханенко** (1852, Глухів - 7 травня 1922, Київ). Українська колекціонерка, меценатка

– **70** років **Софії Ротару** (1947), українській естрадній співачці

10

– **110** років тому померла **Марко Вовчок** (22 грудня 1833, Липецька обл. - 1907, Нальчик). Українська письменниця та перекладачка.

В салоні її тітки К. П. Мардовіної в Орлі часто збиралися відомі письменники й фольклористи і саме там, у 16 років, Марія познайомилася з майбутнім своїм чоловіком, українським фольклористом і етнографом Опанасом Маркевичем, який відбував заслання в Орлі за участь у діяльності Кирило-Мефодіївського товариства. Проживаючи з Опанасом Маркевичем у 1851-1858 у Чернігові, Києві, та

Немирові, Марія глибоко вивчила життя, культуру та мову українського народу.

Збірка перших творів Марка Вовчка, написаних у Немирові та надрукованих у Петербурзі під назвою «Народні оповідання» (1857), відразу стала надзвичайно популярною серед української інтелігенції. Попри те, що до першої збірки «Народних оповідань» увійшло лише 11 невеликих творів (серед них оповідання «Сестра», «Козачка», «Чумак», «Одарка», «Сон», «Панська воля», «Викуп» тощо), вона справила велике враження на літературно-громадську думку.

12

– **65** років із дня загибелі **Переца Давидовича Маркіша** (7 грудня 1895, Полонне на Волині - 1952). Єврейський поет та письменник, писав мовою ідиш. У ніч з 27 на 28 січня 1949 його заарештовано як члена президії Єврейського антифашистського комітету і 12 серпня 1952 розстріляно.

14

Медовий Спас

– Початок Успенського посту

15

– **145** років від дня народження **Степана Онисимовича Сірополка** (1872-1959), просвітнього діяча, бібліотекознавця

17

– **35** років тому помер **Ігор Шамо** (21 лютого 1925, Київ - 1982, Київ). Український композитор.

19

Преображення. Яблуневий Спас

20

– Прп. Пимена Багатохворобливого, Києво-Печерського (1110)

– **420** років тому народився та **340** років із дня смерті **Бартоломей Зиморович** (1597, Львів - 14 жовтня 1677, там же) - поет, історик, бурґомістр Львова. 1672 року організовував оборону міста від турків і татар.

Поет описав події Хмельниччини у збірці віршів «Ідилії новоруські», яку видав того ж року під іменем брата. У 1663 році видав поетичну

збірку «Селянки руські».

– **390** років з часу виходу друком першого словника української мови **«Лексикон славенороссий і імен толкованіє» Памво Беринди (1627)**

21

– Прп. Григорія, іконописця Києво-Печерського (XII)

22

– Апостола Матвея (63)

23

– **День Державного Прапора України**

– **150** років від дня народження **Осипа Степановича Маковея** (1867, м. Яворів, нині Львівської обл. - 21 серпня 1925, м. Заліщики, Тернопільської обл.). Український поет, прозаїк, публіцист, критик, літературознавець, перекладач, редактор багатьох періодичних видань, педагог, громадсько-політичний діяч. Письменник вірив у краще майбутнє українського народу і своєю багатогранною діяльністю наближав його.

24

– Прп. Федора, кн. Острозького (1438)

День Незалежності України

– **90** років від дня народження **Левка Григоровича Лук'яненка** (1927, с. Хрипівка, Городнянського району, Чернігівська округа). Український дисидент, співзасновник Української Гельсінської Групи. Політик та громадський діяч, народний депутат України. Герой України. Письменник. Автор «Акту про Незалежність України».

27

– **115** років від дня народження **Юрія Яновського** (1902-1954), українського письменника

– **161**-ша річниця від дня народження **Івана Я. Франка** (1856-1916), видатного українського письменника, поета, філософа, вченого і громадського діяча та 105 років з часу читання ним поеми «Мойсей» (1912) в залі будинку «Руська бесіда» (м. Івано-Франківськ, вул. Січових Стрільців, 24)

28

Успіння Пресвятої Богородиці

29

Хлібний Спас

30

– Прп. Аліпія, іконописця Києво-Печерського (1114)

Вересень

1

– День знань

– **70** років від дня народження **Миколи Петровича Мозгового** (1947, Сарнів, Хмельницька обл. - 30 липня 2010, с. Кийлів, Бориспільський район, Київська обл.). Український естрадний співак, композитор-пісняр.

2

– **1110** років тому (907) - **Угода Русі з Візантією.** Київський князь Олег змусив імператорів відновити виплату данини

Київській Русі.

Олег помер восени 912 р. (**1105** років тому) і був похований у Києві на горі Щекавиці.

3

– Прп. Аврамія працелюбного, Києво-Печерського (XII)

4

– **390** років від дня народження та **310** років із дня смерті **Варлаама Ясинського** (1627, Берестейське воєводство - 1707, Київ, Гетьманщина). Український церковний діяч, доктор філософії, митрополит Київський, Галицький та всієї Русі (України).

У 1667-1673 роках - ректор Києво-Могилянської Академії, настоятель Києво-Печерського монастиря. Відстоював незалежність Київської митрополії, відмовився отримати ставлення з Москви.

Був обраний митрополитом на Соборі ієрархів Київської митрополії. Залишив церковно-релігійні твори, автор віршів, послань, листів, проповідей, полемічних трактатів. При ньому було видано в Лаврі «Четьї Мінеї» Дмитрія Ростовського з власною передмовою.

7

– **55** років із дня смерті **Тодося Осьмачки** (16 травня 1895, с. Куцівка, нині Смілянський район, Черкащина - 1962, м. Нью-Йорк, США). Український письменник, поет, перекладач. Виступав із критикою комуністичної ідеології та інтелігенції, що співпрацювала з владою СРСР. Під кінець 1944 року Т.Осьмачка, а зрештою багато інших письменників, змушений був емігрувати на Захід. З Німеччини Т.Осьмачка переїхав до США, де й помер.

10

– Прп. Іова Почаївського (1659)

11

– Усікновення глави Іоанна Хрестителя

12

– **125** років від дня народження **Юрія Корпанюка** (1892, с. Яворів, Косівський повіт, Королівство Галичини і Володимирії - 19 квітня 1977, там же). Визначний гуцульський народний майстер у техніці «сухої» плоскої та рельєфної різьби, інкрустації, інтарсії.

– **95** років від дня народження **Мирослава Андрійовича Кушніра** (1922, с. Божиків на Бережанщині - весна

1945 або, менш імовірно, осінь 1944 у партизанському загоні УПА, с. Добра). Український поет, перекладач, мемуарист. Діяч ОУН.

14

– Церковне Новоліття

15

– Прпп. Антонія і Феодосія Києво-Печерських (1073-1074)

– **315** років тому помер **Данило Братковський** (2-га половина 17 ст. - 1702) - громадський діяч, борець за православ'я, поет з Волині, оборонець прав українського населення на шляхетських сеймиках Київщини та Волині. З 1700 р. підтримував зв'язки з І.Мазепою, учасник антипольського повстання під проводом С.Палія. Заарештований коло Заслава. 15 листопада 1702 страчений у Луцьку за вироком польського військового суду (був зарубаний катом на майдані Ринок).

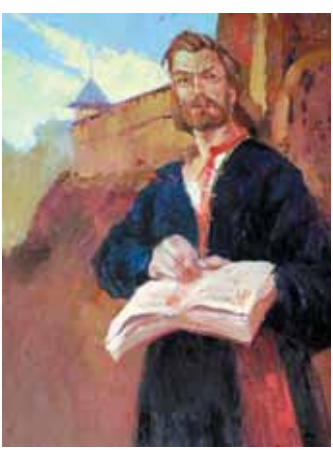

– **140** років від дня народження **Олени Кульчицької** (1877, Бережани - 8 березня 1967, Львів), української художниці і графіка, автора картин «Ярмарок у Косові», «Гуцульщина», серії акварелей «Народна архітектура західних

областей України», та «Народний одяг західних областей України»

– **110** років із дня смерті **Івана Карпенко-Карого** (29 вересня 1845, с. Арсенівка, Новомиргородський район, Кіровоградська область - 1907, Берлін). Український письменник, драматург, актор, ерудит, один з корифеїв українського побутового театру.

16

– **70** років тому народився **Валерій Марченко** (1947 - 7 жовтня 1984). Український дисидент-правозахисник, літературознавець і перекладач.

В. Марченка визнали особливо небезпечним рецидивістом та засудили до 10 років таборів особливого режиму і 5 років заслання. Етапом був відправлений у пермські табори, де незабаром у нього відмовили нирки. Помер 5 жовтня 1984 року у тюремній лікарні в Ленінграді. Мати Валерія змогла добитися видачі тіла сина. Похований у селі Гатному (Києво-Святошинського району Київської обл.) поруч із прахом діда Михайла.

– **50** років тому помер **Павло Тичина** (23 січня 1891, Піски, Козелецький повіт,

Чернігівська губернія - 1967, Київ). Український поет, перекладач, публіцист, громадський діяч.

17

– Свт. Іоасафа Білгородського (1911)

– **160** років від дня народження **Костянтина Едуардовича Ціолковського** (1857 - 19 вересня 1935). Вчений-теоретик, є одним із засновників ракетобудування та сучасної космонавтики, педагог, письменник.

Автор науково-фантастичних творів, прихильник і пропагандист ідей освоєння космічного простору. Предки Костянтина Ціолковського - вихідці з Волині, родичі Гетьмана Северина Наливайка, чим вчений пишався.

18

– Прмч. Афанасія Брестського (1648)

– **20** років тому померла **Марія Приймаченко** (12 січня 1909, с. Болотня, Іванківський район, Київська обл. - 1997, там же) - одна з найвідоміших українських художниць.

– **140** років тому помер **Йосип Максимович Бодянський** (15 листопада 1808, смт. Варва, Чернігівської обл. - 1877,

Москва) - український філолог-славіст, історик, фольклорист, перекладач, видавець, письменник. Ввів до наукового обігу пам'ятку *Пересопницьке Євангеліє*.

Пересопницьке Євангеліє

Протягом життя Бодянський пропагував твори Шевченка, підтримував поета в роки заслання.

20

– **120** років від дня народження **Леоніда Мосендза** (1897, Могилів-Подільський, Подільська губернія - 14 жовтня 1948, Бльонау, Швейцарія).

Український поет, прозаїк, есеїст, гуморист.

Автор есе «Штайн - ідея і характер» (1935), збірки «Зодіак» (1941); поем «Вічний корабель» (1940), «Канітферштан» (1945), «Волинський рік» (1948), збірок новел і оповідань «Засів», «Людина покірна», «Відплата»; роману «Останній пророк» (посмертне видання 1960).

– **100** років тому (1917, Київ) був прийнятий **Третій Універсал Української Центральної ради** - державно-правовий акт, що проголошував **Українську Народну Республіку.**

21

Різдво Пресвятої Богородиці

22

– **60** років від дня народження **Рефата Абдурахмановича Чубарова** (1957, Самарканд, Узбецька РСР). Український кримськотатарський політик і громадський діяч. Голова Меджлісу кримськотатарського народу (з листопада 2013).

23

– Прп. Павла Послушного, Києво-Печерського (XIII)

– **145** років від дня народження та **65** років із дня смерті **Соломії Крушельницької** (1872-1952), видатної української співачки, педагога

– **385** років тому помер **Тарасій Левкович Земка** (? - 1632, Київ) - український церковний діяч, поет, друкар, музикознавець. Неабияке значення для розвитку вітчизняної музично-теоретичної та педагогічної думки мали висновки Земки про жанрові відмінності псалмів, гімнів і пісень.

24

– **655** років тому відбулась **Битва на Синіх Водах** вірогідно між 24 вересня - 25 грудня 1362 - битва, що відбулася на річці Сині Води (тепер Синюха - притока Південного Бугу) між литовсько-українським військом Великого князя Литовського **Ольгерда Гедиміновича** та ордами монголо-татарських правителів на Поділлі. Унаслідок здобутої перемоги Ольгерд відвоював у татар Київ і захоплене ними у середині 13 століття Поділля і розширив свої володіння далеко на південь до Чорного моря.

27

Воздвиження

28

– **175** років від дня виходу в світ (1842) у Харкові першого повного видання поеми **І.П. Котляревського «Енеїда»**

30

– Мцц. Віри, Надії, Любові та матері їх Софії (137)

* * *

Золота барва палає!
Осінь у пору свою
входить і світ відчиняє...
Пора листування в гаю!

Полинуло листя у сонце,
Згоріло у барві своїй.
В неба сумній ополонці
синь аж по вінця стоїть.

Ходить журба і питає:
“Літо чи бачив хто?”
Кожен своє шукає
Зо-ло-то.

Іван Сокульський

Жовтень

1

– **830** років тому помер **Ярослав Володимирович, відомий як Ярослав Осмомисл** (бл. 1130 - 1187) - князь галицький (1153-1187). Ярослав Осмомисл поширив територію свого князівства, приєднавши землі між Дністром і Карпатами, пониззя Дунаю. Він мав велике військо, при допомозі якого став одним з наймогутніших князів на Русі.

– **290** років тому **Данило Апостол** обраний Гетьманом на старшинській раді (1 жовтня 1727).

Данило Апостол (14 грудня 1654 - 29 січня 1734) - український військовий, політичний і державний діяч. Гетьман Війська Запорозького, голова Гетьманщини на Лівобережній Україні (1727-1734). Гетьман Глухівського періоду в історії України. Представник козацького роду Апостолів волоського походження.

У відповідь на чолобитну російському імператору Петру II з проханням розширити автономію Війська Запорозького, отримав від нього

«Рішительні пункти», що обмежували козацьке самоврядування. Провів адміністративну, судову і земельну реформи.

Помер 1734 року у Великих Сорочинцях. Похований у збудованій ним Спасо-Преображенській церкві.

– **120** років від дня народження та **80** років із дня загибелі **Валер'яна Львович Поліщук** (1897, с. Більче Демидівський район Рівненської обл. - 3 листопада 1937, Сандармох) - український письменник, поет і прозаїк, літературний критик, публіцист доби

розстріляного відродження.

23 квітня 1932 року під приводом недостатнього зв'язку з письменницькими масами й зловживань вузькогруповою політикою влада розпускає так звані пролетарські, а разом з ними й усі інші письменницькі організації. Натомість було створено Всесоюзну спілку совєтських письменників з виразно комуністичною ідеологією. На чолі Спілки поставили Максима Горького. Українських письменників суворо підпорядкували російському центру.

Усі, хто так чи інакше орієнтувався на Захід, на Європу, хто не бажав іти московським шляхом, хто пробував і далі експериментувати з формою, були приречені на знищення. Не оминула ця доля й Валер'яна Поліщука. Наприкінці 1934 р. його, разом із М. Любченком, М. Кулішем, Г. Епіком, В. Підмогильним, В. Вражливим, Є. Плужником, В. Штангеєм, Г. Майфетом, О. Ковінькою було звинувачено у приналежності до так званого Центру антирадянської боротьбистської організації й заарештовано.

На закритому засіданні виїзної сесії Військової колегії Верховного Суду СРСР 27-28 березня 1935 року Поліщуку винесено вирок: 10 років ізоляції в концтаборах. Він так і не вийшов на волю, бо наприкінці 1937 - на початку 1938 року окрема «трійка» УНКВД по Ленінградській області (голова - Л. Заковський, члени - В. Гарін та Б. Позерн, секретар - М. Єгоров) оформила низку групових справ, засудивши до розстрілу 1825 соловецьких в'язнів, яких було переведено на тюремний режим (Соловецька тюрма окремого призначення). За справою № 103010/37 р. найбільше було засуджено до розстрілу саме українців - Омеляна Волоха, Марка Вороного, Миколу Зерова, Антона Крушельницького, Миколу Куліша, Леся Курбаса, Юрія Мазуренка, Валер'яна Підмогильного, Павла Филиповича, Клима Поліщука та інших.

Серед них був і Валер'ян Поліщук, вивезений із Соловків з великим етапом в'язнів Соловецької тюрми і страчений 3 листопада 1937 р. в урочищі Сандармох поблизу Медвеж'єгорська (Республіка Карелія).

– Блгв. вел. кн. Ігора Чернігівського та Київського (1147)

– **110** років від дня народження **Івана Багряного** (1907-1963), українського письменника.

Народився в м. Охтирці на Полтавщині у родині сільського робітника-муляра. Навчався у вищій початковій школі, з 1920 - у ремісничій профтехшколі, звідки перевівся в Краснопільську художньо-керамічну. У 1924 вступив до Охтирської філії організації «Плуг». У 1925 під псевдонімом Полярний надрукував свою першу книжку оповідань «Чорні силуети». Під псевдонімом Багряний друкував поезії й оповідання в журналах «Глобус», «Життя й революція», «Червоний шлях» та «Плужанин». Його прийняли до організації МАРС. У 1929 з'явилася збірка поезій «До меж заказаних» У 1930 з'являється історичний роман у віршах «Скелька» 16 квітня 1932 заарештовано. 16 червня 1938 знову заарештовують. У 1944 Емігрував в Німеччину. У 1945 засновує газету «Українські вісті»,

бере участь у створенні організації МУР (Мистецький український рух), засновує ОДУМ (Об'єднання демократичної української молоді). У 1946 кількома мовами за кордоном надруковано його памфлет «Чому я не хочу вертати на «родіну»?» Знайшов порятунок душі у новій родині, де народилися син Нестор і донька Роксолана. Помер на 57-му році життя 25 серпня 1963 Твори: збірка оповідань «Чорні силуети», збірка поезії «До меж заказаних», історичний роман у віршах «Скелька», роман «Тигролови», роман «Сад Гетсиманський», роман

«Огнене коло», роман «Буйний вітер», роман «Людина біжить над прірвою», п'єси «Генерал», «Морітурі», «Розгром», збірка «Золотий бумеранг», поема «Антон Біда - герой труда»

4

– Свт. Димитрія, митр. Ростовського (1752)

5

– Всесвітній День вчителя

– День народження священика **Василя Пишного** (1943)

7

– Прп. Феодосія Манявського (1629)

8

– День художника

9

– **125** років від дня народження та **75** років із дня загибелі **Михайла Пилиповича Кравчука** (1892, Човниця, Волинь - 9 березня 1942, Колима). Український математик, академік АН УРСР (з 1929), доктор фізико-математичних наук (з 1924), професор Київського політехнічного інституту.

Вчитель всесвітньо відомих у майбутньому конструкторів ракетної та космічної техніки, академіків Архипа Люльки, Сергія Корольова та Володимира Челомея.

Методи М. Кравчука використані в США, Японії та інших країнах при моделюванні кібернетичної техніки. Наукові праці М. Кравчука широко використовували американські автори першого у світі комп'ютера.

23 вересня 1938 р. вченого було засуджено до 20 років в'язниці та 5 років заслання. Його відправляють до Владивостока і далі у трюмі суховантажного судна «Джурма» морем - на Колиму, у ті лиховісні

М. Кравчук - автор понад 180 робіт, в тому числі 10 книг із різних розділів математики (алгебра і теорія чисел, теорія функцій дійсної і комплексної змінних, теорія диференціальних та інтегральних рівнянь, теорія ймовірностей і математична статистика, історія математики

колимські золоті копальні, зокрема і в Мальдяк, де норми були утридцятеро більшими, ніж у каторжан за царя… 9 березня 1942 року М. Кравчука не стало… («вже мертвого Кравчука вранці тричі бив наглядач металевою палицею, щоб ставав до роботи», - свідчив сусід по нарах М. Попов). У документі «компетентних» органів засвідчено: «Зек Кравчук М. Ф., личное дело № 238943, зарыт на глубине 1,5 метра головой на запад от командировки 1250 метров на север».

14

Покрова Пресвятої Богородиці

– **День українського козацтва** (**525** років українському козацтву (1492))

– **День Захисника Вітчизни**

16

– Прп. Діонісія, затворника Києво-Печерського (XIV)

– **110** років від дня народження **Петра Григоровича Григоренка** (1907, Борисівка Приморський район Запорізька область - 21 лютого 1987, Нью-Йорк). Радянський генерал-майор, українець, правозахисник.

Виступав на захист кримських татар та інших депортованих народів. У 1964 році за легальну правозахисну діяльність розжалуваний у рядові і позбавлений усіх державних відзнак. Перебував у радянських тюрмах, таборах і «психушках». З 1977 року проживав у США. Помер у Нью-Йорку, спочиває на українському цвинтарі у Саут-Баунд-Бруці в штаті Нью-Джерсі.

17

– Прпп. Елладія й Онисима, затворників Києво-Печерських (XII-XIII)

18

– Прп. Даміана, пресвіт., цілителя

Києво-Печерського (1071)

20

– Прп. Сергія Послушного, Києво-Печерського (XIII)

– **130** років від дня народження та **70** років із дня смерті **Ростислава Заклинського** (1887-1947), українського письменника, літературознавця, у 1919 році редагував журнал «Народ» у Станіславові

21

– **360** років тому (21 жовтня 1657 року) **Івана Виговського** було обрано Гетьманом України (Корсунська рада) в атмосфері гострих суперечностей та посилення московського тиску. В особі Виговського Українська держава мала досвідченого політика, вмілого адміністратора та дипломата, хороброго й талановитого воєначальника в той час, коли Москва все нахабніше втручається у внутрішні справи Української

держави.

Це призводить до московсько-української війни 1658-1659 років. У такій ситуації Виговський круто міняє політику. Оскільки пакт 1654 року вже перестав фактично діяти, бо сама Москва його грубо порушила ще в 1656 році, Гетьман уклав з Річчю Посполитою відому Гадяцьку угоду 1658 року. На її підставі Україна (під назвою Велике князівство Руське) мала входити до Речі Посполитої як рівноправний член конфедерації з Короною Польською та Великим князівством Литовським.

Протидіючи викликаному союзом наступові Москви на Україну, Виговський завдав нищівної поразки стотисячній царській армії під проводом Трубецького 9 липня 1659 року. у битві під Конотопом.

– **345** років від дня народження та **275** років із дня смерті **Пилипа Орлика** (1672, Косут - 24 травня 1742, Ясси). Один із упорядників «Договорів і постанов» - конституційного акту, «першої в світі Конституції», фактично - козацького суспільного договору.

Орлик Пилип Степанович - український

політичний, державний і військовий діяч, Гетьман Війська Запорозького (1710-1742). Народився 21 жовтня 1672 у Косуті (Білорусь) в сім'ї родовитої литовської шляхти чеського походження - Орликів. Навчався у єзуїтському колегіумі у Вільні, а також у Києво-Могилянській колегії, яку закінчив у 1694 році. Навчався відмінно, проявив талант ораторства і поезії, цікавився філософією і літературою, добре володів українською, польською, церковнослов'янською, болгарською, італійською та іншими мовами. У 1698 р. він стає кафедральним писарем Київської митрополії, 1700 р. - писарем Генеральної військової канцелярії, 1706 р. - генеральним писарем. Входячи до найближчого оточення Івана Мазепи, Орлик належав до числа його

"Хоч би які великі були московські насильства, вони не дають москалям жодного права на Україну!"

повірених («конфідентів»), виконуючи обов'язки особистого секретаря. Через його руки проходило таємне листування Гетьмана з Карлом XII, польським королем Станіславом Лещинським, польськими магнатами та російськими можновладцями. Після Полтавської поразки разом із Мазепою і Карлом XII виїхав у Бендери. У квітні 1710 р. був обраний Гетьманом Війська Запорозького замість померлого Мазепи. Після елекції між новообраним Гетьманом та старшиною було укладено політичну угоду, що окреслювала основні засади організації влади в козацькій державі - «Пакти й конституції прав і вольностей Війська Запорозького». У своєму прагненні звільнити Гетьманщину від російського панування Орлик спирався на підтримку Швеції, Туреччини та Кримського ханства. 1712 р. він звертається з відкритим маніфестом до європейських володарів, пишучи, що «козацька нація, що стогне під тиранським ярмом Москви, прагне лише того, щоб домогтися своєї волі».

23

– Свт. Амфілохія, єп. Володимиро-Волинського (1122)

– **270** років тому помер **митрополит Рафаїл,** в миру **Михайло Заборовський** (1676, Зборів, Тернопільська обл. - 1747, Київ) - український церковний, громадський та освітній діяч.

Працював над піднесенням наукового рівня і матеріального стану Києво-Могилянської Академії.

За Заборовського збудована Велика Лаврська дзвіниця, добудована дзвіниця Софійського собору. Проведено значні будівельно-реставраційні роботи у Софійському соборі та на його подвір'ї - зокрема, виготовлено грандіозний

Софійський іконостас (визначну пам'ятку українського бароко). Шедевром української барокової архітектури стала Брама Заборовського.

24

– Прп. Феофана, посника Києво-Печерського (XII)

– **150** років тому народився **Микола Федотович Біляшівський** (24 жовтня 1867, Умань - 26 квітня 1926, Канів) - український археолог, етнограф, мистецтвознавець, громадський діяч. Член Київського товариства старожитностей і мистецтв.

Один із засновників та дійсний член Української Академії Наук (від 1919 року); член НТШ у Львові та Всеукраїнського археологічного комітету.

Присвятив своє життя дослідженню археологічних пам'яток на теренах України від кам'яної доби до раннього середньовіччя. Був учасником багатьох археологічних з'їздів, членом редакції журналу «Киевская Старина».

У 1899-1905 рр. укладав, та ще й видавав власним коштом «Археологічний літопис Південної Росії», тобто України (у Російській імперії у науковому вжитку

слово «Україна» було заборонене).

25

– **25** років тому помер **Іван Олексійович Світличний** (20 вересня 1929, с. Половинкине, Старобільська округа - 1992, Київ) - український літературознавець, мовознавець, літературний критик, поет, перекладач, діяч українського руху опору 1960-1970-их років. Закінчив Харківський університет, працював в інституті філософії АН України. Через свою громадянську позицію зазнав переслідувань з боку репресивних органів тоталітарної радянської влади. Під тиском КДБ втратив роботу, був примушений перебиватися випадковими заробітками,

публікаціями в пресі під псевдонімом або чужим прізвищем. Уперше Івана Світличного було заарештовано 1 вересня 1965 р. На той час він уже давно був без роботи. За ним, за дружиною Леонідою і сестрою Надією постійно стежили, телефон неприкрито прослуховувався. 31 серпня 1965 р. в помешканні І.Світличного, якого в цей час не було в Києві, відбувся обшук. Через кілька днів обшук повторився, і лише через тиждень після звернення до КДБ дружині Світличного офіційно повідомили про арешт чоловіка. Одночасно з ним тоді було арештовано Опанаса Заливаху, Михайла Косіва, Михайла Гориня, Богдана Гориня та інших. Усіх їх звинувачено за ст. 62, ч.1, КК УРСР: антирадянська агітація і пропаганда. 30 квітня 1966 р. Івана Світличного через брак доказів було випущено.

12 січня 1972 р. Світличного заарештували вдруге й звинуватили за тією ж статтею. Того ж року було заарештовано Євгена Сверстюка, Василя Стуса, В'ячеслава Чорновола, Надію Світличну. 27-29 січня 1973 р. відбувся закритий судовий процес,

де було винесено вирок: 12 років позбавлення волі (7 років концтаборів суворого режиму і 5 років заслання за антирадянську агітацію і пропаганду, виготовлення та поширення самвидаву. На суд ні дружину, ні матір Івана Світличного не допустили.

Відбував покарання у таборах Пермської області, у селищах Всесвятське й Кучино (ВС-389/35,36). Незважаючи на поганий стан здоров'я (хвороба нирок, рецидиви туберкульозу, постійний головний біль і носові кровотечі), намагався працювати разом з усіма. Майже весь останній табірний рік провів у лікарні.

Мав незаперечний моральний авторитет серед політв'язнів, став душею табірного руху Опору - його називали «табірною совістю». Виявляв моральну стійкість і силу духу, багато разів брав участь у голодовках протесту. Василь Стус писав про Світличного: «Все краще в мені - це Іван. Усе кращого у багатьох інших - від Івана». 1974 р. Світличного на 56-й день голодовки (він важив тоді 46 кг) відправили етапом на виховну «профілактику» до Києва і, не досягши бажаного результату, повернули назад до табору.

Місцем заслання для Івана Світличного було призначено селище Усть-Кан Горно-Алтайської області. Працював нічним сторожем ПМК, палітурником у бібліотеці. Від червня 1979 р. і до кінця заслання разом із Світличним була його дружина Леоніда. 1980 р. з огляду на погіршення стану здоров'я їм дозволили перебратися в селище Майма (околиця Горно-Алтайська). 20 серпня 1981 у Світличного стався інсульт, унаслідок чого він став інвалідом 1 групи. Пережив клінічну смерть, складну нейрохірургічну операцію в непристосованих умовах, післяопераційні ускладнення, підозру на рак хребта, гіпсове ліжко, частковий параліч. Вижив тільки завдяки самовідданому доглядові дружини. Комісувати за станом здоров'я відмовилися: досягнуту мовби домовленість Центрального секретаріату Міжнародної Амністії із Москвою про комісування було анульовано рішенням голови КГБ СРСР Федорчука. Термін відбув повністю.

Звільнений тяжко хворим (23.01.83), продовжувати колишню творчу і громадську діяльність він уже не зміг.

Помер 25 жовтня 1992 року, похований у Києві на Байковому цвинтарі неподалік від могил Василя Стуса, Олекси Тихого і Юрія Литвина. На могилі Івана Світличного встановлено хрест роботи художника Миколи Малишка.

Державну премію України імені Тараса Шевченка І.Світличному присуджено в 1994 р. (посмертно) за збірку поезій, поетичних перекладів і літературно-критичних статей «Серце для куль і для рим».

Іван Світличний - член Міжнародного ПЕН-клубу (1978).

26

– Іверської ікони Божої Матері. Прп. Веніаміна, затворника Києво-Печерського (XIV)

27

– Прп. Миколи Святоші, кн. Чернігівського (1143)

– **80** років тому загинув **Майк Йогансен** (28 жовтня 1895, Харків - 1937, тюрма НКВД СССР, Київ) - український поет, прозаїк доби Розстріляного відродження. Також перекладач (у співавторстві з Борисом Ткаченком), критик, лінгвіст, сценарист. Один із засновників ВАПЛІТЕ.

У 1918 році Йогансен, під враженням

від російської інтервенції в Україну, за його власним свідченням, «поклав різку лінію у світогляді» і почав писати вірші українською.

18 серпня 1937 викрадений групою НКВД зі своєї харківської квартири в будинку «Слово». На допитах не приховував своїх політичних поглядів: «В бесідах з Епіком, Вражливим я говорив, що Остап Вишня - ніякий не терорист. Що саджають людей безвинних у тюрми. Я стверджував, що арешти українських письменників є результатом розгубленості й безсилля керівників партії і Радянської влади».

24 жовтня 1937 Йогансену пред'явлено надуманий безпідставний обвинувальний висновок: з 1932 брав участь в антирадянській націоналістичній організації, яка ставила своєю метою повалення радянської влади методами терору й збройного повстання,

завербував чотири особи для участі в повстанні, погодився особисто взяти участь у виконанні теракції проти керівників компартії і радянського уряду. Розглянувши на закритому засіданні 26 жовтня 1937 року судово-слідчу справу Михайла Йогансена, Військова Колегія Верховного Суду СРСР винесла вирок: «Йогансена М. Г. засудити до вищої міри кримінального покарання - розстрілу з конфіскацією всього майна, що належить йому особисто. Вирок остаточний і на підставі Постанови ЦВК СРСР від 1 грудня 1934 року підлягає негайному виконанню».

27 жовтня 1937 Йогансена убито в тюрмі НКВД СССР у Києві. Символічна могила письменника на Лук'янівському цвинтарі.

28

– Сщмч. Лукіана Києво-Печерського (1243)

– **75** років тому загинув **Федір Людвігович Ернст** (9 листопада 1891, Київ - 1942) - український історик, мистецтвознавець (теоретик мистецтва), музеєзнавець. Автор найкращого довоєнного путівника по Києву (1930).

Член Київського товариства охорони пам'ятників старовини та мистецтва; дійсний член НТШ, член Історичного товариства імені Нестора-Літописця, член Товариства діячів українського пластичного мистецтва; дійсний член Всеукраїнського археологічного комітету ВУАН, вчений секретар ВУАК.

На початку 1930-х років в Україні почалися «чистки кадрів» Наркомату освіти, що призвели до тотального погрому всього культурного життя в УРСР. Всі головні музеї України було оголошено «осередком розташування націоналістичних сил». 1933 року Ернста було звільнено з музею, заарештовано, пред'явлено звинувачення у «контрреволюційній діяльності і створенні ворожого осередку в музеї». А 23 жовтня 1933 р. Ф. Ернста було заарештовано вдруге. У 1934 р. - засуджено до трьох років виправних робіт на будівництві Біломор-Балтійського каналу і заслано. Після закінчення терміну йому не дозволили повернутися до Києва. У засланні він створив Музей історії Біломор-Балтійського каналу в м. Повенці (і завідував ним у 1936-

1937 рр.). 1936 року завідував Музеєм будівництва каналу «Москва-Волга» в м. Дмитрові. Під час нетривалого звільнення учений в 1937-1938 рр. був заступником директора Казахської національної галереї, очолював працю зі створення Казахської національної художньої галереї в Алма-Аті (1937) р., був заступником директора з наукової роботи Башкирського художнього музею в Уфі (з липня 1938 р. до 1941 р.).

16 липня 1941 року Ернста заарештовано утретє в м. Уфі зі звинуваченням - «німецький шпигун», а 28 жовтня 1942 року розстріляно.

29

– Прп. Лонгина, воротаря Києво-Печерського (XIII)

30

– **135** років від дня народження та **80** років із дня загибелі **Михайла**

Львовича Бойчука (1882, Романівка, Теребовлянський повіт, Королівство Галичини та Володимирії - 13 липня 1937, Київ). Український художник, маляр-монументаліст, лідер групи «бойчукістів». Член НТШ (1912), УНТ (1917). Один із засновників монументального мистецтва України 20 ст.

25 листопада 1936 органи НКВС заарештували Михайла Львовича Бойчука, а 13 липня 1937 в Києві разом з його талановитими учнями **Іваном Падалкою** та

Василем Седляром розстріляли.

М.Бойчук підготував плеяду учнів, з яких Тимофій Бойчук (брат Михайла Львовича), Кирило Гвоздик, Антоніна Іванова, Сергій Колос, Оксана Павленко, Іван Падалка, Олександр Мизін, Василь Седляр, Микола Рокицький, Онуфрій Бізюков, Віра Бура-Мацапура (так звані бойчукісти) втілили його творчі ідеї також у кераміці, тканині, книжковій графіці тощо.

– **85** років тому - **початок «роботи» надзвичайної комісії Молотова** на політбюро ЦК КП(б)У 30 жовтня 1932 р., де він інформував, що для

України встановлюється остаточний хлібозаготівельний план в обсязі 282 млн. пудів, зокрема по селянському сектору - 261 млн.

До виконання хлібозаготівельного плану надзвичайна комісія перевела Україну на блокадне становище. Деякі села заносилися на «чорну дошку». В них селяни позбавлялися права на виїзд, і, якщо в селі не було запасів їжі, населення вимирало. Зокрема, на Дніпропетровщині велике село Гаврилівка Межівського району вимерло повністю, Вербки Павлоградського району - наполовину.

Для підтримки активістів радянські чиновники використовували регулярні війська та підрозділи ДПУ, які безжально громили села. В потягах і на станціях бригади працівників ДПУ перевіряли багаж пасажирів і конфісковували продовольство, яке селяни придбали за великі гроші або обміняли на цінні речі в сусідніх з Україною місцевостях, щоб привезти голодуючим родинам.

На початку 1933 р. практично всюди в Україні запасів не залишалося, а треба було ще дожити до нового врожаю. Зимові хлібозаготівлі фактично забрали

останній шматок хліба у голодуючих.

– **40** років тому помер **Степан Ленкавський** (6 липня 1904, Угорники - 1977, Мюнхен) - український політичний діяч, публіцист, один із ідеологів Організації Українських Націоналістів.

29 липня 1941 р. - як один з ініціаторів проголошення Української держави у Львові був заарештований Гестапо і до 19 грудня 1944 р. ув'язнений у концтаборі Аушвіц.

31

– Апостола і євангелиста Луки (І)

– **125** років від дня народження та **80** років із дня загибелі **Михайла Семенка** (1892, с. Кибинці, Миргородський район, Полтавська область - 24 жовтня 1937, тюрма НКВС СРСР, Київ). Основоположник і теоретик українського футуризму, редактор багатьох видань. Модернізував

українську лірику урбаністичною тематикою, сміливими експериментами з формою вірша, запровадив нові образи й створив слова, покликані відбити нову індустріалізовану добу. Загинув під час сталінського терору.

Ще за три дні до свого арешту, 23 квітня 1937 р., Михайль Семенко провів у Києві творчий вечір. Оскільки він постійно мешкав у Харкові і часто бував у Києві, було підготовлено два ордери на його арешт. 23 жовтня 1937 р. відбулося закрите засідання Військової колегії Верховного Суду СРСР. Комісія «іменем Союзу Радянських Соціалістичних Республік» винесла вирок: «приговорила Семенко Михайла Васильевича к высшей мере уголовного наказания - расстрелу с конфискацией всего имущества, лично ему принадлежащего». Наступного дня Семенка страчено разом з іншими українськими письменниками в одній з київських в'язниць, поховано в братській могилі в Биківнянському лісі.

Листопад

1

– День народження **Івана Манжури** (1851, Харків - 15 травня 1893, Катеринослав, нині м. Дніпро). Український поет, фольклорист, етнограф,

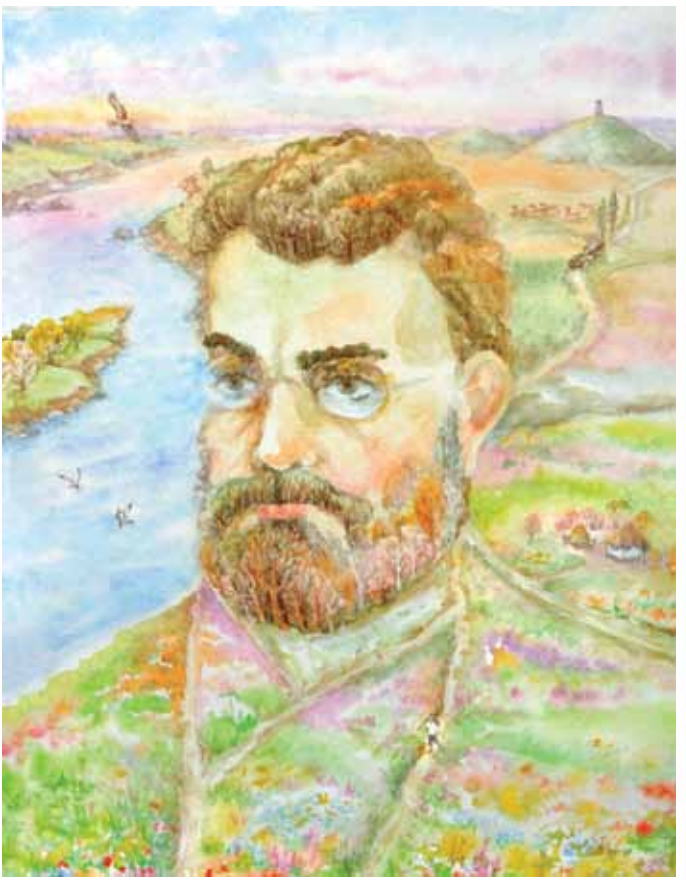

журналіст, лексикограф, перекладач з російської та німецької мови, казкар. Також історик і соціолог, професійний збирач гербаріїв флори Придніпров'я. Всього Іван Манжура зібрав близько 1000 українських пісень - серед них духовні твори, колядки, щедрівки, весільні, поховальні, про тварин. Більшість із них досі не надрукована. Автор творів "Трьомсин Богатир", "Іван Голик", "Лиха Година", "Хитрий Лисовин" та ін..

В с. Рубанівському (Васильківський р-н. Дніпровська обл.) діє єдиний в світі музей поета і відзначаються дні його народження (листопад) і смерті (травень).

– **99** років (1918) із дня проголошення **ЗУНР (Західно-Українська Народна Республіка)**

– **70** років тому помер **Теодор Юрій Ромжа** (14 квітня 1911, с. Великий Бичків Закарпатської обл. - 1947, Мукачево) - єпископ Мукачівської греко-католицької єпархії, блаженний Католицької Церкви.

Вплив єпископа Ромжі на віруючих викликав різке невдоволення тодішнього першого секретаря ЦК Компартії України Микити Хрущова. Хрущов і

тодішній міністр держбезпеки України Савченко в 1947 звернулися до Сталіна з проханням дати санкцію на вбивство єпископа. Сталін дав санкцію на вбивство. І тоді Хрущов віддав наказ про проведення акції. Агенту місцевих органів безпеки - це була медсестра в лікарні, де лежав Ромжа - передали ампулу з отрутою кураре. Саме вона й зробила смертельний укол.

2

– **265** років від дня народження **Андрія Розумовського** (1752-1866), російського дипломата, активного пропагандиста української культурної спадщини в Європі

3

– Прп. Іларіона, схимника Києво-Печерського (XI)

– **80**-річчя трагедії **Сандармох,** де були знищені представники української культури: **Микола Куліш, Лесь**

Курбас, Валер'ян Поліщук, Валер'ян Підмогильний, Микола Зеров, Григорій Епік, Миросалв Ірчан, Юліян Шпол, Марко Вороний, Антін Крушельницький, Олександр Бадан-Яворенко, Сергій Грушевський, Володимир Чехівський...

З'ясовано, що Сандармох є спеціальною територією, яку використовували органи НКВС СРСР для проведення масових страт цивільного населення. Зокрема, Сандармох став місцем розстрілу соловецького тюремного

етапу 1937 року, в якому перебували відомі діячі культури, науки, військовики, технічна інтелігенція, священство.

4

– Димитрівська поминальна субота

5

– **65** років від дня народження **Олега Володимировича Блохіна** (1952, Київ). Український футболіст і футбольний тренер. Володар «Золотого м'яча».

7

– **100** років від дня народження **Миколи Варенні** (1917-2001) Івано-Франківського художника, живописця і графіка, автора численних картин про Гуцульщину

8

– **500** років від дня народження **Дмитра Івановича Вишневецького** (1517-1563), шляхтича, магната, князя, засновника Запорізької Січі.

Відомий своїми походами проти турків і татар, Вишневецький прославився серед простого народу та прихильної шляхти і магнатів. Однак допомоги йому майже ніхто не надавав через політичні особливості тогочасної ситуації в Східній Європі, і він мусив спиратися лише на сили козаків.

Народився у 1517 році, походив з відомої князівської династії Збаразьких-

Вишневецьких. Отримав від Сигізмунда-Августа староство Канівське і Черкаське,

його обов'язками була оборона цих територій від татар. У війську Бернарда Претвича у 1548-1549 роках Вишневецький проводить ряд походів, і здобуває великий авторитет як талановитий воєначальник.

Вишневецький сподівається на поєднання зусиль Великого князівства Литовського та Московського царства у боротьбі з Кримом та Туреччиною. Однак Сигізмунд, шляхта і магнати інертно реагують на його ініціативи, і він самостійно фінансує фортецю на Дніпрі на о. Мала Хортиця у 1553 році.

Після багатьох невдалих спроб протистояння з татарами Вишневецький захворів. У 1563 році його запросили на князівство до Молдавії місцеві бояри, які знаходилися під протекторатом Туреччини, і там по-зрадницьки захопили в полон та відправили до Стамбула, де пізніше стратили.

– **130** років від дня народження **Дмитра Вітовського** (1887-1919), українського військового діяча, організатора Листопадового зриву (1918), письменника, уродженця с. Медуха Галицького району

9

– День української писемності та мови

– Прп. Нестора Літописця, Києво-Печерського (XIV)

– **145** років від дня народження **Богдана Лепкого** (1872-1941). Український письменник, літературознавець, критик, видавець, редактор, перекладач, художник, педагог.

Народився на хуторі Кривенькім, що на Тернопільщині, в сім'ї священика Сильвестра Лепкого (літературний псевдонім Марко Мурава).

З шести років малий Богдан жив у Бережанах, у діда Михайла Глібовицького (1814-1887), священика, віце-маршалка Бережанського повіту. Основи знань

юнак отримав у Бережанській гімназії (1883-1891). З дитячих літ Бережани, згадував письменник, стали "найкращим для нього містом у світі". Після закінчення гімназії у 1891

вступив до Віденської Академії мистецтв, щоб здобути малярську освіту, але згодом, через три місяці переводиться на філософський факультет.

Туга за Батьківщиною спонукала Лепкого перейти до Львівського університету, де він поринув в українську культурну стихію. По закінченні Львівського університету працює вчителем-суплентом в Бережанській гімназії (1895-1899). Займається творчою діяльністю. Одне за одним появляються його перші оповідання: "Дідусь", "Нездала п'ятка", "Над ставом", "Гусій" та ін.

1899 р. - виїзд до Кракова, де він розпочав свою викладацьку (педагогічну) діяльність в гімназіях ім. Яна Собєского, св. Яцка та св. Анни, читав лекції з української мови та літератури. Згодом отримав посаду лектора в Ягелонському університеті. У Кракові Б. Лепкий створив своєрідний український центр у польському літературному середовищі.

Події першої світової війни привели Б. Лепкого з сім'єю до Німеччини. У незвичайних умовах почалась його напружена праця, як громадського діяча в антицарському "Союзі Визволення

України”.

Влітку 1917р. відвідав Львів, Бережани, могилу батька о. С. Лепкого в селі Жуків, побачився з рідним братом, січовим стрільцем Левом Лепким.

Наприкінці 1925 р. Лепкий повернувся де Кракова і знову працює в університеті, де його іменовано доцентом, керівником кафедри української літератури, пізніше - професором Ягелонського університету (1932).

Друга світова війна розпочалася, коли Б. Лепкий зі своєю сім’єю перебував на відпочинку у Черче. 23 вересня 1939 року вони повертаються до Кракова (Польща). Останні роки життя були найтяжчі, затьмарені фашистською окупацією. Краківський університет було закрито, Лепкий залишився без роботи, без пенсії, що спричинило матеріальну скруту. Проте літературну працю він не покинув: написав книжку мемуарів “Бережани” - третю частину “Казки мойого життя”, яку він не закінчив, повість “Крутіж”, чимало віршів; перекладав з української на німецьку, дописував до українських журналів, “Краківських вістей”.

21 липня 1941 р. Б. Лепкий помер. Похований на Раковицькому цвинтарі у Кракові (Польща).

10

– Всесвітній день молоді

14

– Безсрр. і чудотворців Косми та Даміана (III)

17

– Свт. Павла (Конюшкевича), митр. Тобольського (1870), родом із Самбора

– Міжнародний день студента

20

– **300** років від дня народження **Григорія Осиповича Кониського** (чернече ім'я Георгій) (1717-1795). Філософ, церковний і громадський діяч. Народився в Ніжині у шляхетській родині. Батько К. у 1727 р. був ніжинським бургомістром. 1728 р., імовірно, після закінчення початкової школи, К. вступив до Києво-Могилянської академії (КМА), повний курс якої закінчив 1743 р. 1744 р. прийняв чернецтво з ім'ям Георгій. З 1745 р. - професор КМА. Викладав риторику, поетику і філософію. У 1751-55 рр. - ректор КМА; викладає

курс богослов'я; розробляє новий Статут КМА. Після призначення єп. Білоруським (1755) живе у Могильові, де засновує училище, готує для нього підручники і посібники.

К. - блискучий знавець античної спадщини, патристики, схоластики, творчості Е. Роттердамського, Я. А. Коменського, Р. Декарта, Г. Галілея, П. Гассенді. Філос. курс, прочитаний ним у КМА в 1749-51 рр., за структурою і способом розгляду проблем значною мірою зберігає характерні риси барокової схоластики. Водночас у ньому чітко проглядаються й елементи ранньопросвітницької філософії. К. знайомив своїх учнів зі вченнями Г. Ляйбніца, Х. Вольфа, Р. Декарта, П. Гассенді, Х. Баумайстера.

Викладаючи різні концепції

світобудови - Птолемея, Тихо де Браге й Коперника, - К., попри прихильність до системи Тихо де Браге як зручної, на його думку, для розв'язання астрономічних труднощів і загалом не суперечливої щодо Св. Письма, не відмовляє в істинності й системі Коперника, покладеній на аргументовані докази розуму і суттєво доповненій теорією вихорів Р. Декарта.

Крім філос. творів, К. належить драма-мораліте "Воскресіння мертвих". Працював і над удосконаленням укр. системи силабо-тонічного віршування. Помер і похований у Могильові.

– **100** років тому (1917) проголошена **Українська Народна Республіка (УНР)**, після більшовицького жовтневого перевороту, як автономна республіка у складі Російської республіки. 22 січня 1918 року, після українсько-радянської війни, проголошена Незалежною Державою (відновлення державності).

21

– Собор Архістратига Михаїла, покровителя Києва

22
День Свободи

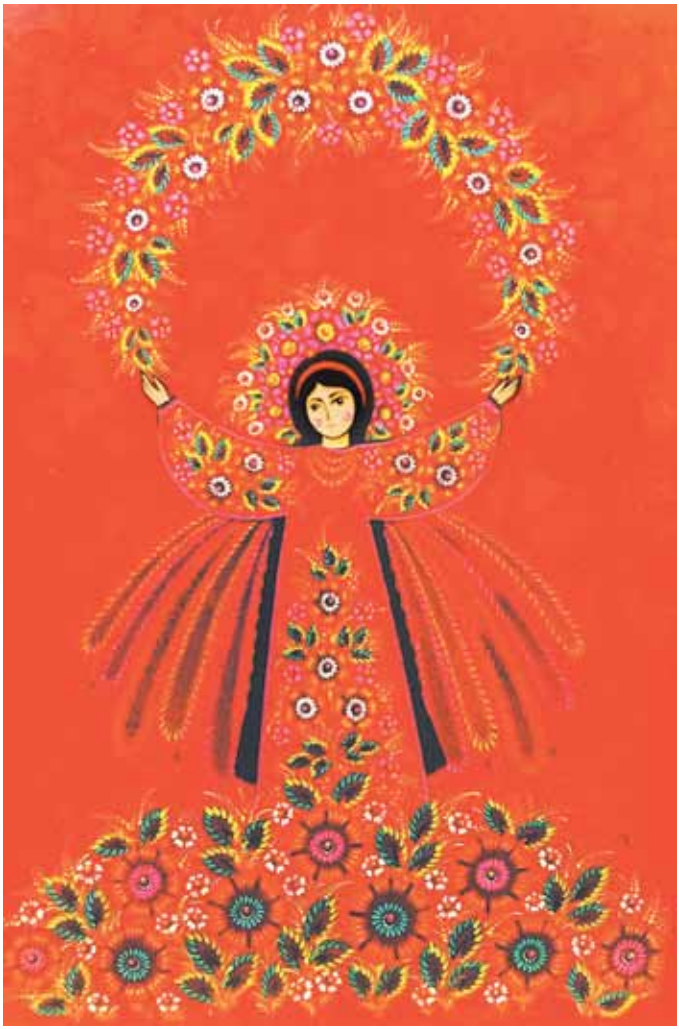

25

– **День пам’яті жертв Голодомору. 85**-та річниця з початку Голодомору і **політичних репресій в Україні** (1932)

27

– Заговини на Різдвяний піст

28

– **Депортація із Західної України. 70** років тому (28 листопада 1947) міністр внутрішніх справ СРСР С.Круглов направив заступнику голови Ради міністрів СРСР Л.Берії повідомлення про переселення з західних областей України 26460 сімей (76268 осіб) «активних націоналістів і бандитів». 21197 сімей (61066 осіб) на роботу у вугільній промисловості східних районів СРСР, інші 5264 сім'ї (15202 особи) в Омську обл..

29

– **Апостола і євангелиста Матвія.**

"А йдучи повз, побачив Він Леві, сина Алфея, що сидів на митниці, й до нього каже: Іди за Мною! Той устав і пішов слідом за Ним. І коли Він сидів за столом у його домі, багато митарів і грішників сіли з Ісусом та його учнями, бо їх було чимало, - тих, що за Ним ішли. І коли книжники, що були з фарисеїв, побачили, що Він їсть із митарями та грішниками, то сказали його учням: чого Він їсть і п'є з митарями та грішниками? Ісус, почувши те, сказав їм: Я прийшов покликати не праведників, а грішників на покаяння."

(Мк. 2:14-17)

Грудень

2

– Прп. Варлаама, ігум. Києво-Печерського (1065)

3

– **295** років від дня народження **Григорія Сковороди** (1722-1794), українського філософа, поета, музиканта, педагога

Григорій Савич Сковорода народився в селі Чорнухи на Полтавщині в сім'ї малоземельного козака.

У дитинстві малий Гриць дуже любив сидіти під вербою, спостерігати за навколишнім світом і грати на сопілці, подарованій старим кобзарем. У дяка-скрипаля Гриць був на привілейованому становищі, бо хлопець вражав своєю допитливістю, до того ж у нього виявився незвичайної краси голос. Дяк навчив Гриця нотної грамоти і поставив першим співаком у церковному хорі, давав читати книжки, підготував до вступу в академію.

У 1738 році здійснилася давня мрія хлопця - навчатися у Києво-Могилянській академії. Григорій став одним з найретельніших, особливо

“Світ ловив мене, та не впіймав...”

наполегливих і тямущих студентів.

З 1742 по 1744 рік жив у Петербурзі, був співаком придворної капели, прославився чудовим басом, майстерною грою на скрипці, флейті, бандурі, цимбалах і сопілці та композиторським талантом, створював музику на власні вірші. Навчання продовжив в Київській академії.

У 1750 році у складі російської місії Сковорода виїжджав за кордон і три роки мандрував Угорщиною, Словаччиною, Польщею, відвідав Братиславу, Відень, Будапешт; бував в університетах, слухав лекції знаменитих професорів, працював у бібліотеках, студіював філософські праці й, володіючи багатьма мовами, дискутував із ученими різних країн.

Повернувся в Україну у 1753 році, викладав поетику в Переяславському колегіумі. Був старанним, чесним і неординарним учителем: писав байки, викладав стародавні мови, глибоко цікавився математикою, географією, економікою; навчав тих етичних норм, яких завжди дотримувався сам. Отже, учив, як жив, а жив, як навчав - найкраща риса педагога. Оскільки підручника з етики не було, Сковорода

написав його сам. Це був його перший філософський твір, основою якого є думка, що ледарство - найбільша людська вада. Студенти любили вчителя, але той незабаром мусив залишити колегіум, бо працювати стало нестерпно від цькування й доносів: можновладці схотіли позбутися людини, яка привселюдно заявила: «Весь світ спить, пора прокидатися!». Написав для слухачів курс поетики «Роздуми про поезію і порадник до майстерності оної».

Протягом 1754-1759 років жив у селі Коврай на Переяславщині, працюючи домашнім учителем у поміщика Степана Томари. Написав значну частину віршів збірки «Сад божественних пісень». Працював викладачем (спочатку поетики, а згодом етики) у Харківському колегіумі. Учителюючи в Харкові, латинськими і українськими віршами написав «Байку Езопову» (1760 р.), склав дві вступні лекції-проповіді до курсу етики.

У 1766 році філософ написав трактат «Вхідні двері до християнської доброчинності», наступного року філософські твори «Наркіс. Розмова про те: взнай себе» і «Симфонія, названа книга Асхань про пізнання самого себе».

Протягом 1769-1774 років Сковорода написав збірку прозових байок «Байки харківські», «Бесіду, названу двоє, про те, що блаженним бути легко», і «Діалог, чи Розмова про стародавній світ», а також твори: «Розмова п'яти подорожніх про справжнє щастя в житті» («Розмова дружня про душевний світ»), «Кільце», «Розмова, звана алфавіт, чи буквар світу».

У 1775-1776 роках були написані твір «Книжечка, названа Si-lenus Alcibiadis, сиріч Ікона Алківіадська («Ізраїльський змій») та «Книжечка про читання святого письма, названа Дружина Лотова».

Твори «Суперечка архістратига Михайла з сатаною про те: легко бути благим», «Пря Біса з Варсавою» були написані в 1783-1784 роках.

У 1785 році Сковорода об'єднав тридцять віршів, написаних у різний час, у збірку «Сад божественних пісень».

У 1787 році він написав «Вдячного Еродія» і «Убогого Жайворонка», а у 1791 році завершив філософський твір «Діалог. Ім'я йому - Потоп зміїний».

І з 1769 року Сковорода вів мандрівне життя, не спокушаючись різноманітними посадами й чинами; щоразу відхиляючи

пропозиції і світських, і церковних осіб. «Ні в якому разі! Хіба ви хочете, щоб я збільшив число фарисеїв?» - відповів великий просвітитель бєлгородському єпископові на прохання стати ченцем. Ченці Києво-Печерської лаври, у свою чергу, вмовляли: «Доволі блукати по світу! Час причалити до гавані: нам відомі твої таланти, свята Лавра прийме тебе, як мати своє чадо, ти будеш стовпом церкви і окрасою обителі». На це Григорій Савич саркастично сказав: «Ох, преподобнії! Я стовпотворіння умножати собою не хочу, доволі і вас, стовпів неотесаних, у храмі Божому! Світ мене не вміщає». І таки не вміщав! Не вдалося ні царям, ні панам, ні ченцям за почесті й кар'єру купити розум, честь та волю Сковороди. Щастя письменник вбачав не в маєтках і славі, а в свободі і житті за совістю; шляхом до щастя вважав самопізнання. Навіть Катерині II Сковорода не побоявся виповісти: «Мені моя сопілка і вівця дорожча царського вінця». Ходив філософ завжди в звичайній свиті. Крім книг, рукописів, сопілки в полотняній торбі та палиці, нічого більше не мав, навіть не прагнув мати власної хати і

взагалі постійної домівки.

Сковорода навчав що в природі - краса, гармонія, а в суспільстві - несправедливість, і щоб змінити макросвіт (навколишнє), треба кожному змінити мікросвіт (тобто себе самого). Пізнавай себе, а пізнавши - удосконалюй. Пізнаючи свої нахили, людина правильніше визначить своє місце в суспільстві й принесе найбільшу користь. А поки що чимало людей займають не свої місця: один ходить за плутом, а він від природи музика, інший працює суддею, а йому б пасти череду. Великий філософ доводив, що людина не може бути щасливою, якщо діє всупереч своїй природі. Веління природи - це веління Бога в людині. Пізнання природи - це пізнання Бога.

У 72 роки поет пішки пройшов триста верств аж до Орловщини, де жив його учень і приятель Михайло Ковалинський, щоб передати йому рукописи своїх творів. А повернувшись, зупинився в селі Іванівці Харківської області, був веселий, балакучий, згодом вийшов у сад і край дороги став копати яму. «Що це ви робите, Григорію?» - запитали здивовано друзі. «Та копаю собі могилу, бо прийшов мій час». Коли ж гості роз'їхалися, Сковорода

помився, переодягнувся в чисту білизну, ліг на лаві й… заснув навіки.

Спадщина композитора, поета, байкаря і філософа Григорія Савича Сковороди є дорогим надбанням української національної і світової культури.

– **120** років від дня народження та **45** років із дня смерті **Андрія Васильовича Головка** (1897-1972), письменника

4

Введення в Храм Пресвятої Богородиці

5

– Блгв. Ярополка, кн. Володимир-Волинського (1086)

– **Міжнародний день волонтерів**

– **295** років тому помер **Стефан Яворський** (в миру **Симеон Іванович Яворський**; 1658, Яворів, Галичина - 1722, Москва) - український богослов, філософ, письменник, поет, публіцист, проповідник, релігійний, політичний і культурний діяч, митрополит Рязанський і Муромський, протектор Слов'яно-греко-латинської академії. Написав величезний трактат з догматичного богослов'я, антипротестантський за характером «Камінь віри».

6

– День Збройних Сил України

– **125** років тому народився **Роман Іванович Дашкевич** (1892, с. Тустановичі (тепер в складі м. Борислав), Львівська обл. - 12 січня 1975, Куфштайн, Австрія) - галицький український політичний і військовий діяч, полковник армії УНР (генерал-хорунжий в еміграції), правник, один із засновників української артилерії. Автор книги «Артилерія Січових Стрільців у боротьбі за Золоті Київські Ворота» (Нью-Йорк, 1965 р.), численних історичних довідок, споминів. Перепоховано на Личаківському кладовищі у Львові.

7

– Вмц. Катерини (305)

– **125** років тому народилась **Олена Іванівна Степанів** (1892, с. Вишнівчик, Перемишлянський район, Львівська обл. - 11 липня 1963, Львів) - український історик, географ, громадська та військова діячка; перша в світі жінка, офіційно зарахована на військову службу у званні офіцера; четар Української Галицької Армії. 1919-1921 рр. навчалась у Віденському університеті, захистила докторську дисертацію німецькою мовою «Розподіл і розвиток суспільства в старій

Русі до половини XIII ст.». Член НТШ. В'язень радянських таборів. 20 грудня 1949 - арешт і відправлення до мордовських таборів.

1956 - звільнена за станом здоров'я, повернулася до Львова, де прожила до кінця життя.

8

– **80** років тому загинув **Осип Іванович Букшований** (1 червня 1890, смт. Верховина, Івано-Франківська обл. - 1937, м. Ленінград) - український військовик. Сотник Українських Січових Стрільців, пізніше комендант Легіону УСС. Отаман УГА.

29 травня 1915 року у Лисовичах на Стрийщині був поранений і потрапив до російського полону. З Сибіру, де відбував заслання, втік через Персію, воював у Месопотамії на боці держав

центрального блоку. За хоробрість нагороджений німецьким залізним хрестом і турецьким півмісяцем.

Наприкінці 1916 р. повернувся до стрілецької формації, де знову очолив сотню, восени 1918 року був обраний старшинами командиром Легіону УСС.

В 1933 р. разом з іншими галичанами був заарештований й засуджений до 10 років ВТТ і засланий на Соловецькі острови.

Розстріляний у Ленінграді 8 грудня 1937 року.

9

– **120** років від дня народження **Бориса Тена** (Хомечівського) (1897-1983). Український поет і перекладач; священик Української автокефальної

православної церкви. Літературний псевдонім походить від стародавньої грецької назви річки Дніпро - Борисфен (Бористен). Народився 9 грудня 1897 року в селі Дермань (Здолбунівський район, Рівненської області), в родині священика о. Василя Хомичевського та вчительки парафіяльної школи Віри Іваницької. Він був їхньою шостою дитиною.

Навчався у Дерманській школі, Клеванському духовному училищі, Волинській духовній семінарії, закінчив Волинський інститут народної освіти (нині Житомирський державний університет).

1921 року був висвячений в сан священика митрополитом Василем (Липківським). Завдяки його освітній і культурно-релігійній праці на Житомирщині постав цілий ряд парафій Української автокефальної православної церкви.

Мав великі музичні здібності та чудовий голос, він був добрим проповідником та мав глибокі теологічні знання.

Друкувати поезії почав з 1923 у журналі «Червоний шлях», але працював

переважно в галузі перекладу з античних і нових мов.

Упродовж 1924-1926 років - настоятель Київського Софійського собору, у 1928 році - настоятель храму Петра і Павла на Подолі.

7 серпня 1929 року заарештований. 4 лютого 1930 року засуджений на десять років ув'язнення у виправно-трудових таборах. Покарання відбував на Далекому Сході (передовсім у Владивостоці). Врятували Миколу Хомичевського у засланні спів, музика та знання чужоземних мов. В концтаборі йому дозволили створити хор із в'язнів. 8 червня 1931 року одружився з Аполлінарією (Норою) Ковальчук. 2 квітня 1933 року народився син Василько (саме таке ім'я йому дали, а не Василь).

З початком радянсько-німецької війни 1941-1945 років був мобілізований до лав Червоної армії. На фронті потрапив в оточення та опинився в полоні. Намагався втекти, був перевезений у табір в Німеччині. Звільнений у 1945 році.

У 1945 році повернувся до міста своєї юності та постійно проживав у Житомирі. З 21 грудня 1945 року - завліт

Житомирського облмуздрамтеатру.

Впродовж 1951-1955 років викладав латинську мову в інституті іноземних мов, а відтак - у Житомирському педінституті імені Івана Франка.

Заснував хор «Льонок», очолював обласне літературне об'єднання.

Перекладав твори Есхіла, Гете, Міцкевича, Шекспіра, Шіллера, Пушкіна… Упродовж 31 року працював над перекладом «Одіссеї» та «Іліади» Гомера.

1970 року видав книгу сонетів «Зоряні сади», де зібрана його оригінальна творчість.

Цього ж року, 3 червня, раптово пішов з життя син, а 1 січня 1974-го не стало дружини.

Володів українською, грецькою, латинською, польською, німецькою, французькою, російською і чеською мовами.

* * *

Із тьми прадавньої, з імли віків,
Немов проросла з каменю стеблина,
До сонця завжди прагнула людина,
Над землю свій підносячи порив.
Вогонь, що викрав Прометей в богів,

Це світла того ж самого іскрина,
Що висікла в півзвіра мисль первинна,
Культур людських то полум'яний спів.
Дух людськості ніколи не погасне
І з кожним днем горітиме ясніш,
Все до нових виводячи узвиш.
І з нашої Землі це світло ясне
Людина в інші понесе світи,
Щоб темряву і там перемогти.

12

– **115** років із дня смерті **Павла Арсеновича Грабовського** (11 вересня 1864, Пушкарне - 1902, Тобольськ). Український поет, лірик, публіцист, перекладач, яскравий представник української інтелігенції, яка в умовах самодержавної Російської імперії вела боротьбу за національну свободу України, тісно пов'язану з рухом за соціальне визволення.

Створив привабливий образ ліричного героя - борця за

утвердження справедливого суспільно-політичного ладу. Автор перекладів світової поезії. На початку 1888 він був засуджений на п'ятирічне заслання до Сибіру. Роки заслання вкрай підірвали його здоров'я, в Тобольську він дуже хворів. Проте й у таких умовах Грабовський не залишає літературної роботи, готується видавати зібрання творів, пише нові вірші. На цей період припадає інтенсивне, цінне з історико-літературного погляду листування Грабовського з Борисом Грінченком.

Помер Павло Грабовський 12 грудня 1902 в Тобольську. Похований, згідно із заповітом, на кладовищі поруч із декабристами.

До Українців

Українці, браття милі,
Відгукніться, де ви є;
Чи живі ще, чи в могилі
Давня слава зогниє?

Чи покраща доля наша,
Мине сором, що вкрива;
Чи до краю спита чаша, —
Рабства чаша вікова?

Гей, докупи, певні діти!
Всіх веде мета одна:
Шлях любові та освіти
Нас навіки поєдна!

– **15** років тому помер **Микола Амосов** (6 грудня 1913, с. Ольхово Вологодська обл., затоплено Рибінською ГЕС - 2002, Київ) - український лікар. Герой України. М. М. Амосов - автор понад 400 наукових робіт, включаючи 19 монографій. Ряд монографій перевидано в США, Японії, Німеччині, Болгарії. У створеному ним інституті підготовлено 40 докторів і понад 150 кандидатів наук, багато хто з них очолює великі наукові центри.

З часом наукові дослідження

М. Амосова сформувались в такі напрямки:

1. Регулюючі системи організму - від хімії крові, через ендокринну і нервову системи до кори мозку.
2. Механізми розуму і штучний інтелект.
3. Психологія і моделі особистості.
4. Соціологія і моделі суспільства.
5. Глобальні проблеми людства.

13

– Апостола Андрія Первозваного (62)

– **140** років від дня народження **Миколи Леонтовича** (1877, с. Монастирок, Брацлавський повіт, Подільська губернія - 23 січня 1921, с. Марківка, Гайсинський повіт, Подільська губернія). Український композитор, хоровий диригент, громадський діяч, педагог. Автор широковідомих обробок українських народних пісень для хору «Щедрик», «Дударик», «Козака

несуть».

В ніч на 23 січня 1921 р. композитор перебував у свого батька у селі Марківка Гайсинського повіту, де був убитий агентом ВЧК (КГБ) Афанасієм Грищенком, який напросився в хату переночувати, назвавшись чекістом, що проводить боротьбу з бандитизмом. Вранці невідомий пограбував будинок і застрелив Миколу Леонтовича.

Його обробка «Щедрика» відома у всьому світі як різдвяна колядка (англ. «Carol of the Bells» - www.naviky.dp.ua).

* * *

Щедрик, щедрик, щедрівочка,
Прилетіла ластівочка,
Стала собі щебетати,
Господаря викликати:
«Вийди, вийди, господарю,
Подивися на кошару, -
Там овечки покотились,
А ягнички народились.
У тебе товар весь хороший,
Будеш мати мірку грошей,
Хоч не гроші, то полова,
У тебе жінка чорноброва.»
Щедрик, щедрик, щедрівочка,
Прилетіла ластівочка.

15

– **360** років тому (1657) **Діонісій Балабан** обраний митрополитом Київським, Галицьким та всієї Руси.

Діонісій Балабан (?, Волинське воєводство - 10 травня 1663, Корсунь, Гетьманщина) - український церковний діяч, Митрополит Київський, Галицький та всієї Руси (1657-1663). У часи інтервенції Московії - гарант канонічної єдності Української Православної Церкви із Константинопольською патріархією.

Рішуче відмовився прийняти антиканонічну посвяту в Москві. Як і всі Київські митрополити, дістав благословення на кафедру від Константинопольського патріарха (Парфенія).

16

– **380** років тому (1637) відбулась **Кумейківська битва** - бій між селянсько-козацьким і польсько-шляхетським військом під селом Кумейками. Нині село розташоване в Черкаській області.

У травні 1637 року на Правобережній Україні вибухнуло антифеодальне повстання під проводом Павлюка проти польсько-шляхетського гніту, яке згодом

охопило і значну частину Лівобережної України. Однак лише восени 1637 року польсько-шляхетський уряд зміг зібрати проти повстанців військові сили, доручивши командування ними польному гетьманові Миколаю Потоцькому.

Вирішальний бій відбувся під селом Кумейки.

На світанку 16 грудня повсталі на чолі з Павлом Павлюком та Карпом Скиданом, вишикувавши 6 лав, розгорнули наступ на позиції польсько-шляхетського війська. Але біля ворожого табору вони натрапили на непрохідне болото. Коли за наказом Павлюка повстанське військо відступило і опинилось на рівному місці, на нього зненацька напала польська кінnота. Повсталі встигли нашвидку оточити себе возами в 6 рядів, однак їм не вистачило часу збудувати укріплений табір. Тричі вони відбивали штурми польської кінноти, яку підтримували піхота й артилерія. За свідченням монаха-хроніста С.Окольського, старі польські вояки казали, що «ніколи не бували під таким довгим і сильним вогнем і не бачили такої кількості трупів в одному місці». Тільки за 4-м

разом одному з польських загонів удалося вдертися у повстанський табір, підпалити вози з сіном і порохом. Увечері Павлюк і Скидан з невеликими силами відступили з табору на Чигирин, щоб зібрати підкріплення. Керівництво

повстанським військом очолив Дмитро Гуня. Бій точився до пізньої ночі. На світанку Гуня вивів повстанців з оточення і відступив до Боровиці, де з'єднався з загоном Павлюка.

20 грудня 1637 року польсько-шляхетське військо підійшло до Боровиці. Не маючи надії зломити опір повстанців силою зброї, Миколай Потоцький-«ведмежа лаба» запропонував переговори, на яких одним з представників короля

був православний шляхтич та урядник Адам Кисіль. Павлюк та кілька інших ватажків, які вели перемовини з представником короля А. Киселем, повірили запевненням останнього, що король помилує їх у випадку добровільної здачі. Зимовий сейм 1638 року зневажив обіцянку короля та А. Киселя - ватажки були страчені (голови відрубали, потім наштрикнули на кілки) у Варшаві.

17

– Вмц. Варвари (306)

– **140** років від дня народження та **90** років із дня смерті **Данила Михайловича Щербаківського** (1877, Шпичинці, Ружинський район, Житомирська обл. - 6 червня 1927, Київ). Український етнограф, археолог, музейний діяч, дослідник українського народного мистецтва. Член Київського товариства старожитностей і мистецтв, Київського товариства охорони пам'ятників старовини та мистецтва; почесний член Української Академії мистецтв (1918), почесний член Етнографічної комісії ВУАН (1920); учений секретар Секції мистецтв Українського Наукового товариства в

Києві (1921), дійсний член НТШ.

– **100** років тому створена **Кримська Народна Республіка** - державне утворення на Кримському півострові, що було проголошено в грудні 1917. Фактично республіка не відбулася, оскільки в січні 1918 владу на півострові захопили російськи більшовики. Кримська Народна республіка була одним із перших у світі проектів демократичної республіки серед мусульман. А 13 грудня Курултай (орган народного представництва) проголосив Кримську Народну Республіку. Це була перша у світі мусульманська республіка. Для прикладу, Турецька Республіка була проголошена шістьма роками пізніше. 14 грудня Курултай затвердив символіку Кримської Народної Республіки та ухвалив «Кримськотатарські основні закони», першу Конституцію Криму. Головою Ради став Номан Челебіджіхан.

Петроградський Совнарком не визнав ані Кримської Народної Республіки, ані її Директорії. За його вказівкою російські більшовики у ніч на 16 грудня захопили Севастополь та - «від імені совітської влади» негайно розігнали там раду робітничих, матроських і солдатських

депутатів. Було розгорнуто масовий терор. Номан Челебіджихан, який намагався домовитися з більшовиками

про припинення бойових дій, під час перемовин у Сімферополі був заарештований, перевезений літаком до в'язниці у Севастополі і там 23 лютого розстріляний.

18

– **125** років від дня народження та **80** років із дня загибелі **Миколи Куліша** (1892, Чаплинка, Дніпровський повіт, Таврійська губернія - 3 листопада 1937, ур. Сандармох, Карелія). Український письменник, режисер, драматург, громадський діяч, газетяр і редактор,

діяч української освіти, педагог. Микола Куліш став драматургом, творчість якого відкрила нові напрямки у розвитку світового драматичного мистецтва XX-го і XXI століть. У грудні 1934 року, після похорону свого друга Івана Дніпровського, Миколу Куліша було заарештовано органами НКВС. На Соловках утримувався в суворій ізоляції. 3 листопада 1937 року, за постановою особливої трійки НКВС по Ленінградській області від 9 жовтня 1937 р., розстріляний в урочищі Сандармох Медвеж'єгорського району, Карелія, у складі т. зв. «Соловецького етапу» у кількості 1111 осіб, разом із Валер'яном Підмогильним, Юрієм Мазуренком та Григорієм Епіком.

Микола Куліш займався літературною діяльністю майже все своє життя - 30 років із 45. Драматург писав навіть

тоді, коли перебував на Соловках, в ув'язненні.

19

– Святителя Миколая Чудотворця

24

– Неділя святих праотців

– Прп. Никона сухого, Києво-Печерського (XII)

– **80** років від дня народження **В'ячеслава Максимовича Чорновола** (1937, с. Єрки Київської обл. - 25 березня 1999, Бориспіль Київської обл). Український політик, публіцист, літературний критик, діяч руху опору проти зросійщення та національної дискримінації українського народу, політичний в'язень СРСР.

22 травня 1979 року Чорновіл став членом Української Гельсінської Групи.

У квітні 1980 року знову заарештований на засланні за сфабрикованим звинуваченням (фактично - за опозиційні виступи та за участь у Гельсінській групі). Тримав 120-денне голодування протесту. В останньому слові на суді Вячеслав Чорновіл звинуватив КДБ і міліцію у фальсифікації та закликав суд не брати участі в змові. Був засуджений на п'ять

В'ячеслав Чорновіл з дружиною у політв'язня Степана Кожум'яки. Травень, 1989 р.

років позбавлення волі. За протестом прокурора Якутії 1983 року звільнений без права виїзду в Україну. Працював кочегаром на заводі будівельних матеріалів у місті Покровську.

Провідник українського національно-демократичного визвольного руху кінця 80-х - 90-х років; Герой України (2000, посмертно).

25 березня 1999 року Вячеслав Чорновіл загинув за нез'ясованих обставин в автокатастрофі на шосе під Борисполем.

21

– Прп. Паїсія Величковського (1794)

– **295** років тому народився **Паїсій Величковський** (1722, Полтава - 15 листопада 1794) - православний старець. «Родимець Полтавський» - часто говорив він так і навіть підписувався в листах. Відновитель монашого і духовного життя на Гетьманщині. Про старця Паїсія слід говорити не просто як про відновителя чернечого духу, але як про відновителя тієї справжньої, істинної святості, яка існувала в домонгольській Русі-Україні.

25

– Свт. Спиридона Тримифунтського (348)

– **90** років від дня народження **Олеся Павловича Бердника** (1927-2003), українського письменника

26

– **165** років від дня народження **Миколи Аркаса** (1852-1909), культурно-освітнього діяча, письменника.

Аркас Микола Миколайович народився

7 січня 1853 року у Миколаєві в сім'ї адмірала Чорноморського Флоту. Отримав різносторонню освіту в Училищі правознавства у Петербурзі та Одеській гімназії. Згодом навчався на фізико-математичному факультеті в Одеському університеті. Після завершення навчання (з 1875 до 1881 рр.) за родинною традицією М. Аркас служив у морському відомстві в Миколаєві. У вільний від служби час віддавався улюбленій справі - збиранню і запису народних мелодій і вивченню історії України. Під впливом свого вчителя Петра Ніщинського - українського композитора, диригента, письменника - почав самотужки оволодівати музичними знаннями, композиторськими навичками і писати музику.

Творчий доробок композитора складають солоспіви, вокальні ансамблі й обробки народних пісень (близько 80). Найзначнішим твором М. Аркаса, який приніс йому визнання, стала опера "Катерина" за поемою Тараса Шевченка (1890 р.). Цей твір започаткував оперну шевченкіану і став першою українською ліричною народно-побутовою оперою.

“Катерина” з великим успіхом була поставлена трупою М. Кропивницького у 1899 році.

Після закінчення морської служби у 1881 році, М. Аркас зайняв посаду мирового судді у Херсоні. Багато часу віддавав культурно-громадській роботі. Він став засновником і головою товариства “Просвіта” в Миколаєві, на власні кошти відкрив народну школу з українською мовою навчання. У 1908 році була опублікована “Історія України-Руси” М. Аркаса.

Помер М. Аркас 26 березня 1909 року в Миколаєві, де його і поховано.

27

– **280** років тому народився **Микола Миколайович Бантиш-Каменський** (1737, Ніжин, Гетьманська Україна - 1 лютого 1814, Москва) - український історик, громадський діяч, також археограф, бібліограф. Автор підручників з латинської мови для семінарій. Упорядник видань українських богословів Феофана Прокоповича, Варлаама Лащевського, Феофілакта Горського, Іакинфа Карпінського. Підготував до друку низку староукраїнських пам’яток і

цілий корпус міжнародної документації, зокрема з Гетьманщини.

31

– Неділя перед Різдвом Христовим, святих отців

– **140** років від дня народження **Гната Хоткевича** (1877, Харків - 8 жовтня 1938, в'язниця НКВС, СССР). Український письменник, історик, бандурист, композитор, мистецтвознавець, етнограф, педагог, театральний і громадсько-політичний діяч, організатор Гуцульського театру.

Гнат Хоткевич народився в Харкові, де минула більша частина його життя. 1900р. закінчив місцевий технологічний інститут. Ще в студентські роки включився в культурно-освітню діяльність на селі, віртуозно опанувавши гру на бандурі. Разом з О. Матюшенком, майбутнім організатором повстання на панцернику "Потемкин", влаштовував вистави, їздив місцями козацької слави. Зрештою, увійшов у контакти із членами Української соціал-демократичної партії (О. Коваленко, Ж. Коллар та ін.). Все це викликало

підозри місцевих властей, внаслідок чого 1899 р. він був на рік виключений з інституту як неблагонадійний. Був одним з організаторів виступу кобзарів-лірників на Археологічному з'їзді в Харкові (1902), фундатором Робітничого театру.

1905 р. взяв активну участь у революційних подіях, у зв'язку з чим змушений був емігрувати до Галичини. Повернувшись до Києва 1912 р., він одразу ж був арештований і висланий за межі України. Повернувся до

Харкова після розпаду царської Росії, проживши тут до свого чергового арешту.

Гнат Хоткевич - самобутня творча постать: письменник, критик, літературознавець, мистецтвознавець, театральний і музичний діяч, історик і етнограф, автор багатьох новел, оповідань, повістей, романів. Окремими книжками вийшли друком "Поезії в прозі" (1902), драма "Лихоліття" (1906), повісті "Камінна душа" (1911), "Авірон" (1917), оповідання "Гірські акварелі" (1914), "Твори" у восьми томах (1928-1931) та ін.

Незважаючи на свої заслуги перед народом як талановитого письменника, громадського і культурного діяча, учасника революційного руху в Україні, Хоткевич з початку 30-х років зазнає жорстоких переслідувань з боку партократії: його звинувачують у націоналізмі, не публікують творів, шельмують у пресі. 23 лютого 1938р. виписано ордер на арешт Г. Хоткевича. Розстріляний 8 жовтня 1938р.

У 1995 р. у смт. Високому було відкрито меморіальну кімнату-музей Гната

Гнат Хоткевич і Гуцульський театр

Хоткевича, яка є філією Харківського літературного музею.

Літературні твори:

“Блудний син” (1898)

“Різдвяний вечір” (1899)

“Добром усе переможеш” (1899)

Цикл “Життєві аналогії” (1897-1901)

“Дивні пригоди комахи Саґвіна” (1901)

“Поезія в прозі” (1902)

“Сагайдачний” (1908),

“Гуцульський рік”, п’єса (1910)

“Непросте” (1911)

“Камінна душа” (1911, роман вийшов з ілюстраціями автора)

“Гірські акварелі”, збірка (1914)
“Гуцульські образки” (1914-1915, уперше надруковані 1923)
“Авірон” (1917)
“Григорій Савич Сковорода” (1920)
“Авірон”, повість (1928)
“Твори у 8 тт.” (1928-1932)
“Довбуш” (перше видання - 1965)
“Твори в двох томах” (1966)
“Тарасик” (перше видання - 2002)

Дружина Хоткевича, Платоніда Володимирівна була репресована і по війні вислана в Казахстан. Пізніше, після повернення в Україну, жила в Криворівні, де працювала в хаті-музеї

Івана Франка.

Дочка Галина під час війни була вивезена в Німеччину, а потім з іншими переміщеними особами оселилася в Марокко, де довгий час була парафіянкою та півчою православної церкви Воскресіння Христового в Рабаті. З початку 1970-х проживала в місті Гренобль, Франція (26 січня 2010).

Син Володимир записався до Української дивізії і пропав безвісті у боротьбі з червоним військом під Курськом.

Дочка Оля оселилася у Венесуелі.

Син Євген утонув, нелегально перетинаючи радянсько-іранський кордон.

Син Володимир залишився в Харкові і став ректором Харківського університету.

З 1998 року в Харкові раз на три роки проводиться Міжнародний конкурс виконавців на українських народних інструментах імені Гната Хоткевича. У конкурсі беруть участь бандуристи-інструменталісти, бандуристи-співаки, цимбалісти, сопілкарі, домристи, кобзарі.

* * *

Смерть холодним полем гуляла,
Навкруги ходила темною ніччю.
Смерть, кого ти сьогодні шукала?
Смерть, в чиє ти вдивлялась обличчя?

Чому, смерть, ти зітхала безсило?
Чом тебе не тримали крила?
Бо тебе сьогодні до хлопців
Богородиця не пустила.

Борис Кутовий
(з Авдіївки, 02/2017)

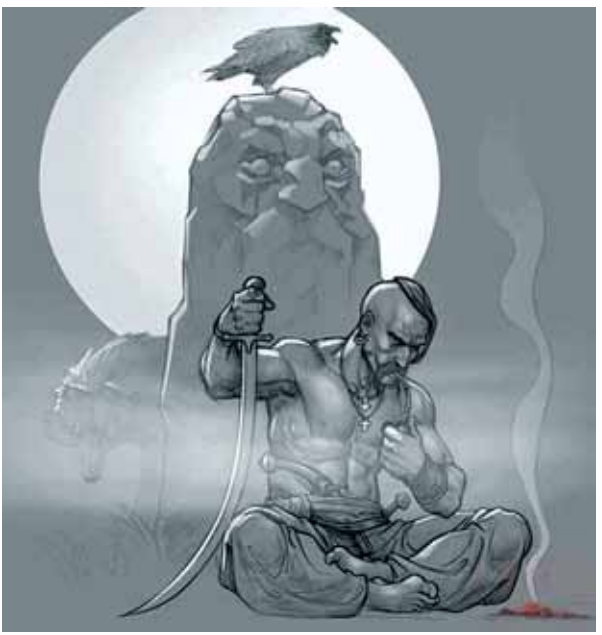

Екологи Дніпра розпочинають створення ландшафтного парку “Дніпрові пороги”

У Дніпрі місцеві екологи задумали створити ландшафтний парк “Дніпрові пороги” - природоохоронна зона має простиратися ледь не на всю течію Дніпра, де колись був каскад легендарних порогів. Із затопленням каскаду гранітних виступів, що тягнувся від Дніпра до Запоріжжя, на прибережних ділянках Дніпра ще збереглися дуже мальовничі місця з крутими схилами, глибоко врізаними в берег річковими затонами, які поросли унікальними для нашої місцевості лісами. На жаль, зараз про ці унікальні та красиві місця, знають далеко не всі мешканці регіону. На території нашої області є невеликий парк “Придніпровський”, проте він існує лише на папері - в ньому немає адміністрації і жодних можливостей для ведення наукової та природоохоронної діяльності. А тому унікальна природа розорюється

під поля та покривається кратерами легальних, напівлегальних чи зовсім нелегальних гранітних кар'єрів.

В принципі, мета ініціативної групи науковців якраз і полягає у тому, аби зберегти цю пам'ятку природи, що ще лишилася після затоплення водами Дніпра. Тут мають відновитися давно забуті види рослин та тварин, - мало хто знає що лісами Подніпров'я полював лісовий кіт - красива та унікальна тварина, кілька сотень якої ще живуть в Україні. Науковці хочуть вберегти територію і від чорних археологів - численні скіфські кургани та інші пам'ятки давніх культур ще дуже багато можуть розповісти історикам. І звісно, майбутній парк має стати туристичною візиткою регіону, а у майбутньому, можливо і національним парком державного значення. Ініціатори вказують на те, що вже зараз на території майбутнього парку проглядаються цілий ряд мальовничих туристичних маршрутів.

Наразі до роботи над створенням

парку долучилися ряд екологів регіону, - Вадим Манюк та Юрій Фоменко. Активну допомогу їм надає також народний депутат Андрій Денисенко. До проекту долучаються правозахисники, блогери та просто небайдужі громадяни. У планах команди - створення парку регіонального масштабу з реально діючою і повноцінною інфраструктурою, який потім мав би стати природоохоронною та рекреаційною установою національного масштабу. Дослідники уже встигли об'їздили кожен закуток русла Дніпра у регіоні, оглянути кожну навислу над Дніпром кручу, ліс, затон та курган.

За переконаннями ініціативної групи у нашому регіоні, який, м'яко кажучи, не користується репутацією туристичного (а зовсім дарма, до речі) і взагалі не має якої-небудь серйозної стратегії розвитку туризму, такий парк суттєво змінив ставлення мешканців регіону до свого краю.

"Цей природний комплекс - найбільш знакова місцевість у регіоні,

Регіональний Ландшафтний парк “Дніпрові Пороги”

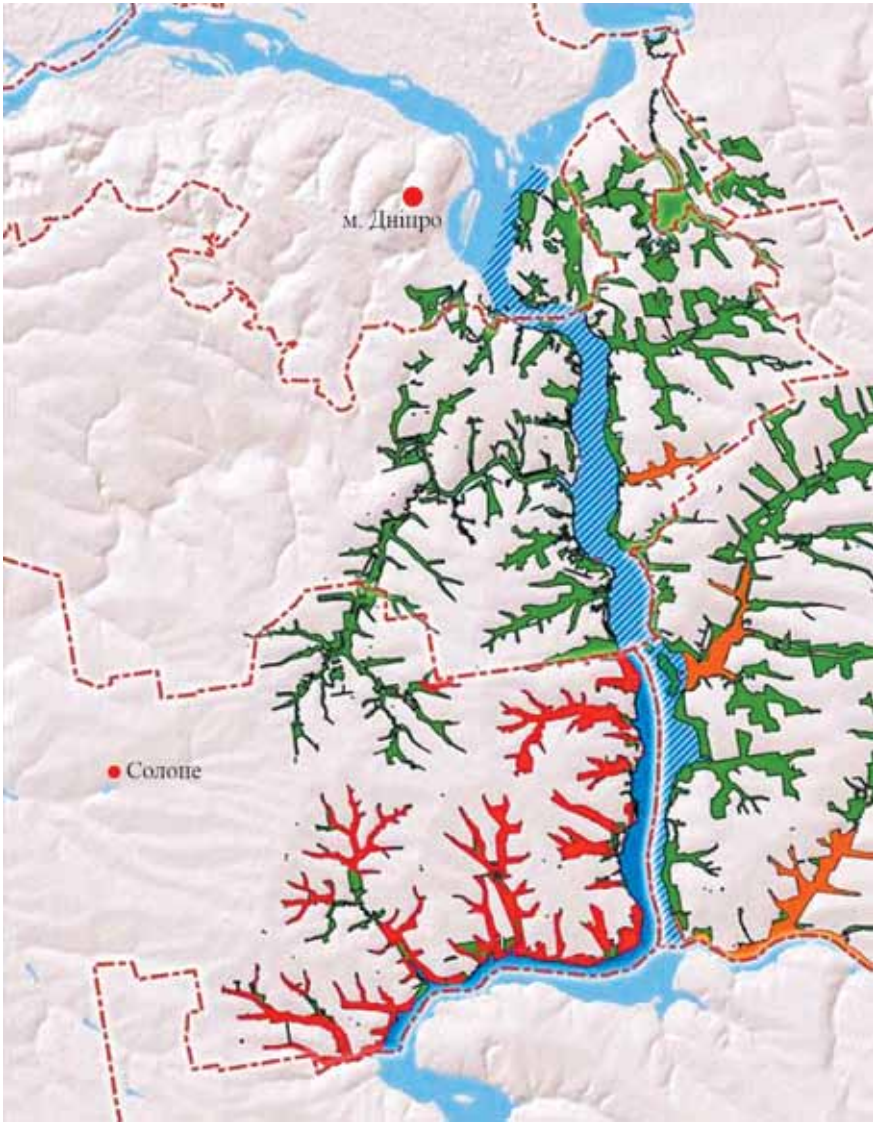

вже існуючі межі (в Солонянському районі) і проектовані межі (2-й етап)

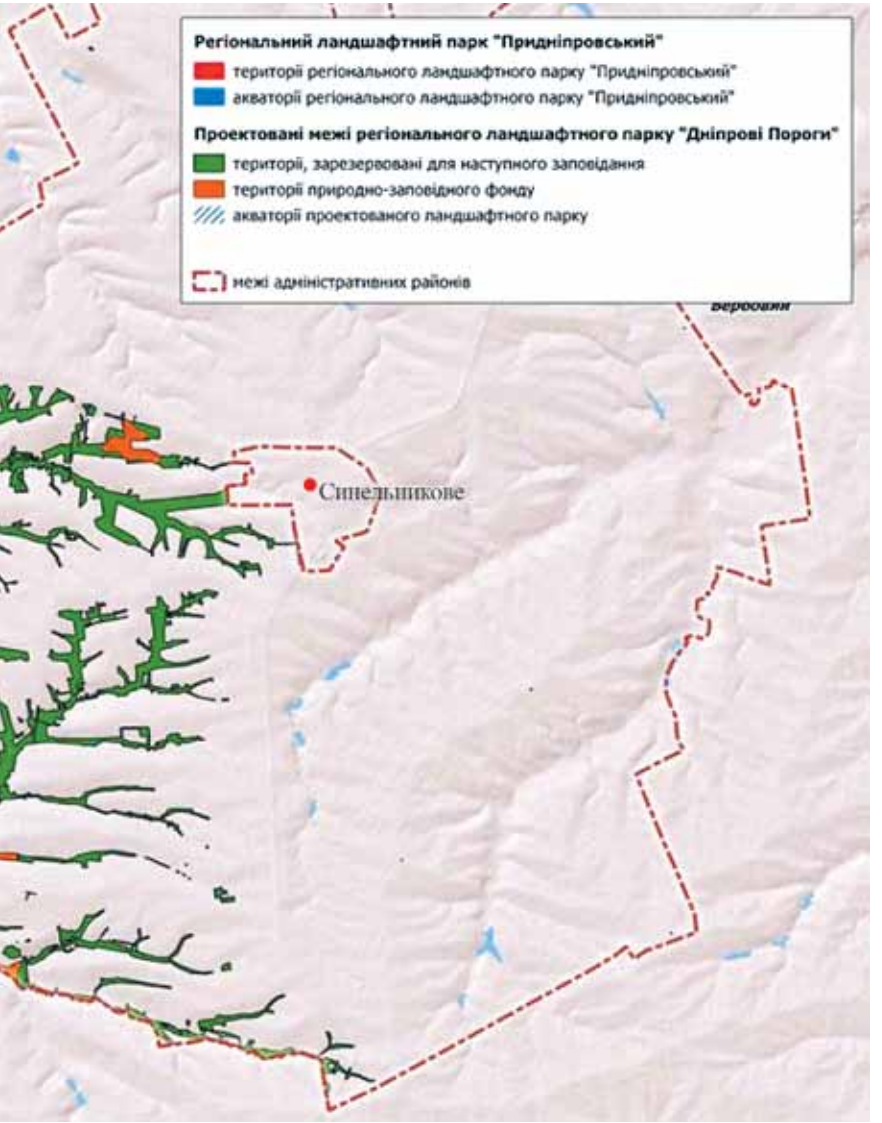

і саме Пороги, а не космічна галузь чи шахти Кривбасу мають в першу чергу формувати туристичний образ краю. Пороги як природно-історичний феномен, взагалі здавна відомі за межами України. Навіть після затоплення вони лишаються головним географічним маркером Степового Подніпров'я. Саме на Порогах у свій час гартувався волелюбний і відчайдушний характер запорожців. Саме степові воїни невипадково закріпили у самоназві (запорожці) феномен місця, який формував низове козацтво як соціокультурний і геополітичний феномен", - говорить кандидат біологічних наук Вадим Манюк.

Більш того, ініціативна група зробила суттєвий об'єм роботи, - підготувала пропозиції до проекту рішення обласної ради про створення адміністрації парку, розробила план першочергових заходів для становлення і розвитку парку на найближчі роки, проект кошторису і штатного розкладу. Отримавши

принципову підтримку ініціативи з боку голови обласної ради Гліба Пригунова, передали матеріали до обласної ради разом із депутатським зверненням, яке, крім ініціатора, Андрія Денисенка, також підтримали ще три народних обранця - Валентин Дідич, Дмитро Ярош та Віталій Купрій.

Наразі ініціативна група уже створила план заходів та круглих столів стосовно розробки проекту та концепції парку. Усі охочі та небайдужі громадяни можуть ознайомитися з діяльністю ініціаторів у групі на фейсбуці “Дніпрові пороги”.

Максим Мірошниченко

Пересічень

При впадінні в Дніпро Самара своїми рукавами межує острів. Острів невеличких чистих озер, котрі живляться джерелами з під скель. Колись коло того острова води Дніпра набирали швидкість і пірнали під веселками, розбиваючись об пороги. Тут починалося наше місто.

Воно з’явилося ще тоді, коли по ночам сірі сови чатували на відпочинку

біля озер табуни коней, коли перші плоти пішли через пороги, коли перші валки чумацьких маж почали скрипіти шляхами від броду до броду на степових річках. Воно починається давно, а може ще раніше.

Над верхнім порогом перетиналися шляхи. Шляхи, котрі йшли до чужих земель і шляхи між шляхами. Залозний шлях, соляний шлях, шлях до греків, персів, ... - не перелічити. Ті шляхи нікуди не зникають. Лиш міняються транспортні засоби на них. Тут над верхнім порогом починається в часовому просторі наше місто. Шлях без людей існувати не може, як і люди без шляху.

Життя в нашій місцевості мало місто завжди. Ну як це так - річка є, а життя нема?! Такого ж бути не може. А в місті впадіння меншої річки в більшу - то взагалі варіантів нема на відсутність поселенців. Отож люд крутився на цих теренах завжди. Полювали, рибалили, мед добували, гатили гаті, щось вирощували, приторговували, таксували плотами по порогам і волами по степах, кували залізо і будували, вчились ремеслам, багато ще чим займались. Вчились тому,

на що хватало здібності.

Пересічень над верхнім порогом-перетин шляхів, часів, думок, ... Він з'являється на цих берегах в різні часи під різними іменами і з різною вдачею. Існування під кожним з імен-всього лічені миті і миттєвості в його нескінченній вічній історії. Якщо вийти з свого часового проміжку, можна зрозуміти і побачити набагато більше.

Пересічень на Дніпрі - то є філософія вічності. Місто мудрості і сили, де «сови чатують сон коней».

Юрій Фоменко

* * *

Кожна людина любить,
як і Христос любив,
свою рідну землю,
свій народ і рідну мову.
У кожного народу
свій шлях до Бога.
І Україна йде до Нього
своїм особливим, віковічним
шляхом. А пообіч шляху,
як придорожні хрести -
височіють видатні постаті
української історії:
святі, герої, вчені, мислителі,
провідники нашого народу.
І сьогодні наш шлях
вслід за ними -
в Радість Вільного і Доброго Життя!
Хай нам щастить!

Підготували:
священик Володимир Дерев'янко,
диякон Павло Тєпін, Ігор Чечель,
Григорій Бондаренко,
Володимир Філіпов,

Ілюстрації:
Роман Іванишин, Олег Шупляк,
Віктор Савін, Володимир Єрмаков,
Людмила Тафійчук, Георгій Меліхов,
Анатолій Концуб, Віктор Лобода,
Ольга Кваша, Олександр Охапкін,
Катерина Білетіна, Беата Куркуль,
Галина Назаренко, Олексій Штанко

Дарунок

Священик Василь Пишний
Храм Покрови, с.Рубанівське,
Васильківський р-н, Дніпровська обл.,
т. +380675238992,
т. +380502341503
naviky@ukr.net www.naviky.dp.ua
а/с 1847, м. Дніпро, 49027, Україна

Надруковано в типографії "Літограф"